

RMK. I.

997

সংস্কৃত

শ্রীমদ্ভগবদ্গীতা

অষ্টাদশ অধ্যায়

অমৃতমৃত্যু

অমৃতমৃত্যু

অমৃতমৃত্যু

অমৃতমৃত্যু

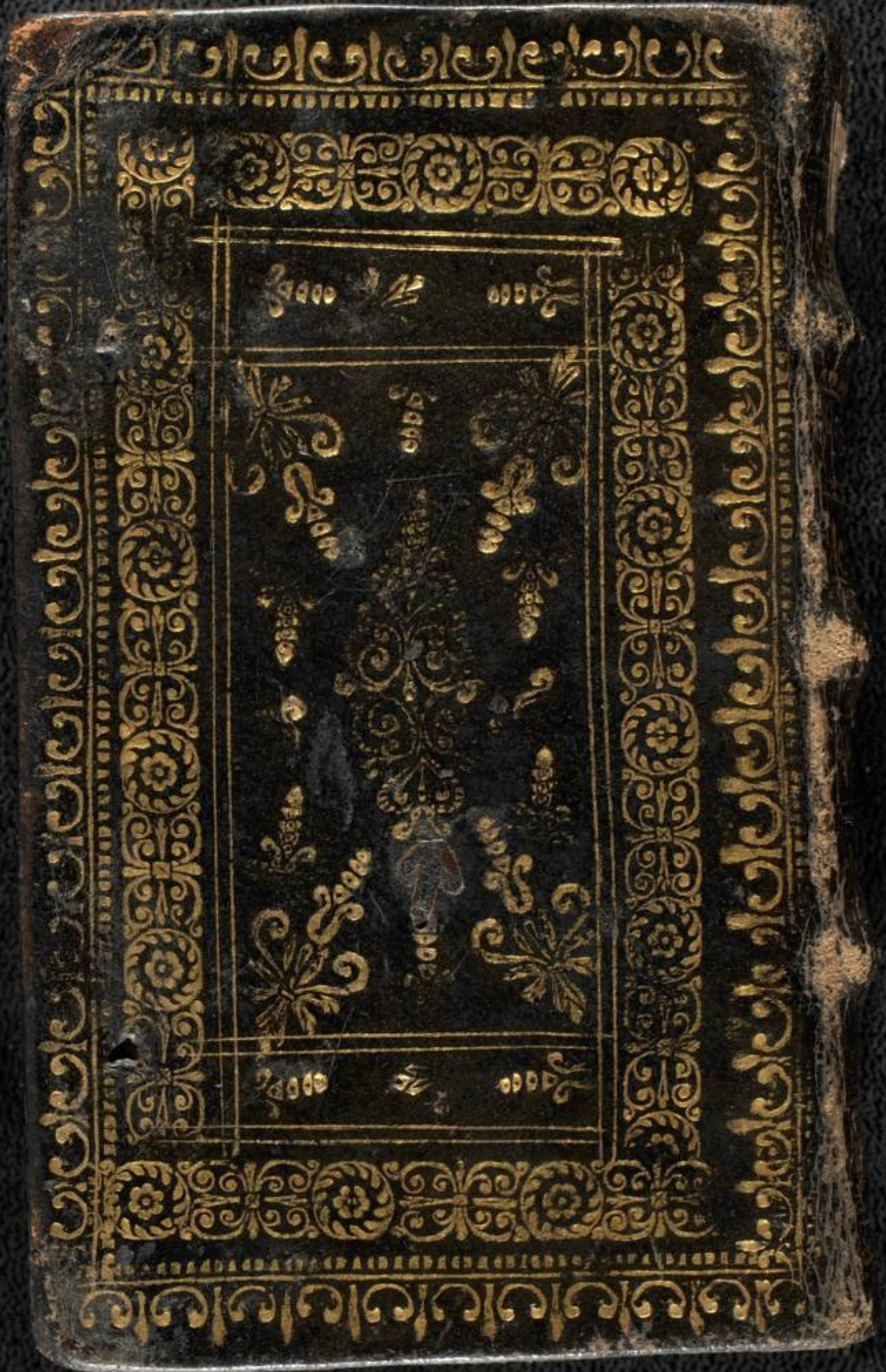
অমৃতমৃত্যু

অমৃতমৃত্যু

Decorative gold-tooled border with repeating floral and geometric motifs. The central panel features a large, symmetrical floral design with intricate scrollwork and floral elements. The spine of the book is visible on the left, showing raised bands.

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23

Dibl. Hung. Janlowich.
L. or D. 10.

R. M. I.

997.

(Teljes.)

997

KESKENY VT,

Mellyet

Az embernek elméjébe űtközõ
tsuda gondolatoknak akadékiabol, háboru
elmékedéseknek köveibõl, és sok féle
kételkedéseknek sũrũjébõl, a' me-
nyire lehetett, ki-irtott.

KEGYELMES URUNK

Néhai Udvari Predikátora

PAPAI P. IMRE,

Mely mostan harmodszor ki-botsáttatott.

Mátthe Ev. 7. vers. 14.

Szoros hapi és keskeny ut, mely viszen az
életre, és kevesek kik meg-talállyák azt.

PATAKON,

Nyomtattatott ROSNYAI JANOS által.

Anno M. DC. LXII.

2. Corinth. 10. vers. 5.

Minden emberi okoskodásokat el-fordítunk, és minden dolgot mely magát fel-emeli az Isteni ésméret ellen: Es az embereknek gondolattyokat foglyul viszszük, hogy a' Christusnak engedjenek.

NEMZETES KEGYES
ELETTELESTUDOMAN.

nyal fénlő

KAMARAS AMBRUS

Uramnak;

*KETSKE METVAROS-
sának eggyik igaz tagjának, az
Isten Anyaszentegyházának hűséges
Taplálojának, nekem Betsületes
Uramnak,*

Kegyelmet, békeséget, aldást
és minden idvességes ajándé-
kokat az Urto!

NEmzetes Uram, soka ez
halando életben, halhatatlan em-
lekezetet, minémű haszontalan dol-
gok által akartanak önön magoknak szer-

4
ELŐL-JARO BESZED.

zeni, ha meg-gondollyuk, az éleítől fog-
ván valo példákat, eszünkben vehettyük,
kik között sokak, az embereknek el-for-
dultságokat mutattyák inkább, mint azok-
nak tisztességes, igaz és ditsiretes halhatat-
lan emlékezeteket. Lamech az ő erejének
kérkedésével, ki-hirhedésével és terjesztés-
sével akar vala magának emlékezetet szer-
zeni, inen ditsekedik feñyen kérkedvén fe-
leségi előtt. *Gen 4. 23; Oh Hada és Tzil-
la, ballyátok-meg az én somat, a' ti fülei-
teket adgyatok az én beszedemnek Lamech-
nek Feleségi: Bizony ha valamely, erős
férfiutól sebet vennék-is, vagy valamely
vastag iffiutól kikeket, meg-ólné azt még-
is. A' Babel Tornyanak eppitői (kiknél az
réglák kő gyanánt valának, enyv penig
mez gyanánt) ezzel akarnak vala magok-
nak hirt, nevezet, szerzeni, hogy éppi-
tenének magoknak várašt és oly tornyot,
melynek magassága az Eget érne, *Gen.
11. 4.* hogy így, minek utánna az egész
földnek színére el-oszlanának emlékeze-
tek maradna. Herostratus, amaz Ephesu-
mi Diana*

5
ELŐL-JARO BESZED.

mi Diana Templomának fel-gyujtásával
(kit egész Asia ket szaz husz esztendőök alatt
eppitet) akara magának halhatatlan em-
lekezetet szerzeni, mert gondolta ebéli
cselekedetet a' következendő nemzetség
előtt fen maradni. De mind ezek, igaz di-
tsiretre méltó, és Isten előtt kedves örök-
ké meg-maradando emlékezetet né szerze-
hettének. Mert mitsodák mint ezek? Ke-
vélségből, negédségből és vakmerő meg-
átalkodottságból származot cselekedetek.
Nintsen azért, az igaz ditsiretre méltó hal-
hatatlan emlékezetnek szerzésére, egy
jobb eszköz, mint az Isten ditsőségeinek,
s' annak terjesztésére szolgáló eszközöknek,
kegyes, s' buzgo indulatból valo elő moz-
ditása. Mert az kegyes lelkű embernek ebéli
tselekedetit, nem engedi Isten, hogy
mások előtt feledékenységben mennyen,
hanem emlékezetben hadgya, magánal-is
mindenkori emlékezetben tartya, azért
mondgya az Dávid *Psal 112. 6.* örök em-
lekezetben lesz az igaz. Nem-is lehet
hogy az jószágos tselekedet és kegyesség

(melegből származik az kegyes embernek jó hire) az halál után emlékezetiben éppen el-veszszzen, mert, (az mint szokták mondani) *Manet post funera virtus*: az jószágos tselekedet a halál utannisfen marad. Valaki azért, az Isten dolgainak hathatos meg-esmérése, és abból származó lelki orvosságoknak, habzo elméket le-tesendefítő erejének érzésére szolgáló könyveknek és munkáknak ki-botsátására kezét reá veti, s' közönségesé teteti, az nem kevelsé mozdittya elő, az Isten ditsősége nek terjelztésére szolgáló eszközöket, s' őt önnön magát az Isten ditsőségét. Mindez könyvnek ditsiretre és örök emlékezet-re méltó Anthorais, bötsületes P A P A I P A R I Z I M R E: kinek, ez gyönyörűséges munkája, ígéréte szerént bővebben, hogy nem ez előtt, maga sereny forgolodása által, imár hármadszor-is ki-jöt, melyért mig az nap fen léssen, ditséretes emlékezete meg-marad. Oh bizony kár is volna ily személynek, feledékenségen meñi, ilyen gyönyörű hasznos munkájáért!

Holott,

Holott, ebben, mind az Isten dolgainak hathatos esméréstire, s' mind penig hábor-go elmék ketelkédésének egyengetésére, oly ut irtatott, mely által azoknak tsendesítésére s' meg-enyhítésére juhattani. Ezt éttvén Nemzetes Vram kegyelmed-is, mind bötsületes K E T S K E M E T H I S O S J A N O S vram beszédéből és diséretiből, s' mind penig nekem jó vallásomból, annyira fel-indult, hogy nem ohat-
ta meg kegyelmed magát, ennek megszeretésétül és kedvellésétül: Mert nállam lévő elébbi egy *exemplarotskat*, tüllem el-kéretvén, meg-olvasgatta nagy gyönyörűséggel és lelki örömmel. Ekképpen azért nem tsak értvén, hanem látvan-is, hasznos és gyönyörűséges voltat, kegyel-sen ajánlotta magát és költséget, ennek töbzsöri ki-botsátására, és közönségesé való tételére, hogy így mind ez munká-nak Authorának néve, s' mind penig kegyelmednek Isten ditsőségéhez való buz-go indulattya és jó hire örök emlékezetben maradna, tudván Salamonnak amaz

A 4

mondá-

mondását *Prov. 22. v. 2.* *Kévánatosb a jó hir nev, nagy gazdagságoknál.* Illeendőnek itéltem azért ezt, mostani ki-jöveteliben kegyelmednek ajánli, hogy ditséretes emlekezete, és jól viselt dolgai, evel-is inkább nevedgyenek kegyelmednek; mellyekről igaz hiti, vallása és kegyessége bizonyságok. Az meg-irt dolgokon kívül, hogy kegyelmednek ajánlyam, inditottak im ezek: Először, én hozzám idegenhez való jó indulattya és kedve, mellyel illetet azulta, miulta észméretségében jutottam kegyelmednek. Másodszor, az Isteni tudománynak buzgó szerelmének kegyelmedben való megtapasztalása, mellyel kivalképpen a' hozzá részéhez viseltetik, a' mely tanittya, a' lelki észméretnek akadékinak meg-oldását, és embernek elméjében ütköző haboru gondolatoknak, le-tsendesítését, s' el-igazítását, az minémű befoglaltatik ez munkácskában-is. Harmadszor, nem maradhat el-innen, az kegyelmed erre való méltosága-is, mely szerént a' dolgokat, mind

mind meg-itélni és meg-fogni, s' mind pedig serény elmével el-igazítani alkalmas. Negyedszer, ide járul, az kegyelmed nem régi szándékozása és maga ajánlása-is, melyben az Isten Anyaszentegyházához való gerjedezését s' terjedésén való örömet, annak jóvainak előmozdításában, annyira ki-jelentette és mutatta, hogy Istennek szives szeretetinek világos jelenségéül méltan lehet, sokaknak pedig őszön és példa hasonlo dolgokra-való indulásban. Kegyelmednek azért méltan ajánlhattam. Vgy vége azért kegyelmed az mint én ajánlom, és mint hogy én jó sziből szeretetből és buzgó indulatból ajánlom; kegyelmed-is jó szivel, szeretettel és buzgó indulattal vegye. Adgya az Vr, hogy éppülheffen kegyelmed belőle, lelkének vigasztalására és tsendesítésére: Ellyen az kegyelmed jó emlekezete öröké, és az igazaknak száma között, kegyelmednek ditséretes neve találtassék fell Végezetre, tartsa-meg az Vr kegyelmedet bés

ELŐL-JARÓ BESZED.

det békeességben, és számos esztendőig szerelmes hazas társával, s' hozzá tartozó kedvesével éltesse, Amen.

Ketskemeten, Kisasszony havának 21-dik napján. 1662 eszt.

*Kegyelmednek szibeli
joakoroja*

DEBRECENI K. JÁNOS.
M. E. K.

KESKENY UT,

az az

Sokféle kételkedések, tsuda gondolatok, háboru elmélkedések, mellyek hol egy hol más alkalmatossággal, az embernek elméjébe ötlenek.

I. AZ ISTENRŐL.

KERDES. Vagyoné mod benne, hogy kételkedő elmémet feleletiddel segíthesd.

FELELET. Az Isten ad erőt mind énnékem a' feleletre, s' mind háboru elmédnek le-tsendesítésére.

2 KESKENY VT MELY

csak hogy jozanon, szele-
den, nem meg-átalkodott
vakmerőséggel, hanem ta-
nulásra valo engedelme-
séggel vegyed feletimet.

Az Isté-
ről.

KERD. *Első kételkedésem,
mint nehezebb kő fekszik szi-
vemen: Talán nintsen Isten?*

FEL. Nem, kitsiny kő
fogta habzo elmédet,
azért, mond - meg né-
kem, nyilván, mitsoda-
okok miatt jutcz illy gon-
dolatra.

KERD. *Elsőben, ezért,
mert látom hogy nagyobb része
ez világnak szintén úgy él,
mint ha sem pokol sem menyör-
szág nem volna?*

FEL. Hogy egy része ez
világnak úgy él, s' más ré-

sze kü-

VISZEN AZ ÉLETRE

székülömben él, inkább ta-
paszthatato jele az, hogy
vagyon Isten és Istenigöd-
viseles, mert holott ez
egész világon minden em-
berekben azon emberi ter-
mészet, és természet sze-
rént valo hajlandóság va-
gyon, honnat s' kitől va-
gyon tehát az életben valo
külömbfég, ha az Istentől
nem?

KERD. *Látom ezt-is hogy
a' kegyes ember bocszszut s'eny-
ved, meg-nyomorittatik ok nél-
kül; ebből is azt gondolom: Nin-
tsen Isten?*

FEL. Te annak okait né
tudod. Talán, annak az
embernek vannaé titkos
bűnci, mellyekért Isten reá

Pfal. 13
v. 13.

A7

bocsá-

4. KESKENY VTMELY
bocsátotta azt a' nyomorúságot.

2. Talám azt az embert (noha külső képpen bozszut szenyved) lelkében örvendetes békeséggel áldotta-meg Isten.

3. Meg-engedi Isten a' háborgató emberre nézve-is, mert jövődében aféle kegyetlen cselekedeti miatt leszen maga menthetlen az Istennek ítéleti előtt, és méltó kárhoztatása az igazságnak széki előtt.

4. Más okais lehet, melyet Isten az ő titkos böltséfében tud, te tölled penig s' én töllem el-titkolt.

KERD. *Látom ezt-is, hogy a' kegyetlen ember e' világon*

nem

VISZEN AZELETRE. §

nem csak meg nem büntetődik, de meg inkább dolgaiban szerencsésen nevedik?

FEL. Ugy, de egyszer s mind nem veszed eszedbē, hogy a' kegyetlen ember, az ő meg nem térő szívének keménységével kénstet gyűjt magának, haragot az haragnac napjára, az Isten igaz itéletinek meg jelenésére. *Rom. 2. 5.*

2. Hogy az hitetlenek kedvekre élnek, csak ollyā az, mint mikor a' Szilaj tulkok kedvekre hizlaltatnak a' mészárszekre, a' meg-őletésre: Így a' kedvekre élő hitetlenek a' veszedelemre. *Jer. 12. v. 1. 2. 3.*

3. Mit tudsz te belé; so-
kat a-

6 KESKENY VTMELY

kat alattomban meg-büntet az Isten, noha senki még a' szomszédgya-is nem vé-
szi eszében, sokaknak titkos a' vétkek, titkos a' büntetések-is.

4. Harmad és negyed igaziglen meg-bünteti Isten a' bünt, az az: vagy a' fiaiban, vagy unokáiban vagy még azoknak-is maradékiban; Ha annyi ideig élhetnél meg-láthatnád hogy a' bünt büntetés nélkül nem marad. *Példának-okáért*, A' Saul le-vágatá a' Gibeonitákat, ártatlanul, a' nékik adót hit ellen; El-mene Saul véle, ezért való büntetés nélkül, meg-hala: De imé két fiai és öt unokái lakolának

miatta,

VISZEN AZELETRE. 7

miatta, mert mind a' hetet fel-akaszták szegényeket, szintén árpa aratáskor,
2. Samuel. 21.

5. Hogy sok bűn ez világon büntetetlen marad, az annak a' jele, hogy lésző jövődő itélet, az melyre halad; mert ha most mindē bűn meg-büntetődnek, nē lésző itélet majd azt vélhetnéd. Isméd; Ha most semmi bűn meg nē büntetődnek, nintsen Isteni gonviseles, azt itilhednéd.

KERD. *Nem tudtam én mind ezeket?*

FEL. Azt monddya David maga felől a' Soltárok könyvben: *Mikor ez dolgon törném elmémet, bolond valék*

Calvin.
lib. 1.
inst. c. 5.

Aud.
lib. 1.
de civ.
Dei c. 8.

Pf. 73.
22.

8 KESKENY VT MELY

ugy-mond hogy nem tudtam,
mint az barom olyan valék
hogy nem értettem. Láttam
ugy-mond hogy az istentelen
mint a zöldellő fa fel-neveke-
dett magassan, azonban kere-
sémötet, a helyét szemlélém,
az holott laktanak, üressen lő-
lém. Ps. 37. 35.

KERD. Hitesd el hát ve-
lem tellyességgel hogy legyen
Isten?

FEL. Ez egész világ meg-
mutattya, hogy legyen I-
sten. Mert ez világnak kez-
dete Istentől vagyon, ho-
lott semmi maga magát nem
teremtheti: nem-is örök-
től fogva valo; mert mind
kezdete vagyon, a' mint
mondam, s' mind pedig vé-
ge lé-

VISZENAZELETRE. 9

ge lézen, holott minden
dolgok romlásra hajlandok
főt ugyan romlandok; az
örökké valóságba pedig se
kezdet, se vég, se romlan-
doság nintsen.

2. Az emberi állat meg-
muttja hogy legyen Isten.
Mert meny-el elméddel
szintén az leg első ember-
re; az a' leg első ember ki-
től vött eredetet? maga
magát nem nemzhette,
maga magát nem terem-
hette tehát más valaki, a'
pedig nem egyéb hanem
az örök Isten.

3. Ez világ alkotmányi-
nak szép rendi meg-mutat-
tja hogy legyen Isten. Mert
mitsoda igazgattya és ren-
deli

IO KESKENYVTMELY

deli azokat ha az Isten nē?
Az éltető állatok, egy más-
nak; az fellegek szolgálnak
az ide alá valoknak; az itt
alat termő párák és gőzöl-
gések szolgálnak az felle-
geknek; Az égen az fényes
Nap az ő gyors menésével;
és kerülésével; az Hold
változásival; az Csillagok
ékes rendtartásokkal és ra-
gyago tsillamlásokkal, egy
máshoz közel és távol lé-
telekkel, ugyan ki beszélik
az Istennek hatalmát és di-
tsőséget, úgy hogy helye-
sen mődatik amaz közön-
séges Vers.

*Qui negat esse Deum, Cali-
mox sidera spectet.*

Sidera

VISZEN AZ ÉLETRE. II

*Sidera qui spectat non negat
esse Deum.*

4. Holott minden hely-
nek vadnak lakósi, úgy
mint a' föld rakva minden
féle állatokkal; a' Tenger
halakkal; a' sok épületek
emberekkel; a' pokol Őr-
dögökkel; az Egnék sem
kell üresnek lenni, noha
oda sem kell tellyességgel
rekeszteni az Istent. *Job.*
12. v. 7, 8.

II. AZ ISTENNEK
ésmiretiről.

KERD. *Tudgya-e minden
nemzetség, hogy legyen Isten?*

FEL. Nem volt soha és Maich.
nintsen sohol oly nemzet, 4. v. 5.
a' kinek elméjében termé-
szet

szet szerint belé nem nyomtatott avagy oltatott volna e' tudomány hogy legyen valami Isten. Gondoly akarminémű vad nēzetet, Pogányokat, Indusokat, Braszilianukot, China országbélieket, Jápponiabélieket, vagy egyebet, nē találsz ollyat, kinél az Istenségnek valami szikrája nem tsillámlanék.

KERD. *Honnét vagyon az?*

FEL. A' természetből. Mert természet szerint belé oltatott az az ismérés az emberi nēzetbe. *Rö. 1. 19.*

2. Ez széles világnak alkotmányinak szemléléséből, a' közönséges gondviselésből, napnak, holdnak,

nak, csillagoknak feljövéséből, esőnek harmatnak le-származásokból, a' földnek és fának termésekéből, az esztendőnek négy részeinek fordulásokból, és több efféle emberi haltalmat fellyül mulo dolgokból észében vészi minden Nemzet, hogy legyen Istē. *Rom. 1. 20. Matth. 5. 45. Aét. 14. 17.*

3. Az Istennek itiletiből Mikor menydörgések, vilámások, meny-ütőkővek, sebes esők, veszedelmes szelek földindulások, és hasonló retteneteségek lesznek, kitől még a' fenevadak és tengeri halak-is irtoznak, nints oly emberi

nemzet

14. KESKENYVTMELY

nemzet a' ki az Istenféget
és annak hatalmátságát né
ézené vagy észében nem
venne.

4. Lelkek ismémentiből.
Mert ha az Istentelen em-
ber tellyességgel el-hitet-
hetné magával, hogy nin-
csen Isten, honnét nagyon
tehát, hogy az emberi tár-
sáság kívül bujdosván, csak
a' fa levélnek tserdülésétül-
is meg-retten.

5. Az emberek tseleke-
detiből. Innet nagyon az,
hogy inkább napot, holdat,
oktalan állatot, fát, követ,
vagy egyebet, tart Isten-
gyanánt, hogy sem mint
magát, tellyességgel Isten
nélkül valonak tartaná,
vagy állatná.

KERD.

VISZEN AZELETRE. IS

KERD. *Mitül nagyon tes-
hát hogy ez világ nem mind
azon egy Istent vall?*

FEL. Az ember mihelt
ez világra születik, az Isten-
ségnek valami képzését
hozza magával, annak-
utánna ha fel-nevekedik,
az az ő Isten felől való ho-
mályos képzése el nevezte-
tik azoknak vallásokrol és
religiojokrol a' kik között
nevelkedik, Török között
Mahométistának, Spaniol-
országban. Pápistának, és
mind addig mint egy tapo-
gatva keresi az Istent *Actor.*
17. 27. csak ahoz ragasz-
kodván a' mit szülei avagy
fel nevelői vertek elméjé-
ben, miglen osztán az Isten

B

az em-

az embert meg világosítja, hja, és igaz isméréti-re hozza.

KERD. *Mitsoda tehát az oka, hogy némelylek Pogányoknak hivattatnak?*

FEL. Nem az ugyan, mint ha semmi Istent nem vallanának, hanem, mivel hogy ki légyen az igaz Isten és minémű légyen, nem tudgyák, az Istennek kegyelmének titkait nem értik, a' Fiut nem isméri, az ō ez világra valo jövősét és váltságunknak érdemét az üdvösségnek utát sokan soha nem-is hallották. *Joh. 4. 22. Gal. 4. 8.*

KERD. *Miért tehát hogy el kárhoznak, holott Isten nem adtané-*

adtánékik szent Fiának isméréti-re, hogy az által üdvözülhetnének?

FEL. Nemis kárhoznak el azért, hogy az megígért és eljött Messiás Christusban nem hittének, holott az Evangelium ō túlők soha nemis hallatott, Rom. 10. 14. mimodon hinnének abban a' ki felől nem hallottanak?

KERD. *Hát miért kárhoznak el?*

FEL. Azért, mert noha az természeti esméret szerint meg-esmérték hogy légyen Isten, és ez világnak el-nézéséből eszek-bevőtték azon Istennek hatalmát. mindazáltal nem ditsőitették az Istent, a' sze-

rint az esméret szerint, sem pedig néki hálákot nem adtanak, hanem hijába valokká lóttenek az ō okoskodásokban, magokat böltseneknek alitván, balgatagokká lettenek, annakokáért magok menthetetlenek az Isteñek itileti előtt. *Rom. 1. 21.*

KERD. *Hanem volt semmi törvény eleikbe adatva, a' mely szerint rendelték volna életeket?*

FEL. Magok voltak törvény magoknak, a' törvény be volt írva szivekbē, az ō lelkek ésméreti bizōyfágot tévén, és magokat vádolván. *Rom. 2. v. 14. 15.*

KERD. *Mitsoda külömbség
vagyon*

vagyon ez aránt közöttök s' az Hívek között?

FEL. A' Híveknek vagyon iratott és ki-adott törvények, életeknek rendelésére: Es a' Sz. Írásban ki-jelentett világosabb esméreti Istennek, az ō idvezülésekre. *Matth. 11. 27.*

III. EZ VILAG- nak igazgattatásáról.

KERD. *Hitesd - el azt - is velem hogy az Isten igazgassa ez világot?*

FEL. Ha immár el-hit-ted hogy légyen Isten, mitsoda okok visznek arra, hogy az felől kételkedgyél.

KERD. *Elsőben ez: Mert*

azt gondolom. Így volt ez világ mindenkor s' így-is lesz.

FEL. Nem jól gondold. Mert nem volt így ez világ mindenkor; El-veszett egyszer víz miatt, a' víz özönkor Noë idejében: Nem-is lesz így mindenkor, mert vége tűz miatt lesz.

KERD. *A' kik a' Vízözönben el-vesztenek, mind el-kárhoztanak-é?*

FEL. Miképpen hogy Noénak a' bárkában való meg-maradásából, ki nem hozhatni, hogy valakik a' bárkában voltak mind üdvözültenek, mert köztök vala az átkozott Cham-is. Így az özönvizbe való halásból

lásból ki nem hozhatni, hogy mind el-kárhoztanak volna mert a' Noë prédicálása sokakban fogantatos lehetet, *1. Pet. 4. v. 6.*

KERD. *Azt-is gondolom: Az Egen járó Nap, el-jár magától az ő dolgában, ha az Isten nem igazgattya-is?*

FEL. Azt sem jól gondold. Mert ha az Nap csak magától jarna-el dolgábā, tehát soha semmi változás nem lenne ő benne. De hogy néha meg-bomlik a' Napnak járása, az a' jele, hogy Isten igazgattya. Nap.

KERD. *Mikor bomlott-meg a' Napnak járása az Egen?*

FEL. Mikor meg-állott

B 4 az Nap

az Nap az Egen, mint Jo-
sué idejében.

2. Mikor az Egen, visz-
sza tért az nap tiz grádussal,
azokon a' grádusokon
mellyeken alá ment volt
immár. *Esa. 38. 8.*

3. Mikor fényes nappal
meg-fetetült az Nap az E-
gen. Mint az Christus szen-
vedésekor.

Ezek a' dolgok meg-mu-
tatyák, hogy az Nap az
Egen nem magától csak,
hanem az Istennek igazga-
tától függ, jár, kell és
fordul.

KERD. *Azt hallottam,
Hét Egek vannak.*

FEL. Nem tudom azt
bizonyoson, de tudok hár-

mat

mat, a' Sz. Irásból, Első, ^{2. Cor.}
a' levegő Eg, a' föld színé- ^{12. 2.}
től fogva az Holdnak ud-
varáig; Másik, a' Csillagos
Eg, Harmadik a' Menyor-
szág.

KERD. *A' Hold az Egen Hold.
mi hasznot tész?*

FEL. A' Hold telik, és
fogy. Es így a' Hold tölté,
s' fogyta, tész az tizenkét
Holnapokat, a' tizenkét
holnapok tésznek egy esz-
tendő.

2. A' Hold hivesíti az
Etszakát, úgy hogy, ha a'
nem volna, tehát a' Nap-
nak szüntelen való hévfége
miatt, minden teremtet
allat el-tikkadna, és min-
den vetemény ki-száradna.

Bj

3. Az

3. Az Istennek bõltse-
fége tehát, hogy nem csak
a' Nap hanem a' Hold-is az
Egen. szolgálnak ez vi-
lágnak.

Csillag K E R D. *Mitõl vagyon
hogy Csillagok nintsenek nap-
pal?*

F E L. A' Csillagok etsza-
ka ragyognak és tündõkle-
nek, de mihelt a' fényes
Nap fel-virrad, az õ fényé-
vel és ki-terjett világozá-
sával el-fogja és el-fedi a'
Csillagokat, s' azért a' Csil-
lagok nē látzanak nappal.

*Szivár-
vány.* K E R D. *A' Szivárvány az
Egen, mire valo.*

F E L. Hiszem látod zöld
és veres szinnel elegyes.

K E R D.

K E R D. *De azt kérdem,
Mire valo?*

F E L. A' Zöld szín, vizi
szín, jelenti az meg-lõtt
vizõzõt, hogy többé viz
miatt e' világ el-nem vész;
A' veres szín, tûz szín, je-
lenti ez világnak tûz miatt
közetkezendõ végét.

K E R D. *A' Menydörgés fe-
lõl mit mondasz?*

F E L. A' Menydörgés,
az Istennek haragos szava,
azt mondgya. Dávid. A' *Ps. 18.*
meny-kõvek, az Istennek
nyilai.

K E R D. *Valoba félek, mi-
kor menydörgés vagyon*

F E L. Nem csuda, mert
Pharao Királyis fél vala.
Exod. 9.

2. Nem

2. Nem csuda: mert még az oktalan állat-is fél, sőt a' szarvas ijettébē idétlent szül. *Psal. 29.*

Szél. KERD. *A' Szél szabadon fu, nints Istennek arra gond-
gya.*

FEL. Szabadon ugyan, én sem tagadom, de Isten parantsol annak-is. Miért tehát néha a' szél nagy rő-
lást tészzen? A' Jobnak fiait leányit őszve rontó, a' Ház-
nak négy szegeletit meg-
rendité, s' más házat nem
bánta. Mi az oka? Az hogy
a' szél-is az Istennek akara-
tyától függ, és a'nak enged.

2. Ha Isten parantsol-
lya, a' szél fűskákat hajt
azonnal arra az országra,
vala

valamelyre Istē parantsol-
lya. *Exod. 10. 14.*

KERD. *Hát a' föld.* Föld.

FEL. A' Földdet is az
Isten tartya, hogy meg ne
mozdullyon, de affelől ha
Isten akarja, mindgyárt
földindulás leszzen, s' az a'
jele, hogy ő-is az Istennek
igazgatásától függ, nem
csak magától áll.

2. Ha Isten parantsol-
lya, két felé válik a' föld;
s' az-is jele, hogy Istentől
függ, nem csak magától
áll. *Num. 16. v. 31. 32. Meg-
hasáda a' föld, meg-nyita az
őszaját, és elenyelé az embe-
reket, és minden marhajokat.*

KERD. *A' viz felől azt* Viz.
gondolom: Szabadgyában foly

az ő folyásában; Nints Istennek arra gondgya?

FEL. Nem jól gondolod. Mert látodé hog' a' Viz hol egyenesen foly, hol kerül, hol tekerül; hol vízszá foly; az Isten hajtogatya, valahova akarja, azt mondgya Salamon. *Proverb. 21. vers. 1.*

2. A' viz két felé vált, s' úgy állott mint a' kőfal, vizi természete kívül, s' az Isten népének száraz láb-bal valo által menetelt engedett. *Exod. 14. v. 22.*

3. A' Jordánnak folyo vize-is két felé valék, Josué idejében; Melynek örök emlékezetire tizenkét követ hozának ki akkor a' Jordán-

Jordánnak közepiből; annakutanna meg-térének ismét a' Jordánnak vizei az ő helyekre, és folynak vala, úgy mint az előtt. *Josue. 4. vers. 8.*

4. Eliseus az Illyés palástyával meg-uté a' folyo vizet, és két felé válék. *2. Reg. 2. v. 14.*

5. Minden folyo vizek sietnek a' Tengerbe, honnatt ki-jöttek, még-is a' Tenger soha meg nem ár-rad. *Eccles. 1. v. 7.*

Mind ezek meg-mutatyák, hogy az vizek-is nem csak magoktól folynak, hanem az Isten igazgatásától fügnek és folydogalnak.

KERD. A' Tenger felől azt Tenger
hallom;

ballom; ha el-szakadna, ez egész világot el-burethatna?

FEL. Ne-is kételkedgyél abban, mert ez egész világnak több része Viz hogy nem száraz föld.

KERD. *Talám valami nagy hegyek tartoztatják a Tengeret, hogy ki ne folyjon ez egész földnek el-buretására?*

FEL. De hogy; Egy tsepp hegy sintsen fok helyen, egyenes sík mező a tenger partya; De az Istennek hatalma tiltya meg; Eddig jőj ki és ne tovább; azt írja Job, könyvének harmintz nyoltz részében, v. 10. 11.

2. Innét vagyon, hogy hat ora alatt néhol el-foly a tenger Nap nyugot felé

sebes

sebesen, és szárazon hadgya a' helyét; Azonban ismét hat ora alatt visszajő nagy sietséggel azon elébbi helyére, és ekképpen megtartya az ő határát.

3. Ez az Istennek látható hatalma és böltsesége, hogy légyen lako föld-is az embereknek és bármoknak.

KERD. *Avagy csak a' Hal Hal. szabadon uszkal a' Vizben; Nints Istennek arra gondgya?*

FEL. Szabadon ugyan, En sem tagadom, de arrais vagyon Istennek vigyázása. Mert a' Halásznak a' horgára nem akad egyéb hal, hanem a' kit Isten ad néki. Mint Péter halászása

erre

erre példa, és a' Jonás példája, holott a' Halnak parantsola az Isten, mint szintén egyéb teremtet állatnak.

Tűz.

KERD. *A' tűz felől azt gondolom; ég ő, természete szerint, csak tegyenek valamit reá, a' mit egeszen: Nem kell itt az Istennek igazgatása?*

FEL. Ezt sem jól gondolod. Mert a' Tűz, akár mit hányanak reá, nem égeti meg, ha Isten megtiltya. Mint a' Babiloniai kemenczében, a' tűz nem égeté meg az három ifjakat.

2. Ellenben ismét, A' tűz, természete ellen, a' vizet-

vizet-is megégeti, ha Isten parantsollya. Mint Ilyes idejében a' Báál Prophetáinak vizét, mely az árokban vala, megégeté a' tűz. 1. Reg. 18. v. 35. 38.

KERD. *Természete ellene is cselekeszik tehát a' Teremtet állat, ha a' Teremtő Isten kívánnya?*

FEL. Nem tudodé, hogy a' féjsze-is usz a' vizen, ha Isten parantsollya. Fejsze.

KERD. *Ki látta azt?*

FEL. Látta Elifeus; és az ember a' ki ki vötte a' féjszét a' vizből. 2. Reg. 6. v. 6.

KERD. *Vagyoné több akadályod, mely miatt jucz oly gondolatra, hogy e' világot nem Isten igazgattya?*

FEL.

FEL. Vagyon,

Férgek
és ok-
talan
allatok.

KERD. *Látom, hogy a bárom és egyéb oktalan állat semmit sem függ az Istentől?*

FEL. Nem jól látod mert nincs oly alá való teremtet állat, mely nem engedne, ha az Isten szolittya. Eljő a' féreg a' béka, a' tetű, a' bogár, a' sáska, az egér, a' kígyó, a' cserebogár, a' hernyo; ha az Isten küldi ezeket, azonnal eljőnek, a mezei gyümölcsnek elvesztésére, az embernek büntetésére, mint az Ægyptomiakra. *Exod. 8.* Es mint a' Herodest meg emésztek a' férgek. *Act. 12.*

2. Ha Isten parantsollja, a' Szamár emberi szozatot

zotot szol, mint a' Bálám számára, az uton meg szolala, és monda Bálámnak: *Mit vétettem tenéked hogy immár engemet háromszor vertél meg. Num. 22. v. 28.*

3. Ellenbēpenig; Ha az Isten meg tiltja, az Eb sem mozdittya meg nyelvéét, az az nem ugat. Ejjelkor jöve ki Ægyptombol az Izrael népe, nagy zörgéssel, tsaté-patéval, rakodással, költöződéssel, de az eb sem mozdítá meg nyelvétellenek, természetekivülkiválképpen étszakánakidején. *Exod. 11. v. 7.*

4. Ha az Isten meg tiltja; Az éh Oroszlány nem bánthattya az embert mint Daniel

Danielt nem bántá a' veremben, noha azért vetették vala oda, hogy az orosz-lány el szaggassa Danielt. *Dan. 6.*

5. Ha az Isten meg tiltja; A' kigyó sem tsipi meg az ember kezét. Mint Pál venyikét ízed vala hogy a' tűzre rakja, a' kigyó a' kezére ragada, de nem lőn semmi nyavalyája. *Act. 28.*

Madár. KÉRD. *Hát a' madar felől mit mondasz?*

FEL. Ha Isten parantsol néki, ō is enged az ō teremőjének. A' Hollok visznek vala kenyeret és huft mindē nap ebédjére s' vacsorájára, Illyésnek, a' drágaságnak idején; és ekképpen

képpen táplállyák vala az Isten. parantsolattya'ból. *1. Reg. 17. v. 6.*

2. A' Strucz madár, goromba állat, az ō tojását elhadgya a' tenger partján, a' fővénben takarván, ugy anyira hogy el feletkezik rola, és a' barō. is el tapodgya; a' mezei vad is el nyomodgya; De az Isten az napnak az ō fényével melegítvén, ki kőlti más' munkája által, a' strucz madárnak gondviséletlensége miatt. *Job. 39. 17.*

KÉRD. *Sokat tanulok én ezekből?*

FEL. Tanuld meg, hogy meny, föld, és minden azokban lévő teremtet állat, az

lat, az Istenben él, mozog
ét vagyon, és hogy semmi
nincsen, a' mi egy szem-
pillantásig megálhatna, ha
Istentől kézen fogva nem
tartatnék.

2. Ne gondold azt, mint
ha az Isten ez világot csak
teremtette volna, és ofszá-
tán vesztében hatta volna,
akar hová légyen. Mert
igen oktalan az a' ki vala-
mihez fog, nem tudván mi
végre; az Isten pedig bölcs,
a' ki mindent bizonyos'
végre teremtett, még a'
gonoszt is a' veszedelem-
nek napjára, *példabe. 16. 3.*

2. Igen tudatlan műves
volna az a' ki művét el-ve-
gezvén, nem tudna avagy

nem

nem akarná igazgatni: Az
Isten pedig tudgya és akar-
ja - is e' világot igazgatni,
mert gyönyörködik az Ő
kezének munkáiban. *Psal.*

104. v. 31.

*KERD. Miért irtozik hát
ez ember annyira a' kígyótól,
bekától?*

*FEL. Nem a' teremtés
annak oka. Mert az Isten
meg tekinté, valamit te-
remtett vala, és imé igen
jó vala.*

2. Nem-is a' kígyó béka,
magában, annak az oka.
Mert Őtet az Isten széppé
teremtetté vala, nem irto-
zott az ember tőle nem-is
vala ártalmas állat.

3. Hanem annak oka,

C

az em-

az embernek esete, és megvesztesz természetét a' bűn miatt, úgy hogy immár fok állat ártalmára vagyons és irtozására az embernek, a' boszszu álla Istennek büntetéséből, mint a' Sz. Irás mondgya.

IV. A' SZENT Irásrol.

KERD. Vagyon-e inkább Szent Irás?

FEL. Ha immár el-hitted magaddal, hogy légyen Isten és Isteni gondviselés, el-kell hinned azt is hogy azon Isten egyszerűs' mind Ur és Király legyen. Hogy ha azért ez világi Királyok Fejedelmek; törvényekkel,

nyekkel, és kiadott parantsolatokkal, birják és igazgatják az ō birodalmok alatt valokott; annyival inkább az bölcs Isten birja ez földet törvényével, rendelésekkel, parantsolatokkal igéretekkel, fenyegetésekkel, ki-jelentet akarattyaival; mind ez pedig nem egyéb, hanem az egész Sz. Irás'.

KERD. Miért hogy mostan láthatóképpen nem mutattya meg magát az Isten?

FEL. Az Isten, az első időben meg-jelent ugyan ottan ottan, és maga szájának szollásával vezérlette az ō népét; de annakutánna az Istennek népe so-

kafodván, levél által szol-
lot vélek, az az, a' tör-
vennek le-irásával és ki-
adásával, a' Propheták és
Apostolok irásával tanéto-
ta és tanétya most-is az ō
Anyaszentegy-házát.

2. Az Isten ez aránt úgy
bánik az emberrel, mint
az ember a' maga gyerme-
kével. Miglen az gyermek
nevedéken, magunk be-
szedével tanítjuk, hon-
tartván szóval oktátjuk;
annakutána fel-nevelked-
vén, tőlünk el-botsátjuk
és levél irás által igazga-
tyuk.

3. Es mint a' tanéto
Schola mester, elsőben
szóval tanétya és igéreték-
kel bi-

kel biztatya a' tanulo gyer-
meket; de annakutána,
nevelkedven, irással és tör-
vént eleibe szabással igaz-
gatya azon tanulónak el-
méjét.

KERD. *Hogy hogy írhat-
ta-le Mofes a' teremést, ho-
lott sok száz esztendővel szü-
letett az után?*

FEL. A' Patriárkák mint
egy kézről kézre adták az ō
fiaiknak, meg beszélvén.
Adám Sethnek, Seth Enos-
nak, Enos Kainánnak, Káj-
nán Malaleelnek, Malaleel
Jarednek, Jared Enochnak,
Enoch Matufalemnek, Ma-
tufalem Lamechnek, La-
mech Noënak, és így illyé
formán tudták a' Vizözö-

nig: A' Vizözön után Noë meg-beszéllette az Ő fiainak, Abrahámig; Abrahám is meg-beszéllette az Ő fiainak, Mosefig; Moseffel osztán le-iratta az Isten mind a' teremtetst, s' mind több sok csuda dolgait. *Exod. 17. 14.*

KERD. Ha a' Szent Irás is csak olyan mint az egyéb irás.

*FEL. Nem. Mert a' Sz. Irásbā az Istennek oly nagyságos tsuda teteli és dolgai irattatnak-le, minemű az Izraël népének a' veres tengeren száraz lábbal való által hozatása; a' puztában negyven esztendeig mennyei kenyerral tápláltatása; Az Napnak az Egen-
meg-*

meg-állása; halottaknak fel-tamadása, és a' többi. Illyen dolgok soha semmi egyéb irásokban nem talál-tatnak.

2. Mert a' Sz. Irásban oly Szentléges parantsolatok és mennyei igéretek adatnak előnkben, minéműek soha semmi egyéb irásokban nem találtatnak.

3. Mert a' Szent Irásbéli törvény, ugy meg-rettent a' bűnben élő embert, és az Evangelium, ugy meg-vigasztallya a' meg-terő embert hogy semmi egyéb irás arra nem érkezik, nem-is arra valo.

KERD. Ha oly homalyoson vannak némely dolgok az Irás-ban?

FEL. Semmi homály nints az idvességnek dolgára nézve, elégféges világos a' miben az idvőségre szükféges?

KERD. *Ha néhol oly együ-*
gyű szok vadnak a' Sz. Irásbā?

FEL. Az-is a' mi javunkra vagyon. Mert ha az Isten az ō meg-foghatatlan Isteni felségéhez képest való szokkal szollana, még sem érthetné az ember, mint az Istennek csak ez egy nevé-is, *Eheje* meg-mutatya: De mint az édes Atya, gyermekihez szabja magát, s' gyermeki szokkal szólnékik; így szol az Isten-is a' Sz. Irásban minékünk.

KERD. *Hideg lelés ellen*
a' Szent

Exod.
3.

*a' Szent Irásból jóé valamit le-
irnia, és a' betegnek nyakára
kötni?*

FEL. Nem jó. Mert az Isten igije nem testi betegségnek hanem lelki betegségnek orvossága.

2. Az Isten szivet kíván, hogy az ō igéjét szivedben be-vegyed, nem a' nyakadra kössed.

3. Boldogok a' kik az Istennek igéjét halgatyák, és azt megtártyák, azt kiáltya Idvözitők. *Luk. 11.*

KERD. *Mitül vagyon az,
némely embernek idvőségére
szolgál a' Szent Irás; némely-
nek pedig csak bolondságnak
láczik?*

FEL. Nem a' Szent Irás
Cs annak

annak az oka, hanem az embereknek különb különb természetek. A' Napnak hévsége tőla' viasz megolvad, a' fár meg keményül; A' napnak fényére egyenes szemmel néz a' Sas, azon napnak fényét nem szenvedheti a' bagoly. Nem a' nap a' vétkes, mert a' nap egyaránt szolgál mindkettőnek, hanem a' fárnak természete, s' a' bagolynak a' maga szemének gyengesége, az oka.

2. Azon egy virágra a' méh mézet, a' pok pedig mérget szi, nem a' virág a' vétkes, holott egyenlő succust ad mindkettőnek
hanem

hanem a' poknak az maga mérges természete.

3. A' kőben megbotlik az ember, nem a' kő vétkes, mert: úgy minden ember megbotlanék abban, valaki azon által menne, hanem hogy megbotlik, annak oka, avagy a' fétőség, avagy az embernek vigyázatlansága; avagy vakfága. Így vagyon az Isten: igéjének dolga az emberekkel.

KERD. Hát az emberre nézve mi haszna a' Szent Irasnak?

FEL. Ez, hogy a' nyavalyás és elméjében feledéken ember az Istennek tsuda dolgairol meg - emle-

50 KESKENY VTMELY
kezkefsék: és hogy nyavalyáságából ki-izabadulását, idvefségének uttyát és modgyát abbol ki-tanulhassa. 2. *Tim.* 3. 15.

V. AZ EMBERNEK esetéről.

KERD. Honnan vagyon az embernek nyavalyásága?

FEL. Az első embernek esetiből, a' kit Isten maga képére épfégben és szentfégben teremtett vala, úgy hogy az ember ha végig abban meg marad vala, ez nyavalyáságot el kerülhette volna.

KERD. Miért teremtette Isten az embert olyan változhatóvá?

E B L.

VISZEN AZ ÉLETRE 51
FEL. Mi haszna hogy Isten ellen versengesz? Ki volt néki tanátsoffa?

2. Mert az emberi természethez illendő tulajdonfág kivántatott, nem lehetett az embert Istenné teremteni, hogy változhatatlan és bűnbe eshetetlen legyen, mint önnön maga az Isten.

KERD. Miért nem gátolta meg tehát Isten az embernek esetit?

FEL. Azért mert nem akart erőszakot tenni az embernek akarattyán.

2. Mert azzal akarta meg próbálni az embernek engedelmességét.

C 7

KERD:

KERD. *Mindnyájan vétkezünk az egy emberben?*

FEL. Mindnyájan. úgy tanította az Irás Rom. 5. v. 12.

KERD. *Hogy hogy lehet az, hogy egy embernek vétke mindnyájunknak tulajdoníttassék?*

FEL. Ugy, hogy az első ember nem magán való személy vala, hanem az egész emberi nemzetnek feje, kezdete, és mint egy törőke, kiből mint annyi ágak nevelkedtünk, és kinek ágyékából származtunk. Rom. 5. v. 12.

VI. AZ EL-VÁLASZTÁSÁRÓL.

KERD. *Mit soda indította tehát Istent arra, hogy mind el ne vesszünk?*

FEL.

FEL. Egyedül az ő kegyelmes szabad akarattya. Eph. 1. 5. Mint szintén mikor valamely Király ellen pártütés léfzen, a' pártütők személy szerént eggyül eggyig méltok az halálra, de ha egy része meg tartatik életben, az a' Király kegyelmessége; ha a' többi exqualtatik, érdemlett büntetéseket szenvedik.

KERD. *Ingerelheti.é az el választott ember a' meg vetettet, mivel ő ki hozatott a' veszedelemből?*

FEL. Nem. Mert holott Eph. 3. 3. ő is azon haragnak fia vala, az Isten ingyen való kegyelmességéből könyörüle rajta.

KERD.

KERD. *Panaszkodhatik-e az megvetett ember, hogy ő az veszedelemnek sárában hagyattatott?*

FEL. Nem. Mert érdemlett büntetést vészen, az Istennek igazságának kívánása szerint.

KERD. *Mitsoda véget néz Isten ez cselekedetiben?*

FEL. Hogy az ő kegyelmességének és irgalmaságának mitsősége kitessék, a kegyelemnek edényiben az kik meg tartatnak: Azokbā pedig az kik bűnökért el-vesznek, megmutassa azt, hogy ő természete szerint Szent, és a bűnnek gyűlölője, és hogy a bűnnek büntetésében az ő

ítéleti-

ítéletinek igazsága nyilván ki jelennyék.

KERD. *Ertem, hogy ezek meg lakolnak a bűnért; de amazok könnyen jutnak az ide véségre?*

FEL. Könnyen ugyan, ha csak önnön magokban nézed, de ha meg-gondolod az Istennek Fiának szenvedésének érdemét, mellyet érettek és helyettek szenvedett, melyhez ők ragaszkodnak és hitekkel magokévá téstnek, elég töttek az bűnért, nem kicsin árron váltattak bizony meg, nem veszendő állatokon mint aranyon, vagy ezüstön, hanem drágalatos véren, tudni illik

a' maku-

Rom.

9. 23.

a' makula nélkül valo bá-
ránynak a' Jéfusnak vérén.
1. Petr. 1. 19.

KERD. *Hogy hogy lehet-
kettő: Kegyelemből idvözül-
nek; s' eleget is tőttek Chri-
stus által a' bűnért?*

FEL. Ha az Atya Isten-
nek indulatját tekinted,
a' ki ingyen valo jo kedvé-
ből küldötte szent Fiát, az
emberi testnek fel vételére
és a' mi váltságunkra, ke-
gyelemből vagy on ez: De
ha az el-jött Messiás Chri-
stusnak a' fel vőtt testben
valo kén szenvedését és ha-
lálát fontolod; elég tétel
ez, az hiveknek bűnökért.

KERD. *Meg tudhattya-e
ember,*

*ember, hogy ő választott fia
vagy leánya Istennek.*

FEL. A' folyamaton, a'
forrára vagy kut főre me-
hecz: Igy hited és jo csele-
kedetid által, mellyek foly-
nak a' választásból, jut-
hacz magad esméretire és
itéletire.

KERD. *Ha a' hitetlenek-
is gyakran jot cselekesznek?*

FEL. Cselekesznek ugyā-
jot de nem jól, mert nem
jo véget néznek cseleked-
tekben.

KERD. *Mitsoda külömb-
ség vagy on tehát közöttök, s'
az Hivék között, holott min-
denik féli az Istent.*

FEL. Az hitetlen ember
nem féli az Istent, hanem
fél az

fél az Istentől, a' büntetés
 miat, előtte forogván, a'
 réá következő vésze-
 delem, innét vagy on hogy
 néha meg alázza önnön
 magát. Mint szintén a' lo-
 po fél a' Magistrátustól de
 nem szeretetből hanem az
 executionnak és büntetés-
 nek eszébe jutásából: Az
 Istennek hivei pedig félik
 az Istent és tisztelik, mi-
 ként az fiu édes Attyát,
 szeretetből, nem bünte-
 tésnek félel-méből, ugy
 hog', ha szintén semmi pokol
 nem volna-is, ugyā még-is
 szeretné ő az ő Istenét, az
 gonoszoknak büntetésé-
 ben-is olyan ditsőséges
 Isten-

Istének esméri, mint szint-
 én az joknak idvezítésébē.

VII. A' BŰNRŐL.

KERD. *Az hivek vétkez-
 nek. é Isten ellen, nagyobbat
 vagy az hitetlenek?*

FEL. Ez aránt inkább
 vétkeznek az hivek, mivel
 hogy Isten az ő elméjeket
 meg-világosította; Ama-
 zoknak nem annyéra.

2. Mivel hogy az hivek
 a' kegyelem által inkább
 elleneálhatnak a' testnek
 gonosz kívánságinak; Am-
 azok pedig nem annyéra.

De ellenben.

Inkább vétkeznek az hi-
 tetlenek, mert vakmerő-
 ségből,

fégből, szantiszandékból és és igyekezetekből vétkeznek; De az hivek erőtlenségéből, sokszor kedvek ellen és gyarloságból.

2. Az hitetlenek a' büntétel után, abban gyönyörködnek, és ugyan dicskednek; az hivek megszomorodnak.

3. Az hitetlenek meg nem terő szándékból hanem abban ha modgyok lehet végig megmaradásbā, vétkeznek; az hivek ha elesnek, meg térnek.

KERD. *Miképpen bocsátja elő az Isten az embert a' bűn tételben?*

FEL. Akképpen, hogy ha semmi akadályokat nem vét az ember eleibe.

KERD.

KERD. *Igaz-e az hogy Isten akarja az bűnt.*

FEL. Akarja, az az, nem áll ellene gyakorta, hanem megengedi. reá bocsátja az embert; de ha így érted, akarja, az az, javallya nem igaz.

KERD. *Holot az Isten, ad erőt az embernek, hogy hogy lehet nem részes azon embernek vétkeben?*

FEL. Az erő, mozdulás, és egyéb tehetség, mellyet Isten adott természet szerint a' testben; Istentől van gyon, és nem bűn az magában mint szintén az okatlan állatbā; de a'nak a' mozdulásnak illetlensége, rendeletlensége, és fogyatko-

zása,

zása; az embertől vagyon,
és bűn.

Példának okáért, mikor
a' loपो ki nyujtya kezét a'
pénzre, az a' kéznek ki-
nyujtása, a' menyiben ter-
mészet szerént valo moza-
dulása kezének mozgatása
ujjainak, Istentől vagyon.
Aa. 17. az, mert ő általa élünk;
18. mozgunk és vagyunk, jo
eddig és nem bűn: de azon
kéznek ki-nyujtásában va-
lo illetlenség, tilalom el-
len valo rendeletlenség, és
abban valo egyéb fogyat-
kozás, a' loponak szabad
akarattól vagyon, és
bűn.

KERD. *Észem meg-cse-
leked-*

*lekedhetné Isten, hogy ne ad-
na erőt senkinek a' bűntételre?*

FEL. Meg-cselekedhet-
né ugyan az Isten, hogy
mint Jeroboámnak, a' Pro-
phéta ellen kinyujtott ke-
ze, azonnal meg-száradna;
de a' bölcs Isten az embe-
ren erőszakot nem téssen,
hanem reá bocsáttya, az
embert szándéka szerént
valo vétekre: Meg-csele-
kedhette volna a' tékozló
fiúnak attya, hogy pénzt
néki ne adott volna, de pénz
adásával mi bűne volt az
Attyának abban, hogy a'
fiú tékozló gonosz életet
élt?

KERD. *Miképpen forog te-
D hát az*

Reg.
13. 5.

*hát az Istennek gondviselése az
bűn környül?*

FEL. I. Reá bocsátta
az embert a' bűn tételre,
Psal. 81. 13.

2. Azon Isten gondvise-
léséből bizonyos dolog a-
kad az ember eleibe, mely-
be vétkezik. *Exod. 21. 13.*
Gen. 45. 8.

3. Határt vét Isten a'
bűnnek. *Gen. 6. 5. 7.*

4. Jora fordítja az bűnt.
Gen. 50. 20. Act. 3. 17. 18.

KERD. Ekképpen, Nem
oka é Isten az bűnnek.

FEL. Semiképpen nem.
Hogy meg-engedi, azért
nem; Mert Isten nem akar
erőszakot tenni az ember-
ren, hanem elméjének ki-

vánfá-

vánfágában elé bocsátta.
Psal. 81. 13. Act. 14. 16.

2. Hogy bizonyos do-
log akad az ember eleibe,
melybe vétkezik, innét in-
kább az Istennek jó volta
tetszik ki, hogy a' gonosz
ember, minémű a' gyilkos,
nem mindenkor azt a' kit
akar, hanem mást talál meg
ölni, innét vagyon, hogy
gyakorta egy el-szabadul,
a' másik a' veszedelemben
marad.

3. Határt vét az bűnnek.
Mint szintén a' ki az gyula-
dást meg-oltya, hogy to-
vább ne mennyen, nem
oka az a' pusztító égetés
nek; Így az Isten nem oka
az bűnnek.

D 2

4. Hogy

Aét. 3.
17. 18.

4. Hogy jora fordítja az bűnt; Ez-is inkább dicsőségére vagyon Istennek a' ki a' gonoszból jot, a' sötétségből világozságot, tud ki-hozni, mint Joseph. mondgya vala az Ő attyafiaiainak: *Ti, ugy-mond, gondoltatok én ellenem gonosz, de Isten azt jora fordította, hogy sok népet tartana-meg ez életben. Gen. 50. 20.*

KERD. *Hát a' bűn dicsőségre vagyon Istennek?*

FEL. Nem a' bűn magában, mert a' bűn ellenkezik az Isten dicsőségével, hanem a' bűnösöknek igazgatása, és Istennek gondviselése a' bűn környűl.

KERD. *Hogy hogy lehet az,*
hogy

hogy azon egy cselekedetben forogjon az Istennek gondviselése; a' gonosembernek igyekezete oda járul az Őrdögnek is incselkedése?

FEL. Meg-lehet az külömb külömb végekre nézvé. Példának okáért, Szent Jóbnak szenvedésében, az Isten ez végre nézett, hogy Jobnak békefésűges tűrését meg-probállyá, és ez világ eleibe terjesztse; Az Őrdög pedig incselkedett azon, hogy Jóbot kérségbe ejtse, és az Istent szemtől szemben véle megátkoztassa; A' gonosz emberek ugy mint Sabeusok és Caldeusok azon voltak hogy Jobon boszut te-
gyenek,

gyenek, és jovaival töltözzenek. Hasonlóképpen, hogy Josephet az ő bátyjainak eladták, Istennek gondviselése volt az Izraél fiainak következő nyomorúságok felől. *Gen. 45.*

5. Az ördögnek incselkedése volt, hogy az atyafiakat egymásra támaszsa, és gyikofságba hozza; A bátyjai pedig azon voltak, hogy gyűlölségeket, Josephen ki-tölthessék.

KERD. Igaz é az, hogy az Isten néha a' bűnt bűnnek bünteti?

FEL. Igaz, mert Dávidot fajtalan cselekedetiért meg-bünteté Isten Absolonnak fajtalan cselekedetivel.

detivel. 2. Sam. 12. 11. Confer. 2. Sam. 16. 22.

KERD. Hogy hogy lehetett az?

FEL. Ugy hogy Dávidra nézve, szenvedés volt; Istenre nézve, büntetés avagy büntető ostor volt: Absolonra nézve, véték volt. Sémei szidalmazza Dávidot, Sémeire nézve bűn volt, Dávidra nézve szenvedés volt; Istenre nézve, büntetés és büntető ostor volt. Az Ur mondotta: szidalmazza a' Dávidot. 2. Sam. 16. v. 9.

KERD. Ha Absolon vagy akarki efféle cselekedetivel az Isten akaratját viszi végbe, ugy teczik, nem vétkezik?

FEL. De Absolonnak vagy akar kinek efféle cselekedetivel, csak eszében sincsen hogy Istennek büntető akaratyát viñe végbe, nem-is gondolkodik arrol, hanem, csak a' maga feltött akaratyának és gonosz kívánfágának tészen. eleget, és ekképpen vétkezik.

KERD. *Hogy vagy az?*

FEL. Mint a' veszső az ember kezében, ugy vagy az ember az Isten kezében, és meg-sujt véle, az az, meg-büntet egy embert a' másik által. *Esa. 10. 5.*

KERD. *Ertem, de azt mondom; Ha a' veszső nem vétkezik; szintén így az ember kívül mint veszsővel*

meg-

meg-sujt más embert az Isten, az-is nem vétkezik?

FEL. Nem vétkeznek, ha az felől Istennek ki-jelentett akaratyát, s' parancsolattyát vötte volna.

2. Ha Istenek akaratyához s' parácsolatyához való engedelmeiségből cselekednék az ember.

3. Ha azt a' véget nézné, mellyet Isten intendál.

De ez három közzül, mivel hogy edgyik sincs csak gondolattyában is a' gonosz tévő embernek, hanem csak a' maga gonosz szándékát viszsi végbe, azért maga menthetelen és vétkezni mondatik.

4. Nem vétkeznék, ha

D 3

az Isten

az Isten az embert kételesenít; De nem kételeseníti az Isten az embert, az ember - is nem kételesenfégből cselekszik. Példának okáért, Judás veszfő volt az Atya Isten kezében, ő általa adatott-el a' Christus. Az lőtt meg, a' mit az Istennek keze és tanácsa el - végzet volt. *Act. 4. 28.* De kicsoda kételesenítette Judást? Ki erőltette? Senki sem, hanem maga szabad akaratya, gonosz fősvényisége, a' vitte réa, hogy áruló legyen, és ekképpen halálosképpen vétkezett.

KERD. *Mihez tarcsam ez aránt magamat?*

FEL. Magadra vigyázz, Ezközök

Ezközökkel ély, mert az Istennek igazgatása nem rekeszti ki az ezközökkel való élelt.

2. Meg ne ijedgy ellenfégedtől. Gondold - meg csak olyan ő, mint a' veszfő az Isten kezében, mi-helt akarja Isten, el-tőri.

3. Ne átkoz senkit ki téged háborgat. Gondold - meg másnak kezétől függő, tudni-illik, Istentől. Tuddé mit mond Christus Urunk Pilátusnak: *Semmi hatalmad nem volna én ellennem, ha tenéked onnét fellyül nem adatott volna.* Joh. 19 11.

KERD. *Hát ugyan, mindenkör réa bocsátásé Isten az embert a' vétekre?*

FEL. Nem. Mert sokszor inkább meg-gátollya az embernek igyekezetét, mint Abimeleket meg-tartoztatá Isten, hogy ne il-letné az Abrahám felefé-gét; hasonloképpen Héro-des szándékját el-bontá, hogy ne küldené a' bölcsek-
kel egy uton s' edgyüt vé-
lek; hohérokát a' született Jésumnak meg-öletésére.
Matth. 2.

KERD. *Miképpen gátola-
lyas meg Isten az embernek go-
nosz igyekezitit?*

FEL. I. Avagy mast hoz-
zá hasonlo erőst, vagy ná-
lánál hatalmasabbat tá-
maszt ellene.

2. Avagy azt az embert
a' kire

Gen.
20. 6.

a' kire fenekedik, más hely-
be viszi Isten előle, mint Il-
lyést Acháb elől.

3. Avagy valami kár-
vallást, betegséget, vagy
egyéb nagy gondot, botsat-
raá Isten, mely miatt az
ember végbe nem viheti
fel-tött gonosz szándékját.

4. Vagy magának vagy
háza népe között valamely-
lyiknek halálát hozza-el
Isten.

VII. A' BŰNBEN
meg-keményült
emberről.

KERD. *Hát az kit meg-
keményit Isten?*

FEL. Veszedelmesebb
annak állapotja. *Exod. 7. 6.*

KERD. *Miképpen keményíti-meg Isten az embert?*

FEL. Nem úgy mint ha az embernek lágy és engedelmes szivét lelkét, keményítené-meg; mert ez nem fér az Istennek igazságához.

2. Nem-is úgy-mint ha az embert, a' ki láttya, hallya, fogadgya, az Istennek intést fenyegetést, megvakítaná, hogy ne lásson, meg-keményítené hogy szót ne fogadgyon; mert ez-is nem fér az Istennek igazságához.

KERD. *Hát miképpen keményíti-meg Isten az embert?*

FEL. 1. Mikor az embernek bűneinek büntetésére, annak elméjét meg
nem

nem világosíttya. hanem előbbeni vakoskodásában hadgya. *Esa. 6. v. 9.*

2. El fordult akarattját meg nem téríti, hanem előbbeni gonofzságának büntetésére, meg-átalkodtságában szabadon elémenni bocsáttya. *Pf. 81. 13.*

3. Midőn az embernek magától meg-keményedtet szivét, meg nem lágyíttya, hanem azon keménységben hadgya.

4. Avagy azon embernek gonofzságának büntetésére a' ki Istennek sem szép igéretivel sem rettenetes fenyegetésével nem mozdul, az olyan magától meg-keményedett és
meg

meg-átalkodott szivét, ugy
meg-keményíti ofztán az
Isten, hogy ugyan légyen
meg-keményült, meg ne
gyógyulhasson, meg se tér-
hessen, hanem meg-átalko-
dott keménységébē veszíze-
el. *Esa. 6. v. 9. 10. Eze. 20. 25.*
Rom. 1. 28. 2. Theff. 2. 10. 11.

KERD. *Nagy dolognak lat-
szik ez én előttem?*

FEL. Tanully belőle,
hogy a' ki az Istennek túré-
fének és hosszú ideig valo
várakozásának gazdagágát
meg-vetette, az Isten az oly
embert adg'a el-fordult el-
mének, hogy a' maga indu-
lati és szivének éktetelē ki-
vánfága szerént rohanyon
az vétekre, és mnneyen a'

veszedes

veszedelemre. *Rom. 1. v. 28.*
2. Theff. 2. v. 10. 11.

KERD. *Nem lesz-e Isten
oka annak az embernek ve-
szedelmének?*

FEL. Miért lenne? A-
vagy a' Biro a' ki igazságos
törvénynek ki-fizogáltatás-
sa szerént soha többé meg
nem kegyelmez a' lator-
embernek; hanem érdeme
szerént valo büntetést vét
reá, sőt ugyan halált; oka-é
a'nak halálának? Nem a' Bi-
ro, nem; hanem a' lator-
embernek meg-rögzött
vétké. Szintén így forog az
Isten-is a' kemény meg-
átalkadott embernek bün-
tetésében.

KERD.

80 KESKENY VTMELY

KERD. *Sira Jesus Jerusalemen, de affelől el-pusztula?*

FEL. A' Biro-is szánnya sőt meg-is sirattya néha a' meg-sententiázot embert; de az igazság és az igazságnak ki-szolgáltatása azt kívánja, hogy affelől csak el-űsék a' fejét: Igy az Istennek irgalamassága szánja az bűnös embernek romlását, de azon Istennek igazsága az, kívánja, hogy az bűn meg-büntetődjék még harmad és negyed iziglen-is?

KERD. *Mikor él az ember leg-veszedelmesebb állapotban?*

FEL. I. Mikor az Istennek haragja fekszik rajta, de ő

VISZEN AZ ELETRE 81

de ő azt nem érzi, és súlyosságát eszébe nem veszi.

2. Mikor az Istenek igéje bővé hirdertetik, de az Ur szava gyalázatban vagyon és az ember a' bűnben annál inkább keményedik *Jer. 6. v. 10.*

3. Mikor az ember a' bűntétel után nem érez szívében semmi keserűséget, hanem inkább gyönyörködik a' bűnben, és ottan ottan ugyan dicsekedik gonosz tselekedetivel.

Prov.
2. 14.

4. Mikor az Istē az ő rettenetes itéletit mutogattya azonban, az ember csak nem is sajdittya, hanem szintén olyan nagy bátorsággal mégyen elő gonoszságában,

82 KESKENY VT MELY

fágában, az Isten látogatásának napjait eszében nem vévén, mely dolog miatt sira. Idvezitõnk Jerusalemen.

Luc. 19. **KERD.** *Mihez tartsam ezaránt magamat?*

FEL. 1. Eleit vegyed, hogy valamely bûnbé meg ne keményedgyél, mert ha meg keményited magadat, úgy fordulhat, úgy meg keményit az Isten, hogy nehezen gázolsz ki belõle, vagy soha sem.

2. Mikor eszedben vészed, hogy az Isten tégedet szájadra bocsátott, szabadon nyargalsz az bûnben, senkitõl semmit sem félsz,
el-hidd,

VISZENÁZELETRE. 83

el-hidd, hogy veszedelmes állapotban vagy lélekben?

3. Imádkozzál azért; *Teremts én bennem tiszta szívet Isten, és az engedelmes-ségnek lelkével erősíts-meg engemet.* Psal. 51.

4. Az Istenre ne veßs, az Istent ne vádold, mert igaz az Isten az õ cselekedetiben, és tiszta az õ itéletiben. *Psal. 51.*

I X. A Z S Z E N T
Lélek ellen való vét-
tekrõl.

KERD *Mitsoda ember vétkezik a' Sz. Lélek ellen?*

FEL. A' ki nem felelem-bõl vagy gyarloságból, hanem szántizándékból, el-tõkel-

tökeltt akaratbol, az meg
esmért és el-hitt igazság-
nak, lelki esméreti ellen,
ellenemond. *Heb. 10. 26.*

2. Nem csak ellene
mond, hanem azon igazsá-
got ördögi gyűlölettel
gyűlöli, káromlya, fel-
emelt kezzel üldözi, és ab-
ban végig megmaradni s'
inkább inkább dühösköd-
ni minden erejével igyeke-
zik. *Marc. 3. 29.*

3. Nem hogy meg-té-
résre igyekeznék, de az Isten-
től rendelt eszközöket
meg-vetvén, az Ur Jésus-
nak is vérét mint valami
állatnak vérét lába alá ta-
podni kész volna. *Hebraeos
10. v. 29.* Az ki azért ezek-
nek

nek mindenik ágaiban ré-
szesül, Szent Lélek ellen
vétkezik.

KERD. *A' ki igaz vallását
meg-tagadgya?*

FEL. El-hidd, hogy ez
nagy véteknek első grádi-
tsára fel-lépett, mind-
azonáltal ha a' többire fel
nem hág lehet még valami
reménség felőle, a' mi ité-
letünk szerént.

KERD. *A' ki közöttünk
a' lélek nevezetivel szitkozó-
dik Szent Lélek ellen valo vé-
tek-é az?*

FEL. Hogy ha valaki az
Léleknek említésen és ne-
vezetin, a' Szent Három-
ságnak harmadik szemé-
lyét a' Szent Lélek Istent
értene.

értené, és értve tudva,
szemtől szembe szidná;
ollyatén vétek volna: De
mivel hogy többire kü-
lönben vagyon az dolog,
noha nem kicsiny bűn,
mindazonáltal arra a' grá-
dufra nem megyen fel.

KERD. *Miert hivattatik
halálra való véteknek a' Szent
Lélek ellen való vétek?*

FEL. Mert kétségnélkül
örök halál köveri.

KERD. *Eshetik-e ilyen vé-
tekben az Istennek fia leánya?*

FEL. Tellyességgel, nem.
Mert a' választottak Isten-
nek ereje által őriztetnek
az idvőségre, és örök éle-
tet ad Istennek az ő juhái-
nak: De mindazonáltal ez
vétek-

véteknek fok részeibe es-
hetik bizonyára, mint ol-
vassuk *Manasseh* felől az
Istenfélő Ezéchiás Király-
nak fia felől, a' kiaz Isten-
nek igaz tiszteletit el-ron-
tá, a' bálványozást fel álla-
latá, magát varáslok után
adá, fok több Istentelen
gonofságot cselekedék, de
holtig abban nem marada,
hanem meg-tére és poeni-
tentiát tartá; *Péter Apostol*
a' Christust meg-tagadá, rut
esküvéssel, de nem ördögi
gyűlölségből hanem féle-
lemből, erőtlenségből, és
holtig abban nem marada;
hanem keserves sirással poe-
nitentiát tartá: *Pál Apostol*
az Istennek hiveit üldözi

vala, a' Christuſnak vallá-
fát háborgattya vala, de,
nem meg-esmért világos-
ságbol hanem tudatlanság-
bol, és holtig abban nem
marada, hanem meg-rete,
és pœnitentiát tarta; Innét
azért illyen értelmet végy:
Valaki bűneiből meg-tér,
bátor rettenetes^r vértet
cselekedett légyen, bizo-
nyos jelaz, hogy ez vétek-
nek minden ágaiban nem
léledzett, és Sz. Lélek ellen
vétkezetnek nem monda-
tik, annakokáért az idvel-
fégre meg-tartathatik.

*KERD. Mitől esik az, hogy
az Istennek való ember is en-
nyire mégyen a' vétekben.*

*FEL. Attól, hogy az em-
berá*

ber a' szivét Őrizetben nem
tartya.

2. Az Istennek nála lé-
vő kegyelmét nem neveli,
hanem a' bűnt az Ő szivén
uralkodni engedni.

*KERD. Miért kellene a'
szivét Őrizetben tartani?*

*FEL. Azért, mert az em-
bernek szive szüntelen
mozgásban vagyon, csa-^{17. V.}
lárd a' szív minden dolgoknak
felette és gonosz, azt mondgya
Jeremias: mindenkoron
vagyon néki tiltott dolog-
ra való vágyodása, hogy ha
azért valamely jonak gya-
korlásával Őrizetben nem
tartod, avagy bár csak két
vég felé egyaránt lodulni
bocsátod, meg-nyomia bi-*

zony a' gonosz indulat a' jora valo szándékot, és eképpen álmélkodásra méltó vétkekre szakaszt ki.

KERD. *Mi dolog hogy az ember oly gyors a' gonoszra; rest pedig a' jora?*

FEL. Mert meg-veszett az emberi természet az eszt által.

2. Mert az ember míg ujjá nem születetik, test, és öröme a' testiekre siet, mint a' fel-vetett kő, a' földre siet, így az ember a' földiekre.

3. *Mert a' lopott vizek, édessek; az el-bűt helyen valo, étek gyönyörűséges; a' tolvajlott kenyér jó ízű; inkább hogy nem az igaz*

keres-

kereset; de annakutánna szájok bé-telik követsekkel, azaz, meg-~~v~~orczog a' fogok belé. *Példab. 9. 15. és 20. vers. 17.*

KERD. *Miért hogy az ember oly igen siet a' meg-tiltott dologra?*

FEL. Miért hogy a' viz midőn szabadoson foly, tsendesen foly, ha meg-gátollyák, zug a' gát ellen; sőt ha el-szakaszthatya a' gátot, annál sebesebben és veszedelmesebben foly.

KERD. *Mit soda emberen uralkodik a' bűn?*

FEL. A' ki szolgál a' bűnnek.

KERD. *Mit soda szolgál a' bűnnek?*

FEL. A' ki a' testnek ké-
vénfáginak mint a' feleség
a' férjnek birtoka alá hajtya
nagy szeliden ō magát, és
igy eg' rut halál-hozo mag-
zatot fajzanak.

2. A' ki nem tufakodik
ellene a' bűnnek, hanem
örömet vagy csak könnyen
enged az ōrdögnek és an-
nak sugallásinak; Az Isten-
nek pedig és annak paran-
csolatának ha mikor en-
ged-is, fél kedvel enged,
sőt engedelmeisége ottan
hamar félbe szakad, el-mu-
lik mint az reggeli harmat,
és mint a' kőd mely reggel
felkél. *Hof. 6. 64.*

3. Boldog azért a' kimeg-
halá

hal a' bűnnek. Boldogtalan,
a' ki meg-hal a' bűnben.

KERD. *Kitsoda hal-meg a'
bűnnek?*

FEL. A' ki ugy mozdul
a' büntételre, mint a' holt.

KERD. *Kitsoda hal-meg
a' bűnben.*

FEL. A' ki el-vész bűnei
miatt bűneiben.

KERD. *Mihez tartsam
kérek ez aránt magamat?*

FEL. Gondold-meg az
Istent, *oda fel*, kit meg bán-
tottál, *itt alatt*, az poklot
mellyet érdemlettél, *hátnál*
bűneidet mellyet csele-
kedtél, *elől* az itéletet
melytől meg-félemlyél, *be-
lől* lelked ismément mellyet
meg-sértettél, *kivől* ez vi-

lágot a' mellyet szerettél,
jobb felől a' Christust kit sok
 bűneiddel viszont meg-fer-
 szitettél, *balfelől* az Őrdő-
 gőt kit meg-örvendez-
 tettél.

2. A' bűnnek leg első
 mozdulását benned, azon-
 nal meg-fojtsad, mert a'
 léssen árulod, a' ki mind-
 gyárt el-árul a' Sátánnak
 mint erős ellenségednek,
 a' ki annak utána meg-kő-
 tözve rabul hordoz tége-
 det; A' rossz indulatnak is
 benned első fel lobbanását
 meg-oltsad, mert egy kis
 szikrából nagy gyuladás'
 és pusztító égés támad; a'
 gonosz kívánság minek-
 utána fogadott, egy rut

fiat

fiat szűl, az az, bűnt, a' bűn
 pediglen minekutána vég-
 hez mégyen, nemz halalt,
azt mondgya Jakab Apostol.

I. V. I. 50

3. Tufakodgyál ezek el-
 len, ha csak egy foházko-
 dással lehet is, érezvén vál-
 ladon a' nyavalyaságnak
 terhét és sullyát.

4. El-távoztassad a' go-
 noszságra valo alkalmatos-
 ságot, és gyakorollyad a'
 jóságot, mert az Őrdög
 igen reá tart arra, midőn
 az ember nintsen a' vigyá-
 zo strásán, és akképpen bé-
 lopja magát az embernek
 szivébe, annakutánna le-
 veria' fegyvertelen embert
 jó szándékaról, a' nagy
 bűnt kicsinyíti, a' kicsint

E s

semmi-

femmivéti, éktelenségre
kiszti és hiteti, a' testet és
a' testi okoskodást térszi ve-
zető Kapitánnyá, mellyek
után ha ki indul, haragnak
tűzire jut és veszedelemre.

X. A' VETEKNEK graduſirol.

KERD. *Nagyobbé edgyik
véték a' másiknál?*

FEL. Igen-is. *Joh. 19.
vers. 11.*

KERD. *Lám azt mond-
gyák; a' ki egybe vétkezett,
az egész parancsolatokat megs-
szegte?*

FEL. Igaz az, mert ha
a' törvényt ki ado felséges
Urat kinél több Isten nin-
tsen, egy bűnőddel ellen-
ségedde

ségedde tötted, földön
mennyen nincs oly paran-
csolat melybe nem, út-
kőztél

KERD. *Mind egyt ebát a-
kar nagyot s' akar kitsint vét-
kezem?*

FEL. Mindenképpen
azon Istent bántasz-meg,
az Istenre nézve a' ki ellen
vétkezel; De az emberre
nézve, a' vétkező ember
igy vétkezik nagyobbat s'
s' kisebbet.

1. A' ki meg átalkodott
szántszándékból vétkezik,
nagyobb mint a' ki erőt-
lenségből.

2. A' ki tudva vétkezik,
nagyobb, mint a' ki tudat-
lanfágból. Példának oká-

ért, mikor azt mondod.
*Tudom hogy véték de valahova
teszen Isten, meg-cseleke-
szem.*

3. A' ki kevély bátorság-
bol vétkezik, nagyobb,
mint a' ki kényszerítésből
vagy valami kételenségből
vagy félelemből.

4. Az ki gyönyörködven
a' bűnben, vétkezik, na-
gyobb, mint az ki kedve
ellen vétkezik.

5. A' ki vétkezvén má-
fokot meg botránkoztat,
nagyob, mint a' ki nem.

KERD. *Lám azt mond-
gyák, akar meg-gondoljam,
s' akar ki mondgyam?*

FEL. Ha meg-gondolod
és ki nem mondod, csak
azért

azért hogy inkább végbe
vihesse a' gonoszt, vétke-
zeligen. *Példab. 26. v. 26.*

2. Ha meg-gondolod,
de mondásoddal máské-
pen tetteted, azért hogy
inkább végbe vihesse a'
gonoszt, annál-is inkább
vétkezel. *Példab. 26. v. 25.*

3. Ha meg-gondolod és
gyönyörkötetésre ki mő-
dod, a' vétkeket szaparétod.

4. Ha meg-gondolod,
de mint bűnt és rut dol-
got, ki nem mondod jól
cselekeszed, mert a' vétke-
nek nagyobra árado fo-
lyását gátolod-meg, azért
mondgya Salamon: *Ha bo-
lond voltál gonosz gondolatod-*

ban, kezedet, szájadra veszed.
Példábc. 30. v. 32.

KERD. A' gondolatrol sá-
mot vészen Isten?

FEL. Meg-kell fizetned
mind az utolsó fillyérig.
Matth. 18.

KERD. Rut dolog a' kép-
mutato ember?

FEL. A' Pogánynál - is
rutabb.

KERD. Bizonyíts meg ezt?

FEL. A' Pogány felől iti-
letet tehetsz magad-is, de
a' kép-mutato ember felől
nem olly könnyen; mert
külsőképpen minék mu-
tattya magát, belől nem
ollyan. Matth. 23. 27.

2. Nem olly ártalmas a'
nyilván való ellenség, mint
a' szia

szin mutató. Illyen penig
a' képmutato.

3. A' Pogány nagy ré-
szént tudatlanságból vét-
kezik; a' képmutato ember
tudva vétkezik.

KERD. Meg-büntet.é Isten
valakit más ember vétkeért?

FEL. Nem, hanem ha,
részes azon embernek vét-
kében. Gen. 18. v. 25.

KERD. Miképpen része-
sül ember másoknak vétkében?

FEL. 1. Tanátslással. Mint
Caiphás tanátslá a' népnek,
hogy meg-hallyon a' Chri-
stus'.

2. Parancsolással. Mint
Dávid meg-hagyá, hogy
meg-öletnék Uriás.

3. Edgyezéssel és segí- Rom. 1.
réssel. 323

réssel. Így Saulus edgyezze
Szent Istvánnak halálában.
Act. 7. v. 58.

4. Kéréssel, erőltetéssel
és belé-beszéléssel. *Mint a'
ki mást meg-részegit.*

5. Hunyoritással és di-
tséréssel. Mint mikor az
mondod; *katoná dolod az.*

6. Ellene nem állással,
ha kinck hatalma vagyon-
réá. Mint Eli Pap noha az
ő idejében őnnön maga
itéli vala az Izraél népét,
mind azonáltal fiainak go-
noszfágában kemény szivel
ellent nem áll. *1. Sam. 2. 29.*

7. A' gonoszfágnak pár-
tyát fogásával. Az melly
igen közönséges az embe-
rek között.

KERD.

KERD. *Lam azt mond-
gyák, hogy egy embernek vét-
keért egész várost vagy orszá-
got meg-vér Isten?*

FEL. Az egész város
vagy ország mivel hogy az
egy ember gonoszfágnak
ellene nem áll, mindnyá-
jan részesek azon vétekben.

2. Nem csak nem áll el-
lene, noha meg-lehetne,
de még inkább gyakor he-
helyen partyát fogják a' go-
noszfágnak.

KERD. *Hát a' ki bánnya-
de rola nem tehet, hogy hogy
kerüllye-el a' veszedelmet?*

FEL. Tégyen vallást I-
sten előtt, a' Szent Angya-
lok előtt, minden embe-
rek

rek előtt, hogy ő nem ed-
gyez senkivel a' vétekben.

KERD. *Ha ugyan még is
a' jó az gonosz emberrel ed-
gyütt forog a' veszedelemben?*

FEL. Edgyütt forog
mind kettő, de külömb ki-
meneteli a' kettőnek.

KERD. *Ha gyakorta a' jó
vész el, a' Hitetlen ki-lábol
azon veszedelemből?*

FEL. Amaz által mé-
gyon az életre; és azon ha-
lál által el-vészi szenvedése
után régen kívánt koroná-
ját: Ez pedig még tovább
várattatik az nagy túrhető
Istentől a' poenitentiára,
ha pedig annyival inkább
testi bátorságot vévén, gon-
noszágának szokásában

menten

menten mégyn, hizlalta-
tik nagyobb veszedelemre,
mint a' szilaj tulok a' mészár-
székre, és a' meg-ölésnek
napjára. *Jer. 12. 3.*

XI. A' VETKES
embernek sok féle ma-
ga mentségiről.

KERD. *Mit tehet az em-
ber, ha romlott a' természete?*

FEL. Efféle mentségek-
kel az ember csak kerítést
tsinál, hogy az bűnben,
mint egy várban heverhes-
sen; romlott természetűek
vagyunk, de a' test ellen-
viaskodgyunk, és a' test-
nek kívánságit bé ne töl-
tsük. *Gal. 5. 16.*

KERD.

KERD. *Nem tehetek róla, mert úgy hozta természetem?*

2. Pet.
3. 12.

FEL. Oktalan állatok azok, mellyek csak a' természetnek indulatryától vezetnek, azt mondgya Szent Péter az illyetének felől. Holott azért tégedet az Istē okos lélekkel, értelemmel, és akarattal ruházott fel, nem kell tenéked csak a' természetnek indulatya és kívánsága után járnod barom módra mindenkor, hanem a' természetet a' léleknek okosága alá vetned és magadat meg-tartóztatnod.

KERD. *Az igaz-is el-esik kétszer napjában?*

FEL

FEL. Nints ott, *napjában*, Példabeszéd. 24. 16.

2. El-esik, de fel-kél az esésből, más el-esni más az esésben a' bűnben heverni és fekünni, szánt szándékkal abban élni.

KERD. *Lám a' Szentek-is vétkeztek?*

FEL. Ugyan-is szintén, azért fély a' bűnben eséstül, és ne végy bátorságot, mivel azok-is kiknél az Isten kegyelmének nagyobb mértéke volt, el-estenek. A' Proféta meg-feddette Dávidot a' bűnért, de egy Proféta sem követte azon Dávidot a' bűnért.

KERD. *Az Isten ne adta volna?*

FEL

FEL. Adám-is az Istenre vete; Ez Aszszonyi állat úgy mond mellyet mellém adál, Ő az, a' kinékem ada a' fának gyümölsében, és évém.

KERD. *Az őrdög tselekedette velem?*

FEL. Elég Őrdöge kinék kinék a' maga rosz természet, és tulajdon kívánfága, azt mondgya Jakab Apostol. 1. v. 14.

KERD. *Nem olly fekete az őrdög az mint írják?*

FEL. Meg-tudná mondani ama' szegény gyermek kiben az Őrdög vala, szaggattya vala, a' földhöz veri vala, tajtékot túr vala, a' fogait tsikogattya vala, el-fonnyad

fonnyad vala; hola' tűzbe hola' vízbe esik val. Kinék az édes Attya könnyhullatással kéri vala Jést; Uram légy segítségemmel könnyörül-vén rajtunk. *Márk. 9.*

KERD. *Nem olly hév a' Pokola' mint hirdetik?*

FEL. Meg-tudná mondani a' gazdag, ki a' pokolbā fel-emelvén szemeit mikor volna a' kinokban, kiált vala. Abrahámnak, hogy márcsa az Ő kissebbik ujját a' vízbe, és hívóitcse-meg a' nyelvét, mert győtrődik a' lángban. *Luc. 16.*

KERD. *Egy őrdögtől nem félek, kettő restell érettem jöni?*

FEL. Kettő? De nem kettő

kettőhanem *Legio* sem restell éretted menni. *Legio*, az az, Hat ezer hat száz és annál-is több Őrdögök. Meg-tudná mondani ama' szegény ember, kibe annyi számu sereg Őrdög ment vala, ruhába nem öltözik vala, házban sem maradhat vala, hanē puszta helyeken hordoztatik vala az Őrdögöktől, kit megkérde Jézus; ezt mondván; kitsoda tenéked neved? melyre az Őrdög monda: *Legio* mert sok Őrdögök mentek vala abban az emberbe. *Luc. 8. 30.*

KERD. *Akar ki-é lenne menyország csak én lakhatnám a földön?*

F E L.

FEL. Gergesénus vagy, *Matth. 8.* inkább szereted a' disznot hogy nem a' Christust.

KERD. *Nem jó hosszú prédicatio hosszú petsenye jó?*

F E L. Hasad Istened. *Phil. 3. 19.*

KERD. *Megsefnék benne, ha minden kicsinyért el-kárhoznak az ember?*

F E L. Ugy de addig kicsinyítéd hogy a' sok kicsiny öszve gyűl, annak-utánna meg-telik gonofságnak mértéke, és annak sullya le-nyom a' pokolig.

KERD. *Mi nem lehetünk Angyalok?*

FEL. Nem ugyan, hogy emberi természeted Angyaliva változzék, de cr-

F

kölcsöd-

kölcsödre nézve, ha Angyali tisztaságban nem visseled életedet, nem leszel részese Angyali társaságban soha.

KERD. *Nem lehetek olyan mint egy vén ember?*

FEL. Kétség is ha leszel szé vagy soha sem. Boldog a szolga a' kit az Urvigyázva talál. LUC. 12.

KERD. *A' vén embernek szarába szallot az esze?*

FEL. Ugy itilnek vala. Noë felől is, hogy csak álmodta a' vén ember a' vizözönt, s' azért készíti a' bárkát; azonban a' Csufo-
lok kün veszének, Noë a' bárkában meg-tartaték.

KERD. *Immár beteges vagyok: vén vagyok?*

FEL. Ha csak azért nem vétkezel, az a' mit szoktak mondani; *Nem ő hatta-el a' bűnt, hanem a' bűn hatta-el őtet.* Azért ezt kellene mondanod: Ha módod volna is, ha minden erőm meg volna is, még sem vétkeznem az én Istenem ellen.

KERD. *Nem vétkeztem én, mert nem is volt módom benne?*

FEL. Nem is az a' virtus, Nem vétkezni mikor mód nincs benne; Jozan lenni mert nincs borod; Ebren lenni mert nem álhatol; Hanem a' volna a' Virtus, mikor módod volna benne, s' még sem vétkezel. Meg-részegegedhetnél de nem

cselekedsz mint Daniel Király udvarában. Aszszonyoddal hálhatnál de nem cselekedsz, fél-vén az Isten től, mint a' Joseph. Nyereséget kaphatnál gonoszságon, de nem cselekedsz.

Ez kedves dolog Istén előtt.

KERD. *Ha mások megcselekszik nekem-is szabad?*

FEL. Nem a' más embernek cselekedete a' te életednek régulája, hanem az Istennek törvénye, ehhez kell szabnod és rendelned életedet és cselekedetidet.

KERD. *Igy volt a' szokás nálunk eleitől fogva?*

FEL. Nem a' szokás a' mi életünknek régulája, hanem a' Isten törvénye, a' nem ahoz kell szabnod

életünk

életünket, hanem az igazság, az Istennek törvénye, és a' mi azzal edgyez avagy azzal nem, ellenkezik, a' szerint kell viselned magadat és cselekedetidet.

2. A' rossz szokással menteni magát, annyit térszen, mint mikor a' loपो azzal mentené magát, szokás volt nála a' lopás.

KERD. *Részeg voltam?*

FEL. Kettős büntetésre vagy méltó. Edgyikre a' részegségért; Másikra, a' részegségből származott gonosz cselekedetedért.

KERD. *En nem tudtam annyira?*

FEL. A' nem tudás valamennyire mentiség, de nem

F 3

elég-

elégféges menttség; sőt az akarattal való nem tudás, csak oly mentség mint a' részegség; kettős büntetésre vagy méltó: először, a' nem tudásért holott tudnod kellett volna; másodszor, a' nem akarás, nem tudás miatt, lőtt gonosz cselekedetedért.

KERD. *A' mire érkezem ha meg-cselekezem?*

FEL. Atkozott az ember kinek mikor az ő juhái között jó him bárány vagy, még-is hitvánna aldozik. *Mal. 1. 14.* De ha nincs, nem atkozott; Megelégszik Isten egy pár Galambal vagy Gerliczével.

KERD. *Ha az Isten maga szolla-*

szollana mint Salamonnak, Epits egy Templomot, azt-is meg-cselekednem?

FEL. Az Istennek olyan formán való szollását ne várjad ma. Vagyon Mofes és Prophéták, halgassad azokat, ha azokat nem fogadod, az Isten szavát nem fogadod. Más az hogy, csak olyan az, mint pokolban a' gazdagnak kívánsága, hogy a' más világról küldgyenek erre a' világra, s inkább meg-térnek az ő attyafiai.

KERD. *Szabad az enyimből, azt mivelnem, a' mit akarok?*

FEL. Az Isten ő maga felől mondgya azt, nem te.

felőled. Az Istené egyedül az a szabadság, nem az emberé. *Matth. 20.*

KERD. *Nincsen költő pénzem?*

FEL. Mert be-dugtad a' kut főt, mint a' Philistéusok az Isák kutyát, nyisd meg a' kut főt, had folljon foljamatja.

Gen. 25
25.

KERD. *En szegény vagyok lássák a' gazdagok?*

FEL. Szintén olyan mentfég, mint ha az alacson rendű szolga azt mondáná: En mit gondolok az Uram böcsületivel, lássák azok kikre többet biztak. Büntetésre méltó szolga kevesen sem vagy hű, többet sem biznak rád.

KERD.

KERD. *En pénzt adtam érte?*

FEL. Szintén az hogy némely ember pénzenn-is meg-vészi a' bünt.

KERD. *Isten tisztességire adakoztam belőle?*

FEL. Az ajándék megvakétya az embert, de nem az Istent.

Valakinek törd-bé a' fejét, s' adgy flastromot rá.

KERD. *Vetek ugyan, de én jó végre cselekedtem?*

FEL. Mert nem szabad gonoszt cselekedni, bátor jó jöjjöh ki belőle. Nem szabad lopnod bátor alamsínát osztogas belőle. Nem szabad hazudnod bá-

F s   tor

tor a' szomszédnak hafz.
not hajthaf-is véle.

KERD. *Hát ha jot csele-
keszem; s' gonosz jó ki belole?*

FEL. Jot sem szabad cse-
lekedned, ha gonosz jó ki
belőle. Valakit meg-ven-
dégely, s' az után jól mego-
verd, vagy meg-is öllyed,
mint Absolő Amnont. Va-
lakinek szállást adgy, mint
Jáhel Siferának, az után
által verjek fejet a' sátor-
szegivel. *Judic. 4.*

2. Oly jot sem szabad
cselekedned, mellyel na-
gyobb jo bántodik-meg.
*Példának okaért, A' prédiká-
tion nem szabad könyvét
olvasnod, bátor jo könyv
légyen, mert né talám oly*

dolgos

dolgot halhatnál, mely id-
velséged felől nagyobb jo,
s' az bántodik-meg véle.

KERD. *Elkellé a' prédi-
kátiora mennem, látván a' ta-
nítónak rossz maga viselését.*

FEL. El-kell, hn egyéb-
aránt az Istenek igéjét tisz-
tán, az hitnek fundámen-
tomit igazan, tanétya,
mert Idvezitőnk azt mód-
gya: *Az Moses székiben ül-
nek az irás tudok, valamel-
lyeket néktek parancsolnak
hogymeg-tarcsátok, meg-tar-
csátok, de az ő cselekedetek
szerint ne cselekedgyetek
Matth. 23. 2.*

2. Mert a' kívül meg-
bomlott kutból, szép tiszta
vizet merithet az ember.

F6

3. E3

3. Eő magáról számot ad, te visely gondot magadrol.

4. Bálám képmutato ember vala, de affelől megáldá az Izraél népét, és szép jóvendölést tön a' Messiás Christus Jéhus felől. *Szár-mazik ugy mond Csillag Jákoból. Num. 24. 17.*

KERD. *Hogy hogy lehetett az?*

FEL. Ugy hogy az Isten a' rosz eszközökkel - is jól tud élni: és a' rosz eszközök által - is nagy dolgot végben tud vinni.

2. Ugy hajtogattya Isten a' gonosz embernek - is nyelvét, hogy csak azt szóllyá, a' mit az Isten akar.

KERD.

KERD. *Mert tisztetem hivatalom nagyon, nem érkezem mindenkor árra?*

FEL. Veszedelmes tiszt az melly el-vonszon téged az Istentől. Nem a' tisztért nagyon az ember, hanem a' tiszt hivatal nagyon az emberért, az az, az embernek jóváért, nem lelkének veszedelmejért.

KERD. *Kételen, vagyok sokszor véle, mert olly helyen, olly emberek közt vagyok?*

FEL. Hijában vetünk az időre, a' helyre, mert gonosz elméd és indulatid visznek a' vétkekre. Lám Jófes inkább tömlőczre vettette magát, hogy sem meg-ferteztette volna éle-

F7

tet

tét. Lám Daniel a' Király udvarában. sem hizlalta magát, sem részegeskedet; mint Néhemias -is' Artaxerxes udvarában.

2. Ellenben ismét; Az Angyalok vétkeztek az Egenben; Adám a' paradicsomban; Judás a' Christus társágában. Es így az idő, a' hely, a' társaság lenkit meg nem ment.

3. El-kellene távoztatnod az alkalmatosságot, hogy kösztők lételeddel ne részesülnél másoknak vétkekben.

KERD. *Szegény a' legény s nehezen idvözül?*

FEL. Igaz, mert még a' tanítványok is azt monda-
gyák

gyák vala: *Kitsoda idvözülhet tehát? Matth. 19. 25.* De nem idvezit senkit szegénysége, mint Pharahot szenvedése.

KERD. *Többször-is halottam én effélét?*

FEL. Az Isten győzné az embernek számtalan maga mentésére megfelelni. Ha többször-is halottal effélét, szintén a' léssen magad menthetetlenségére az ítélet napján.

XII. A Z I S T E N -
nek varakozásáról.

KERD. *Ez ilyen maga mentető embert várja-e az Isten?*

FEL. Várja meg-térését és észére-jövését!

KERD.

KERD. *Miért várakozik az Isten?*

FEL. Nem azért ugyan, mint ha nem tudná mi léfzen és mint léfzen a' dolognak vége, holott mindent tudó Isten, eleve el láttya és jól láttya a' következendő dolgokat.

KERD. *Az Isten nem csalatkozik-e meg reménségében?*

FEL. Soha sem. Mitso-da reménségében. csalatkoznék-meg? holott mindeneket jól lát, és által lát, az el-multakat és jövendőket, szintén úgy mint a' jelen valokat.

KERD. *Mitso-da tehát az Istennek várakozása?*

FEL. I. Az Istennek várakozá-

rakozása, nem egyéb, hanem az ő kegyelmének és türesének ideig valo fen-tartása.

2. A' sok ellene tört-boszszufágnak ideig valo el-szenvedéle.

3. A' büntetésnek, büntető ostornak, pálczának, ideig valo el-halasztása. Ez az Istennek várakozása.

KERD. *Nem unnya el Isten a' várakozást?*

FEL. Nem, mert az Istenben nitsen unalom.

2. Más az hogy, az Isten előtt ezer esztendő annyi mint egy nap, avagy egy étszakának negyed része. Psal. 90. 4.

KERD. *Büntöttém vala-s' Mitso-*

s' Mitsoda bántásom volt miatta?

FEL. Ne mond azt, mert az Ur hofszú tőrő, A' mivel el-halatt, azzal el nem mult.

KERD. *Meg = bocsátya Isten?*

FEL. A' meg-bocsátásfal-el ne hidd magadat, mert a' bűn büntetetlen nem marad.

KERD. *Hogy hogy vagyom az; Meg-bocsátya Isten, s' azonban büntetetlen sem marad?*

FEL. Meg-bocsátya ugyan, az az, él nem kárhozol érette, de e' világi büntetéssel meg = büntet, vagy magadat vagy mara-
dékikat

dékikat harmad és negyed iziglen.

KERD. *Az ő könyörületesege nagy?*

FEL. Az ő boszszu állása szintén olyan nagy, és az ő haragja (ha ingereltetik) olyan gyors mint az ő jo kedve. Várakozik ugyan az Isten, és az ő szőljének minden művét megadgya, az az, minden szűklégedet bé-tölti, de ha a' szőlő buja lészzen és meg-kövéredvén vad szőlőt terem, ki vágja az Isten. *Esa. 5. v. 4.*

XIII. AZ ISTEN- nek el-hivásáról.

KERD. *Ez illyen meg-átalkodott*

kodott embert hijazé Isten a meg-térésre?

FEL. Hija.

KERD. *Miképpen hja?*

FEL. Néha szent igijének hirdetésivel, néha, sok jó téteményivel, mikor Istennek áldása vagyon az emberen, akkor-is hja Isten az embert.

Néha ismét, úgy bánik Isten az emberrel mint Absolon Joábbal, kit egyszer-is másodszor-is hivata Absolon, de amaz nem akarván jöni, fel-gyujta Absolon tüzzel Joábnak a csürit, s' úgy kellett el-jöni. Így az Isten betegség, kárvallás, nyomoruság által-is hja az embert.

KERD.

KERD. *Hogy hogy fér az Isten bölcséségehez, hívni azt-is a meg-térésre a kit bizonyosson tud, hogy meg-veti az hivatalt?*

FEL. De sőt inkább az Istennek bölcsesége teczik onnét ki, mert ezzel mutatya meg az ő jó és túrhető voltát; és az ember a miatt lészē maga menthetlen az ítéletkor. Mint szintén ez világi törvénykezésben, noha jól tudgyák, hogy az el-idézett ember nem compareált olykor, és nem jött elé az feleletre, mindazáltal megkiáltják háromszor a törvény székin, hogy azzal annak-

Ezech.
2. 7. 4.
5.

annakutánna maga ment-
hetetlen legyen.

KERD. *Holott sok ember né-
enged az Isten hívásának, meg-
tsalatkozik az Isten abban, a-
mit fel-tött volt magában?*

FEL. Nem tsalatkozik.
Mert az Isten hi, az ember
ha enged az Isten hívásá-
nak, idvözül: és így ezaránt
annak az engedelmes szívű
embernek idvefsége, volt
az Isten hívásának vége.
Ha pedig az ember az I-
sten hívására, meg kemé-
nyíti magát, maga ment-
hetetlen léfzen; és így ez-
aránt annak a kemény szí-
vű embernek maga ment-
hetetlenése, volt az Isten
hívásának vége.

KERD

KERD. *Ne vessen hát bár-
senki az Istenre.*

FEL. Ne, mert Elek én
(ugy mond az Isten) nem
gyönyörködöm, a' bűnös
embernek halálában, ha-
nem hogy meg-térjen és
éllyen.

KERD. *Mi haszna enged-
ni az Isten hívásának, holott
nem tudom el-választott va-
gyok-e avagy nem?*

FEL. Ha az Istentől ren-
delt idvefségedre vivő ez-
közöket meg-veted, azzal
ki mutatod magadott nyil-
ván, hogy meg-vettetett
ember vagy, mert az kit
Isten akar vinni az életre,
ugy rendelte, hogy ezkö-
zök által mennyen ember
annak

annak el-vévéjére: Igy kell azért inkább gondolkodnod; Ha én tisztetem szerinti engedek az Istē parácsolatjának, jele az, hogy Isten az által viszzen engemet az örök életre.

KERD. Holott nem tudom mit rendelt Isten felőlem, hogy hogy engedgyek parancsolatjának?

FEL. Az Isten az ō parancsolatiban nem az ō elrejtett akaratyát hanem az te tiszteted adgya elődben, mint Abrahámnak az Isák meg-áldozása felől adott parancsolatban. meg-te-czik, valamint azért a' jó szolga az Ura parancsolatjára nem vizsgálja az Urának szándékát, hanem a' mi az ō tiszt-

az ō tisztai engedelmefféggel el-jár hivatallyában: Szintén így a' keresztény ember, az ezközökkel való éles előtt nem hányja veti az Istennek decretomat, nem hántorgatya az életnek könyvét, ha ben. vagyoné irva neve vagy nem, hanem az ō tisztai szerént jár az Istennek utáiban, és parancsolatiban, a' dolognak ki-menetelét Istenre bizván jó bizodalommal. *Joh. 13. v. 7. 8. Hebr. 11, 8.*

KERD. Mi lesz az osztán vége?

FEL. A' lesz az, hogy az Isten engedelmefféggel által viszen tégedet a' kegyelemnek országába, és mind magad

magad meg-tudod, s' mind mások felőled el-hiszik, hogy te Istennek választott fia leánya vagy.

KERD. *Mit kell itélni az ollyatén ember felől, a' kit Isten nem hív, hanem szabadon bocsát életében?*

FEL. Ne itéld azt, hogy mind meg-vettertet ember legyen az ollyatén, mert Isten nem mind egy aránt való időben hja az embereket a' meg-térésre, nem egyszer s' mind hozza bé a' választottaknak számát az akolba, hanem némelleyeket, jo reggel, némelleyeket, hat, kilencz, és tizenegy ora tájban is hív a' szőlőbe, némelleyeket még az

Annyok

Annyok méhében, mint Jácobot, Jérémiást, keresz-telő Jánost, &c. Némelleyeket iffiuságokban, mint Jephtet és Saulust; némelleyeket meg-ért korokban, mint Zachéust és Cornéliust; némelleyeket vénségek felé mint Manassét a' Juda Királyát; némelleyeket noha kevesleket, csak halálok előtt mint a' kereszt fán a' tolvajt.

XIV. AZ ISTENHEZ VÁLO MEG-TÉRÉSRŐL.

KERD. *Meg-térhet-e Istenhez az ember maga erejéből?*

FEL. Nem, mert az ember meg-holt a' bűnben, és

G 2

mikéns

miként hogy az holt ember maga magát meg nem elevenitheti, így lelki képpen a' bűnben meg-holt ember, csak maga erejéből Istennek kiváltképpen való kegyelme nélkül idve ségésen meg nem térhet.

KERD. Miért haragszik tehát az Isten, holott az ember maga erejéből meg nem térhet, hiszem teriténé meg ő Szent Felsege, és ekképpen meg térne a' bűnös ember? Ha pedig ő Szent Felsege nem akarja, kitsoda álhat az ő akaratjának ellene?

Rom.
6. 2.

FEL. Mit versengesz te inkább az Istennel? Tudodé, hogy a' kinek apja áruló, és árultatásával, el-

veszti

veszti öröségét mind magától s' mind maradékitól, nem a' Király a' vétkes a' ki adta volt az örökséget, hanem ő maga az áruló apád; Szinrén így az Isten adott vala erőt a' jora, és tehetséget a' gonosznak el-távoztatására, a' mi első Atyánknak Ádámnak, kiben mi minnyájan vétkezünk, de hogy ő szofogadatlanfágával el-vezette azt az tehetséget mind magától s' mind mi tőlünk maradékitól, ő a' vétkes nem az Isten. Méltán s' igazán kívánnyák azért az adóságot attól a' ki el-tékozlotta hanē fizethet-is, és igazság szerint büntetődik

G 3

dik

dik a' tékozlo ados. Ha ki-
nek pedig Istē az Ő kegyel-
messegéből és irgalmából
meg-engedi az adofságát,
s' ujjab erőt ad az meg-té-
réfre, szabadságot az el-
vesztett örökségre, az im-
már a' Királynak gratiaja,
az az, az Istennek kegyel-
mesége és Attyai jó tetzé-
se. *Matth. 11. 26. Luk. 10.*
v. 21. Eph. 1. v. 5.

*KERD. De agyan meg-le-
hetne az Istentől, senki ne
kárhoznék el?*

*FEL. Szintén olyan az,
mint ha azt mondanád.
Meg-lehetne a' Királytól
vagy Fejedelemtől, senki
ne akasztatnék fel, visel-
lye jól minden ember ma-
gát,*

gát, sem fel nem akasztatik
sem el-nem kárhozik. Az
igaság s' a' törvény azt ké-
yánnya, hogy a' bűn meg-
büntettesék a' megátalko-
dottakban, a' kegyelem és
irgalmaság ellenben, arra
viszi az Istent, hogy meg-
kegyelmezzon sokaknak a'
Christus Jésus közben járá-
sáért.

*Lásd erről többet is oda fel
az el-választásról.*

*KERD. Miért parancsol-
lyá tehát Isten a' meg-térést,
ha az ember maga erejéből
meg nem térhet?*

*FEL. Hiszem hallad a' fe-
leletet bőségesen, mind-
azonáltal, a' mit az Isten
parancsol a' hiveknek, vég-*

ben-is viszi azt az ō hivei-
ben. A' hitetlenek pedig
érdemek szerint vesznek
az ō hitetlenségekben és
megnem térésékben.

KERD. *Mennyire mehet
azért az hitetlen ember az
Istenhez való meg-térésben?*

FEL. 1. Tudgya a' poklot
a' kénoknak helyet; az Eget
örök életnek gyönyörűsé-
gét; tudgya az bűnt bűn-
nek lenni, és azokkal ér-
demlet idő szerint és örök-
ké való büntetésektől meg-
is félemlik, mint Judás',
Saul, Pharao. *Matth. 27.3.
1. Sam. 24. 17. 18. Exod. 9.
vers. 27.*

2. Meg-félemlik ugyan
és meg-szontyolodik bű-
nein.

nein néha néha, de az va-
gyon csak a' reá követke-
zendő gyötrelmek meg-
gondolásából, nem abból
hogy azt bánna, hogy az
Istent meg-bántotta. Mint
Chám és Acháb, cseleked-
nek. *Gen. 4. 13. 1. Reg. 21. 27.*

3. Kévánkozik-is a' bol-
dogfágra, de csak úgy, a'
mint a' természet szokot
kévánkozni a' meg-esmért
jó állapotra. Illyetén vala
Bálámnak kévánfága, mel-
lyel kívánnya vala, hogy
hallyon - meg az ō lelke az
igazaknak halálával, és lé-
gyen az ō utolsó napja ol-
lyan mint Jácobé. *Num. 23.
vers. 10.*

4. Külsőképpen. szent-
ül-is

túl-is mutatja néha életét, ajakkal tiszteli Istenét, de de belől szive, elméje, akaratya, és egyéb indulati semmit sem változodnak. *Marc. 7. v. 6.*

KERD. *Hát az hivek mi által jutnak az Istenhez való idvefféges meg-térésre?*

FEL. Az Istennek kivált-képpen való ereje által, mely a' bűnnek koporfojában fekvő embert fel-rázza, és új életre hozza, a' mint Idvezitőnk mődgya: *Senki nem jőhet én hozzám, hanem ha az Atya vonandgya azt. Joh. 6. v. 44.*

KERD. *Miképpen leszen az?*

FEL. Ugy hogy Isten az embernek elméjét meg-világosít

lágosíttya, és el-fordult akaratját meg-hajttya.

KERD. *Mit értesz az elmének meg-világosításán?*

FEL. Mikor Isten az ember elméjének természet szerint való setétségét és ostobaságát el-vészti, és egyszer s' mind tudással, esmérrettel, a' dolognak értésével, abbā való idvefféges épüléssel, meg-áldgya.

KERD. *Mit értesz hát az el-fordult akaratnak meg-hajításán?*

FEL. Mikor az Isten arra viszi az embert, hogy ne akarja már a' gonoszt, hanem akarja a' jót.

KERD. *Mitsoda moddal leszen osztán az idvefféges meg-térés.*

FEL. Illyen moddal. 1.
Az ember meg-ésméri ma-
gát bűnösnek lenni az Isten-
nek törvényéből. *Rom. 7. 7.*

2. Erzi a' bűn ellen az
Istének haragját, és érdem-
lett büntetését meg-ésméri
az Istének igazsága szzerint.

3. Szánnya cselekedé-
tét, akarta volna ha véle jól
tett Istenét azokkal soha
meg nem bántotta volna.
Act. 2. 37.

4. Látya maga erejéből
Istenhez való jutásának le-
hetetlen voltát.

Ennekokáért.

1. Kévánnya az Isten-
nek kegyelmét a' Christus
Jésusban.

2. A' Chri-

2. A' Christus érdemét
hittel meg-fogja, és fiui le-
ányi bizzodalommal csak
ahoz folyamodik és ragasz-
kodik.

3. El-végezi magában,
hogy többé bűneivel ke-
gyelmes Istenét haragra
nem ingerli.

Es így.

A' Szent Lélek által, el-
méjében, akaratyában, és
minden indulatiban még-
ujjul, a' meg-térésnek és
ujjá születésnek jó gyümöl-
tsit teremti.

KERD. *Miből tudhatom-
meg, hogy Isten elmémet s' a-
karatomot így meg-térítette?*

FEL. Az el-múlt idővel

G 7

és el-

és el-töltött életeddel vesd
őszve a' mostani állapotod,
és gődolkodgyál mind
kettőről, találzéd változást
belső indulatidban, külső
szin mutatás nélkül.

2. Ha vagyon benned
kőnyőrgésre és haláadásra
valo buzgófégos indulat;
Szent Léleknek munkál-
kodása az. *Rom. 8. 26.*

3. Ha a' kőnyőrgésben
vagy a' kőnyőrgésnek utá-
na, érzed lelkedben vala-
mi kőnyebféget.

KERD. *Mert ha semmit
affelét nem érez ember magá-
ban, azt itélheti-é maga fe-
lől, hogy a' Szent Lélek nem
lakik ő benne?*

FEL. Nem mindenkor.

Mert

Mert a' Szent Lélek az em-
berben lehet akkor-is mi-
kor a' léleknek derekas ké-
telkedési és panaszolkodási
vannak. Bizonyfágok erre
a' Szentek példái, és Jere-
mias siralminak hármadik
része.

KERD. *A' meg-térés után
jó-é meg-emlekezni az el-múlt
vétkekről?*

FEL. Jó affelől.

KERD. *Ugy de! Mi végre?*

KERD. Magad meg-alá-
zására. *Deut. 9. v. 7.*

2. Az Istenhez valo hálá-
adásra. Hálát adok, ugy mond
Sz. Pál, a' Christus Jésusnak,
a' ki engem megerősített, ki
először Istent káromló, hábor-
gató és boszszontó valék, de én

rajtana

rajtam könyörült. 1. Timoth.
1. v. 13.

3. A' több bűnösökön-
valo szánakozásra, és mind-
annyiszor magadnak meg-
szégyenlésére. *Tanitom azt*
mondgya David a' bűnösököt a'
te utaidra, ó Isten! én idvese
ségemnek Istene, az én nyelvem
hirdeti a' te igazságotat.
Psal. 51. 15. 16.

KERD. *Hát a' ki jó kedvel*
emlegeti életének gonofságát?

Prov. 2.
14. FEL. Jele, hogy az, bű-
nérül még pœnitentiát
nem tartott, az Istenhez
meg nem tért.

KERD. *Az el-hívás kívül,*
mitsoda jók tartoznak hivekre

FEL. Vannak az hivek-
nek több magán valo pri-
vilegium.

privilegiumi-is Istentül, mi-
némű a' meg-váltás, meg-
igazulás, és a' többi.

XV. A' MEG-IGAZ- ZULÁSROL.

KERD. *Miképpen igazulás*
lok-meg az Isten előtt?

FEL. Ugy; hogy az Isten
az mi kezefsünknek a' Mes-
siás Christusnak érettünk
valo fizetését és elég tété-
lét vévén, mint igaz Biró
annak érdemeért tégedet
bűnöst bűncidnek köteli-
bőfel-öldoz, és fel-szaba-
dit, azon közben járó
Christusnak igazságát né-
ked tulajdonitván, meg-
igazúltnak mond és pro-
nunciál az örök életre.

KERD.

KERD. Mit mivel itt az Hit?

FEL. Ezt az Atya Istennek a' Christusban valo kegyelmét, el-hiszi, meg-fogja, magájévé téfzi, és azzal él fiúi leányi bizodalommal.

KERD. Még sem értem; Az Hit igazit-é meg, vagy a' Christus igazságának érdeme?

FEL. Az Istennek kegyelme igazit-meg bűneidből, a' Christusna igazságáért, halálának és fel-támasztásának érdemiért. Rom. 3. vers 24.

KERD. Ha a' Christusnak érdemiért és elég teliert igazulunk meg; Nem kegyelemből vagyon tehát az?

FEL. Igaz az, ha a' Christusnak

stusnak elég tételét nézed, mert az keserves áldozat és érdemes fizetés vala: De ha minket meg-gondolsz, mi reánk nézve kik haragnak és halálnak fiai valánk; de az Atya Isten bé-vőtte, acceptálta, a' Christusnak érettünk valo érdemes fizetését, annak igazságát nekünk tulajdonitván, kegyelemből vagyon ez. Sz. Pál ezen szokkal mondgya: Meg-igazulunk ingyen, Isten kegyelméből, a' Jésus' Christusban lőt váltságnak általa. Rom. 3. 24.

KERD. Miért mondatik tehát az: Hittel igazulunk meg?

FEL. Azért, mert az hit
mine

mint egy kézel fogja azt a kegyelmet, úgy mint drága kintset.

KERD. *Mitsoda bizodalommal tselekedkedheti ezt, a bűnös ember?*

Esa. 55.
1. FEL. Azzal, hogy Idvezítőnk hívja mind azokat kik szomjuhozna, vegyék az életnek vizét ingyen, nem hívja az igazakat, hanem a' bűnösöket a' poenitentiára, nem jött az egészségesekért, hanem a' betegekért, hívja a' megterhelteket és fárattakat, haza hozza az el-tévelt juhokat, és befogadgya a' tékozló fiút.

KERD. *Mitsoda jók követték ez meg-igazulást?*

FEL

FEL. Az Istennel való meg-békéllés. Rom. 5. 1.

2. A' léleknek tsendes nyugovása. Mert miképpen az oltovány ág szija minden nedveségét annak a' fának melyben oltatott; így mi, kik a' Christusbába oltattunk, hiszük az Ő igazságát és hit által magunkévá tesszük, és jövával lelkünket táplállyuk.

3. Az idvetségnek bizonyos reménsége. Mert az hit és reménség, ottan ottan hoznak ketten egy rúdón, kostoló édes szőlő gerezdéket a' mennyei Kanaánból, miglen ez pusztában e' nyomorúságnak és siralomnak völgyében bujdofunk.

4. A' nno-

4. A nyomorúságoknak békeféges tűréssel szenvedése, mellyel Idvezítőnkis biztatá ama' gutta ötött ember mondván: *Bizsál fiam, meg-botsáttattanak te. néked a' te bűneid.*

5. Az örök életnek bírása, hogy miképpen uralkodott vala a' bűn halálra, azonképpen a' kegyelem is uralkodnék az igazság által az örök életre, a' mi Urunk Jésus Christus által. *Rom. 5.*

XVI. AZ HITRŐL.

KERD. *Ertem már a' dolgot, hogy hittel igazulunk meg; de nem hisztek én az Istenben úgy a' mint kívánatnék?*

FEL.

FEL. Hogy ha szomorúságod ravagyon, az jó jel az, mert afféle szomorúságok, ohajtások, és Istenhez való vágyodások, Sz. Léleknek munkai az emberben, és így kedves Istennek előtte a' te hited noha gyengye. A' meg-sze-
gett nád szálat el-nem tör-
deli Isten, és a' füstölgő
gyertya belet meg nem ól-
tya. A' kik menyegzői la-
kodalomra hivattatnak, né
mind egy aránt való fenyes-
öltözetben mehetnek; A'
kik a' bárány Christusnak
menyegzejének vatsorájá-
ra hivattak, kik gyengébb
s' kik nagyobb hittel járul-
hatnak. A' gyengye hit-is

meg-

Esa. 42.

3.

Apoc.

19. 9.

meg-fogja az Christus jó téteményit, mint szintén az erőtlén kéz noha reszket, ugyan el-vészi mind azáltal az ajándékot.

KERD. *Hát ha tellyeséggel el-fogy hitem?*

FEL. Ha el-fogy hited, soha nem volt igaz hited. Meg-lehet az, hogy a' hitnek külső jelenlégi el-fogyhatnak, mint el-fogya Péter Apostolban, midőn meg-tagadá Idvezitőnket, de az igaz hitnek gyökerei a' meg-igazult embernek szívéből hóltig soha ki nem vesznek.

KERD. *Mitől vagyon az?*

FEL. Attól, mert a' békelességnek és kegyelemnek

szövet-

szövetsége mellyet Isten egyszer vetett az ő hiveivel, soha meg nem rokkantik, ha szintén az hegyek és halmok meg-rendülnek is, az Isten azt cselekeszi, mind hogy akarjátok mind hogy véghez vigyétek. *Phil. 2. 3.*

2. Mert a' hivek az Christus Jésusnak jegyesi, kiket Sz. Lélekkel mint egy gyűrűvel el-jegyzett, vétkeznek ugyan sokszor, de végképpen a' hittől és jeg'esekhez való szeretettől el nē szakadnak. *Hof. 2. v. 20.*

3. Mert az Istenek ajándéki olyanok, hogy soha ő azokat meg nem bánnyal. *Rom. 11. 29.*

H

4. Mert

4. Mert az hivek Istennek erejétől őriztetnek hit által az idveféségre. *1. Petr. 1. v. 5.*

KERD. *Lám azt mondgyák, hogy a' hittől sokan el-szakadnak?*

FEL. Nem az idvezítő hittől mely ő benne soha nem-is volt, hanem mivel tsak ideig hisznek és a' kéfértetnek idein, el-szakadnak, ideig valo hitnek és ideig valo hitűeknek mondatnak ezek Christus Urunktól. *Matth. 13.*

KERD. *Miért jutnak tehát az Istennek szenti-is néha oly kételkedésekre, mint ha hittek sem volna az Istenben?*

FEL. Ugy vagyon az, hogy

hogy a' keresztyén ember is jut néha olyan szomorú állapotra, de az ettől vagyon, hogy a' hitnek érzése vagy egyéb külső jelenségi mellyekből az hit meg-ésmértetnék, el-fogynak, az hitnek mint egy szikrának az hamu alatt semmi tsillámlása nem látszik, noha tellyességgel soha kiné alufzik.

KERD. *Több példákkal is világosítsd e' dolgot?*

FEL. Mint a' kut-főnek folyamattya, a' nyári hév légben meg-lassudik, noha tellyességgel ki nem apad; A gyümölcs fának termése, a' fanyaru télnek hidegségében nem virágzik, de

azért tellyességgel ki nem szárad: Igy a' keresztyén embernek hiti, a' késértetnek hévfégében, és a' keserves probáknak sanyaru hidegségében, meg-csügged, meg-lassudik, és külső jeleire nézve nem virágzik, de azért, ha igaz hit, annak gyökerei az idvözülendő emberből hóltig soha ki nem vesznek, hanem mi-helt a' késértetnek hevfége el-mulik, a' keserves probáknak hideg tele enged, mi-helt az Isten az embernek szivében békeiséget szól; azonnal a' hit ki-ujjúl, és külső jelenségekkel is ismét győmöltsözvény ki-mutattya magát.

KERD.

KERD. *Soha nem érzek annnyi jót bennem, mennyi gonosz indulatot?*

FEL. Még-is lehet bened igaz hit, noha gyenge, mivel hogy a' test gyakrabban felyül vitézkedik a' lelken, több az mi lelki betegségünk mint jó egészségünk, soha nem érzi az ember olly hathatóképpen testének egészséges voltát, mint csak egyik ujjának meg-égetésének fájdalmát.

KERD. *Imádkoztam is sokszor de kevés hasznát éreztem?*

FEL. Imádkoztál de talám haraguttál imádkozásodban, mint a' Jonás Prophéta. *Jon. 4. v. 3.*

H 3

3. Mest

2. Mert talám magad sem tudod mit kértél Istentől, mint a' Zebedeus fiainak anyja, és a' mint Jakab Apostol mondgya: *Kértek és nem veszitek-el, mert nem jól kértek. Matth. 20. v. 20. 22. Jac. 4. v. 3.*

3. Ha pedig Isteneffen imádkoztál, és a' mi illendő azt kérted, meghalगतott az Isten noha elhalasztotta annak megadását, alkalmas időre, nag'ob hasznodra és javadra. *Esa. 30. 18.*

4. Avagy ha szintén az ő dolgot mellyért imádkoztál meg nem adta-is Isten, mindazon által talám hasonlot avagy annál-is nagyobb jót adott Isten éret-

te, de

te, de nem vigyáztál reá. *Példának-okaért*, Abrahám imátkozék Ismael életéért, s' az Isákot adá Istē helyette.

KERD. *E világi jókat miképpen kel Istentől kérni?*

FEL. Hával. Ha, tudni illik, Sz. felségednek úgy tetczik, s' nekem-is idveségemre esik.

KERD. *Miért így?*

FEL. Azért, mert nem tudod, hogy ha minden világi kívánságod idveségedre szolgálna-é avagy nem? Azért az Isten jó tetczésére kell ez aránt magadat hagynod.

KERD. *Hát a' lelki jókat olyan conditional kellé kérem?*

H 4

F E L.

FEL. Nem. Példának okáért, Nem jó így imádkozni, Uram ha felségednek tetczik botsásd-meg az én bűneimet, avagy, add-meg az örök életet. Mert azt bizonyosan tudod, hogy bűneidnek botsánattya és az örök élet, idvefségedre szolgál, és az Isten-is mindenkor akarja, hogy a' bűnös ember meg-téjen és éllyen. Azért efféle lelki dolgokban nem kell conditioval azaz, hával imádkoznod.

KERD. Az imádság közsé szabad-é átkozódást elegyíteni?

FEL. Nem.

KERD. Hát Dávid mint átkozódik sok helyen a' Soltár könyv-

könyvben, nevezet szerént a' 109. Soltárban?

FEL. A' Dávid Prophétai lélekkel birt, nem átkozódás volt az hanem jövendölés a' Judás állapotja felől, minémű atok fog ő reá szállani, az mint idő múlva béis tellyesedet: De mi nálunk nincsen afféle jövendő tudásnak lelke, melynek okáért azt példájul nem vehetyük.

KERD. Az Isten igéjének halgatásával is élek, de kevés hathatóságát érzettem magamban?

FEL. Még-is lehet reménség felőled, hogy vagy on az hitnek szikrája benned. Mert a' dolog így

Hs vagyod

vagyon gyakorta, mint
szintén a' beteges ember-
nek állapotya, a' ki él ugyan
az étkeknek jóvával, de
győrának gyengesége vagy
egyéb alkalmatlan beteges
erőtlenlége miatt nem érzi
izit azoknak azonnal, no-
ha annakátanna gyomra-
meg erősödvén, szájának
izi meg-jövén, meg-érzi
azon, étkeknek tápláló
erejét.

KERD. *Ha nem érzek
semmit ez aránt magamban,
mihez bizsam tehát?*

FEL. Az Isten ígéretihez
bizzal, nem a' magad ér-
zéséhez, és várjad az Urat
mert az Isten akkor jő-el
mikor akar, és úgy jő-el a'
mint akar.

KERD.

KERD. *Csak remenséggel
táplállyam-é magamat?*

FEL. Bizony hit és re- Jer. 3.
7.
menség által járunk most,
nem szemmel való látás ál-
tal, mert a' kimit lát miért
reménli azt? Azt mondgya
Szent Pál: *Es boldogok a' kik
nem lattanak és hittének, azt
mondgya ő maga Idvezitőnk-
Johan. 20.*

KERD. *Honnét tudhatom
én azt, hogy igaz hittel va-
gyok meg-igazulva?*

FEL. Ha annak jó gyű-
möltsit mutatod, mert mi-
képpen a' test a' lélek nél-
kül, meg-holt állat, azon-
képpen a' jó cselekedetek
nélkül való hit, meg-holt
állat. A' jó cselekedetek

H6

mind-

mindgyárt követik a' meg-
igazult embert, miként a'
jo fa terem jo gyümölső-
ket, és mondatol ujjá szü-
letet embernek.

XVII. AZ UJJA születésről.

*KERD. Miben áll az ujjá-
születés?*

FEL. Az ő embernek
meg-öldöklésében, és az
ujembernek meg-eleveni-
tésében, mert egynek fel-
épülése nem lehet másnak
el-romlása nélkül.

*KERD. Micsoda az az
ő ember?*

FEL. Az ő ember nem
az embernek teste magá-
ban, hanem az ember ter-
mésze.

mészetének meg-veszetsé-
ge, mellyet hajdan még
az első ember esetiből vo-
nánk magunkra, avagy
az egész embernek rom-
lott rosz természet.

*KERD. Miert mondatik ő
embernek?*

FEL. Mert igen régi do-
log, még a' paradicsomban
kezdtek az a' mi romlá-
sunk, az első embernek en-
gedetlensége miatt.

2. Mondatik, első Adám-
nak is, mert ő miatta vesz-
sze az egész emberi nem-
zet: A' Christus ellenben
mődatik, második Adám-
nak, mert ő általa épüle fel
viszont az emberi nem-
zet, 1. Cor. 15.

KERD. *Mitsoda az ő embernek meg-öldöklése?*

FEL. Az mi ujjá születésünknek első része, mikor a' Sz. Lélek mi bűnünk a' mi veszettségünknek hathat erejét lassan lassan el-rontya, hogy mi többé a' bűnnek ne éllyünk. *Rom. 6. 6.*

KERD. *Mi következik abból?*

FEL. A' bűnnek meg-ismérése, meg-utálása, a' bűnön való kesergés, és törődés, mellyel meg-valyuk és siratyuk, hogy velünk jól tett Istenünket meg-bántottuk. *Az én bűneimet én ismérem, azt mondgya Dávid, és az én bűnöm szüntelen előttem forog én nekem. Psal. 51.*

KERD.

KERD. *Mond-meg azt is, mit értesz az új emberen?*

FEL. Az új ember nevezet in az írásban értetik, az embernek veszett és romlott természetének Szent Lélek által való meg-ujjúlása, és a' meg-ujjult embernek elevenlége.

KERD. *Mitsoda az új embernek meg-elevenedése?*

FEL. A' mi ujjá születésünknek második része, mikor új életre támadunk, az az, nem a' bűnnek már, hanem igazságnak szolgálunk és élünk, mert nem elég el-hagyni a' gonofzságot, de azzal edgűtt egyszer s' mind gyakorolni kell az igazságot is. *Psal. 33. vers. 15.*

KERD.

KERD. Tökéletes-é az il-
lyetén újjá született ember?

FEL. Nem, mert a' test-
nek és romlott természet-
nek valami seprődékje ma-
rad még-is az emberben,
míg él ez életben.

KERD. Mint alkuszik az,
az embernek meg-ujjult r-
szével?

FEL. Veszekedik véle,
tusakodik mind kettő, és
bizonyára a' test és annak
régis veszettsége meg-birja
gyakorta az meg-ujjult
résznek és léleknek jora va-
lo szepelkedését, úgy hogy,
az újjá született ember-is
nem cselekeszi a' jot mel-
lyet akarna, hanem a' go-
noszt mellyet nem akarna.

Innét

Innét vagyon az, hogy még
a' Szentek-is gyakorta ál-
mélkodásra méltó vétkek-
re fakadtak.

XVIII. A' BŰN BO- csánatrol.

KERD. Ki bocsátta-meg
a' bűnt?

FEL. A' ki a' bűnt meg-
bocsáthattya, az igaz és Ő-
rök Isten.

KERD. Lám a' Christus-is
meg-bocsátta ama' gutta ütött
embernek. Matth. 9.

FEL. Szintén azért igaz
és örökké való Isten.

KERD. Lám a' Tanító-is
meg-bocsátta a' bűnt? Joh. 20.

FEL. A' Tanító mege-
bocsátta az bűnt, az az, a'
meg-

meg-térő s' penitentiát tartó bűnös embernek hirdet bűneinek bocsánattját.

KERD. *Lám a' Miatyánkban, Mi is meg bocsátunk ellenünk vétetteknek?*

FEL. A' mi meg-bocsátásunk, nem egyéb, hanem csak az ellenünk tört vétokról való el-feletkezésünk, meg-engedésünk, hogy rola nem tévzünk hátehetnének-is; De hogy a' bűn bűn ne legyen, azu sem a' tanító sem, egyéb senki nem, tselekedheti, hanem csak az igaz és örök Isten.

KERD. *Kinek kell megvallanom vétkeimet?*

FEL. Az Istennek a' ki
meg-

meg-bántottál, meg-kell vallanod e' vegre, hogy bűneidet bocsássa-meg, férelmidet gyógyítsa-meg. *Tenéked csak tenéked vétkeztem, én Istenem, azt mondgya Dávid: és gonofságot tselekettem a' te szemeidelőt, hogy igaznak ítélteffel a' te beszédidben, és tiszta légy mikor ítélsz. Psal. 51. v. 6.*

2. Meg-valhatod az embereknek-is, a' mint Szent Jacob mondgya: *Vallyátok meg egymond egy másnak bűneiteket, és imádkozzatok egymásért. Jac. 5. v. 16.*

KERD. *Mitsoda embernek vallanom meg bűneimet?*

FEL. A' Lelki tanítónak meg-valhatod ez vegre,
nem

nem, hogy bortsássa meg
bűncidet, de hogy tégedet
tanítson, vigasztaljon,
lelked ismértiben tsende-
sítsen, biztasson, és bű-
neidnek bortsánattya felől
az Isten ígéretinek hirdeté-
sivel bizonyossá tégyen.

2. Jó emberednek is
megvalhatod ez végre,
hogy rajtad szánakozzék
atyafiúi szeretettel, mert ha
az ember nyavalyáját ked-
ves barátjának kebelében
kiöntheti, sokszor az is
könnyebbségére vagyon el-
keseredett szivének

KERD. *A' Christusnak két
kötőse volt: edgyiket el-
rabolták a' vitézek, s' fel-
szozták véle; a' másikat egész-
szep*

*szep hagyták; mit tanuljak
ebből?*

FEL. Néked-is két kön-
tősöd légye, az edgyik *a' Hit*
Ezt senkivel ne közöld, ha-
nem éppen, egészzen,
meg-tartsad, egyedül csak
az egy közben-járó Chri-
stus Jésusnak: Az másik
kötősöd légyen *a' Szere-
tet*, ezt el-osztad, közöl-
lyed, minden emberekkel,
de kiváltképpen *a' kivel*
egy hiten. valláson. vagy.
Gal. 6. v. 10.

KERD. *Egy jó ember, egy
rossz embertől, olly dolgot kért,
melly ez egész világnál drá-
gabb?*

FEL. *A' jó ember, az
Arimathiabéli Józseph; A'
rossz*

rosz ember a' Pilátus; a' mit tőle kért, a' Christus teste mellyet kért Pilátustól, hogy le-vétetnék a' keresztfáru.

XIX. A' FIUVA FOGADÁSNAK LELKÉRŐL.

KERD. *Hogy hogy lehetek én arrol bizonyos, hogy én is az Isten kegyelmében részes vagyok?*

FEL. A' fiuvá fogadásnak lelke által, a' ki által az Istent szerelmes Atyánk-nak kiáltjuk: és ezen Szent Lélek térszen bizonyfágot a' mi lelkünkkel edgyütt, hogy mi Istennek fiai vagyunk. *Rom. 8. v. 15.*

KERD.

KERD. *Mikor lakozik én bennem ollyatén Lélek?*

FEL. Annak bizonyos jelei vagynak.

KERD. *Mellyek azok?*

FEL. Ha elébbi fertelmességedre, melyben hevertél mint egy sárban, viszszá nem tériz, hanem mint meg-ujjult ember az Istennek lelke által tisztán tartod magadat. Erről szól a' mennyei Völegénynek a' Christusnak jegyese: *Levetettem (ugy mond) mōtskos ruhámat, hogy hogy öltöz-ném-fel? Meg-mostam az én lábaimat, mimódon keverném ismét azokat a' porban? Cantis. 5. 8.*

2. Mikor fiúi leányi indulat vagyon benned az Istennek

tennek szeretetihez, és fiui leányi bizodalom azon Istennek jovoltához, nem úgy mint a' szolga a' ki szereti ugyan az Urát de a' béréért és fizetésért; hanem mint fiú, a' ki szereti édes Attyát, nem béréért vagy fizetésért, hanem atyai voltáért: Igy az hitetlen ember szereti ugyan az Istent, de csak e' világi joért, fél az Istentül de a' büntetésért; A' kikben peniglen a' fiúvá fogadásnak lelke lakozik, szeretik és félik az Istent, Isteni voltáért, nem annyira csak magok hasznáért.

3. Mikor fel-éledet reménység vagyonn benned mennyei örökséged felől,
jo jel

jó jel az, mert a' mennyei örökség és annak várása a' fogadott fiaké nem szolgáké vagy idegeneké. *Rom. 8. v. 17.*

4. Mikor az emberben olly lelki öröm vagyonn, hogy az Istennél egy szempillantásig valo lételet, nem adná ez egész világnak gyönyörűségén, megkostolván mely jó és édes' legyen az Ur. *Psal. 34. 9.*

KERD. *Mint viselleye magát az ember ollyetén állapotában?*

FEL. Ugy, hogy a' benne lakozó Sz. Lelket meg ne szomoritsa, a' mint Sz. Pál int, *keserűséggel ne illessétek ugy mond az Istennek ama'*

Szent Lelkét, melynek általa meg-petséeltettek az tellyes váltságnak napjára. Eph 4.30

KERD. Mikor szomorittya meg az ember a Sz. Lelket?

FEL. Mikor az Istennek Lelke meg-világosítván az embernek elméjét, akarattját és minden indulatit meg-ujjítván, a lélek vitézkedik az meg-ujjult emberben a test ellen, tufakodik mind kettő; de az ember a testhez vonattatik, annak kedvez, annak fogja pártját, a testnek kívánágit tölti-bé, és így a lelket meg-szomorittya, keserűséggel illeti, és mint egy meg-öltya. 1. Thess. 5. 19.

KERD. Mint lesz en osz-tán dolg

tán dolga az illetén embernek?

FEL. Bizony keserves leszem sokszor, mert a boszszuálló Isten Szent lelkét tőle meg-vonsza, az embert magának hadgya, és ekképpen az ember lelkében el-hagyattatik.

XX. A' LELKI KE-sértetekről.

KERD. Mitsoda a' lelki el-hagyattatás?

FEL. Mint szintén mikor kedves vigasztalo uti társodtól el-hagyattatol rossz magad viselése miatt, nincs kivel beszélgess az uton, egyedül bujdosván félsz rettegsz minden felől

reád jöhető veszedelem-
től: Így szintén mikor párt
ütésed miatt az Isten Szent
Lelkét tőled el-vész, és
tennen magadnak hágy,
bűneid előtted kezdenek
forogni, látván az Istenek
igasságát hogy ha érdemed
szerént bännék veled, méltán
örök kénokra senten-
ciazhatna, meg-rémülsz,
az ördög-is kezd farkallani,
elmédbenn-is meg-tanto-
rodol, nincs ki eleget te-
hessen háborodott lelked-
nek. Ez a lelki el-hagyat-
tatás?

KERD. *Illyen késértetbe
eshetik az Istennek fia leánya?*

FEL. Illyenbe bizony.

KERD.

KERD. *El-kell veszni an-
nak ez késértetben?*

FEL. Nem. Mert az Ur
kézen tartya, el-hagyatta-
tik ugyan ideig de nem ö-
rökké; Egy kis bufulásom-
ban el-rejtettem vala az én
orczámat te tőled egy szē-
pillantásig: de az én örök-
ké valo irgalmaságomban
könyörültem te rajtad, azt
mondgya a' te meg-válto
Urad. *Esaisnál 54. v. 8.*

KERD. *Hova lesz en a' hi-
tetlen ember illyetén állapotba?*

FEL. A' hitetlen ember
illyetén állapotában zu-
golodik, káromkodik bű-
neinek bocsánattya, felől
kétségbe esik, némely
joval - is elébb halálának

előtte mint Káin, némely halála előtt mint Judás.

KERD. *Hát az Istennek fia leánya hogy téssen?*

FEL. Bizony azok-is megtántorodnak de le nem esnek, kétségbe ejtő szokra fakadnak sokszor, de ismét magokat meg-ésmélvén kérik az Istent az Ur Jéhus érdemiért, hogy haragjában és boszszuállásában emlekezzék irgalmaságáról. *Habac. 2. v. 2.*

2. Bizik Istenben mint a' fiu édes Attyában. *Ha meg-ól-is ugy-mond még - is ő benne bizom.*

3. Jo reménféggel váraszkodik, miglen ismét el-jő hozzá az Isten. *Esa. 8. v. 17.*

KERD.

KERD. *Ez keserves állapotban mikorra jö-el az Isten?*

FEL. Mikor az ember a' halálnak már szintén kapujára jutna, a' kétségbe esésnek partyára érkeznek, azonban az Isten kezét alá tévzi, a' halál kapuiból kivészi.

KERD. *Mi lesz en osztán vége?*

FEL. Mint az el-fáratt Galamboeskanak mely az özön vizben nem találta nyugodalmat lábainak, meg-nyitá Noë az ablakot és bé-vővé szegény fáratt Galambot, s' meg-nyugotá: Igy az Isten a' kéfertetnek és keserves próbáknak özönviziben há-

14

nyatta-

nyattatott keresztyén em-
bert vizont kegyelmébe
vélzi, megújítja, a' késér-
tetnek özönvizét le-szálli-
tja, bűneinek bocsánattya
felől biztattya meg-örven-
dezteti csontyait, mellye-
ket meg-rontott vala, a'
félelem helyett lelki cse-
deség következik és öröm
Várván vártam ugy mond az
felséges Urat, és imé hozzám
fordula, a' mély veremből ki-
boza. Pál. 40.

KERD. *Mint viseli magát*
annakutánna a' késértetből ki-
szabadult ember.

FEL. Vitézkedik az ör-
dögnek sugallási ellen, a'
testnek izgatási ellen, a'
szívnek keménsége ellen
szorgat-

szorgalmatos ahétatos lé-
szen a' könyörgésben, és
bűnein való kefergésben,
meg-gondolván azt mi-
némű rettenetes' dolog a'
meg-haragutt Istennek ke-
zébe esni.

2. Inkább s' fellyebb sze-
reti az Istent, mint annak
előtte, az Istennek beszé-
de lészen étel ital az ő lel-
kének.

3. Inkább ojjá magát a'
bűntől, és okosabb lészen,
hogy a' Sátánnak töribe ne
akadgyon ismétlen.

4. Szövetseget vet sze-
meivel, nyelvével, és c-
gyéb tagjaival, hogy go-
noszságra ne mozdullya-
nak.

KERD. *Miért bocsát Isten
ily é keserves kesérteteket az ő
választottira?*

FEL. I. Azért, hogy az
Istent meg-ismérjük. Hogy
tudni-illik mint a' fió gyer-
meket csak az édes anyja
kérelheti-meg így az hábo-
ru élmét csak az lelkeknek
Attya az Isten csendesithe-
ti-meg, és hogy ő egyedül
az a' ki kézen fogya tartu
minden teremtetett állato-
kat, ha meg-vonja tőlök
lelkét, azonnal mindenek
meg-háborodnak és sem-
mivé lesznek.

2. Azért, hogy magun-
kat meg-esmérjük. Miné-
mű nyomorultak vagyunk
mi természetünk szerint,

ha az

ha az Uról magunknak
hagyattatunk.

3. Hogy magunkat meg-
alázzuk az Istennek kegyel-
mét meg-böcsüllyük, és
mint amaz Jérusálemi ha-
lasto mellett fekvő bete-
geknek sokasága a' viznek
meg-mozdulását, így az
idvelségnek ezközit meg
ne utálljuk. *Joh. 5. 3.*

4. Hogy annál inkább
kiváncozzunk az Istennek
ama szétől szébe valo látá-
sára holot nem félünk hog'
az Isté soha többé el hadgyó.

KERD. *Add előmbe rend
szerint a' kesérteteknek szá-
mát, és azokbol valo kisza-
badulásnak modgyát?*

FEL. I. *A' Sátán, ki az*

16

egész

egész földet bé-kerülvén,
el-járja keresvén, kit el-
nyelheffen, főt az Istent
arra ingerli hogy az embert
adgya kezébe; néha vilá-
gosságnak angyalává tün-
teti magát és akképpen in-
dit tégedett testi bátorsá-
gra, néha tulajdon szöri-
ben elő álván rettegett és
kétségben csésre kényszerit.
Itt esmérde-meg gyarló vol-
todat, fegyvertelen erőt-
lenfégedet, és a' mi fejünk-
höz az Ur Jéshoz folya-
modgyál.

2. *A' Bűn.* A' gonosz ké-
vánfágmely a' bennünk lé-
vő törvénnel viaskodik,
és gyakorta ezt meg-gyöz-
vén, mint egy foglyokat ra-
bul hor-

bul hordoz bennünket. Ez
ellen a' Szent lelket hijad
segítségül, a' testnek kíván-
fágit be ne tölcsed, fufs a'
bűntől az Istenért, de ne
fufs az Istentől a' bűnért.

3. *Az Istennek törvénye.*
Mely ki-mondgya bűnci-
det, vádol és érdemed sze-
rintátkozotnak kiált tége-
det, hogy meg nem ma-
radtál mind azokban, mel-
lyek meg vañak írva a' tör-
vének könyvében. Ez el-
len a' Christusnak igazságá-
hoz ragazkodgyál, és az Ő
tőle vött kegyelem szerint
új életet élly.

4. *Az Istennek haragjá-
tol valo félelem.* Minek-
után a' törvény meg-ret-

tenti a' bűnös embert, a' boszszuáló Istennek haragjának tűzétől csak nem meg-emésztetik. Ez állapotodban, a' Christushnak oldalából ki-folyt piros vérrel és vizzel olcsad ez tűzet, és poenitentia tartó könyhulatásodnak folyásával öntözd ez haragos lángot.

3. *A' lelki esmérer.* Mely az ember ellen bizonyfágot tészzen, bűneiről meggyőzvén. Ez ellen állassad a' mi lelkünknek orvosát a' Christust, és az ő érdemében való bizodalommal bűneidnek bocsánattya felől legy álhatatos.

6. *Eónon maga az Isten.*

A' ki

A' ki néha mint egy megbusult medve, a' mint szol *Hoseás* ugy jó reád, és mint *Hoseás* egy ellenség nyilait lövöl. 13. v. 8. dőzi reád, mint *Job* mondgya vala, sőt végtére küzdik veled, mint *Jácobbal*. Ez aránt ugy viseld magadat, hogy az Istent engeszteljed, és el ne bocsássad mig nem meg-áld tégedet.

XXI. AZ EMBER-
nek külső meg-probál-
tatásáról.

KERD. *Mitsoda moddal leszzen az?*

FEL. Azzal, hogy az Isten nem mindenkor kézen fogya hordozza az embert, hanem miképpen
hogy

hogy az édes atya a' járnai
tanulo gyermekskét el-ec-
ni hadgya gyakorta; így az
Isten - is az Ő hiveit külső
probák által is ebrezgeti,
nevedéken hitket őregbi-
ti, erősi, mint ama' Ca-
nanéa Afzszonyi állatnak,
a' kit valóba meg = próbála
Idvezitőnk. *Matth. 15.*

KERD. *Abrahám felől is
hallottam, hogy volt afféle
próbán?*

FEL. Igen-is.

KERD. *Hogy hogy paran-
csolhatta Isten Abrahámnak,
hogy a' maga fiát ölye-meg?*

FEL. Szabad volt Isten
véle. Mert az Isten semmi
törvénytől nem függ, ho-
lott nálánál nagyobb senki

nincsen,

nincsen, a' ki törvényt szab
na eleibe.

2. Az életet Isten adta,
ha el - kívánnya, szabad
véle.

KERD. *Nem vétkezett vol-
nae' Abrahám, ha meg-olte vol-
na fiát Isakot?*

FEL. Nem. Mert az I-
sten parancsolattya, tör-
tény; annak engedni, nem
vétek.

2. Az igaz szolga, az U-
rának parancsolattyának
enged, ez az Ő tilzti, nem
hántorgattya azt, mit akar
azzal az Ő Ura, hanem a'
mit néki parancsoltak an-
nak végét és ki-menetelét
az Úrára bizza, a' gazdára
hadgya.

KERD.

KERD. *Meltyik volt na-
gyob; Abrahám kész volt a' meg-
ölésre, Isák-is kész volt a' szen-
vedésre?*

FEL. Úgy látszik hogy
Isák nagyob dolgot csele-
kedett.

1. Mert nagyob dolog
halált szenvedni, hog' nem
mint a' ki meg-öli.

2. Nagyob dolog az ha-
lálnak fájdalmat és rettegé-
sét viselni, mint Isák; hogy
nem mint csak nézni, mint
Abrahám csak nézte volna

De ellemben. Az irás az A-
brahám engedelmeségét
hirdeti inkább hogy nem
mint az Isákét.

Elsőbē, mert Abrahám-
nak, az egyetlen egy fiát,
édes

édes fiát, ártatlan fiát, kel-
vala meg-ölni, mely dol-
got édes attyának csele-
kedni, nagyob; keservefsebb
és rettenetesebb, hogy nem
mint ha magának kellett
volna meg-halni.

2. Isák nem-is tudta a'
dolgot, és ha reá költ vol-
na, csak hamar által ment
volna az halálon; meg-me-
nekedett volna attól, nem
sokáig tartván annak szen-
vedése; De Abrahámnak
mint édes attyának harmad
napig valo lelki háboruja,
tusakodása, gondolkodása,
busulása, szivbéli sérelme,
fia meg-ölésétől irtozása,
ki-mondhatatlan dolog.

3. Ha idegen ölné-meg,
szen-

fzenvedhető volna, de
hog' az édes atya ilye-még
fiát, irtozik a' természet at-
tol.

KERD. *Tudta-e az Anyja
a' Sára?*

FEL. Mint hogy Isák ma-
ga sem tudta e' dolgot, a'
mint szavából ki-tetszik,
midőn azt kérdi: édes atya
im hol a' tűz és a' fa, hol va-
g'on pedig az áldozatra va-
lo bárány? Így az Anyja-
tol-is Sárától hihető hogy
el-titkolta volt Abrahám,
mint olyan hallatlan dol-
got, hogy mint édes anyá-
nak sirásával és jajgatásával
meg ne gátolodnék e' do-
logban.

KERD. *Mint próbálta le-
fzen*

*sten az embert, holot jól tudja
mi legyen az emberben.*

FEL. Azért, hogy má-
sok is lássák. Mint szintén
a' tenéto mester próbállya
és examinállya gyakorta a'
gyermeket, mások előtt,
oly dologról, mellyet jól
tud a' mester hogy meg tud
arra felelni a' gyermek, de
cselekszi a' mester mások-
nak kedviért, hogy mások-
is lássák és tudgyák mi lé-
gyen azon gyermekben.

KERD. *Mint rendellyene
kérek ez aránt életemet?*

FEL. Ugy hogy, ha va-
lami lelki késértet vag' kül-
ső proba reád érkezik, a-
zonnal ki-kereffed micso-
da Jonás indította azt a' szél
veszto

veszet, és addig ne nyugod-
gyál, miglen testednek ha-
jójából ki nem veted, az el-
kezdet jobban meg maradni
igyekezzél, meg-tartván a
hitet és jó lelki ismérteket:
ekképpen meg-álhatsz az I-
sten előtt ki nem kérésért fel-
lyeb hanem a' mint el-vi-
selheted, nem félsz az éjjeli
rettegtetéstől, mert meg-
rontya Isten a' Sátánt a' te
lábaid alatt hamar.

XXII. A' HITNEK meg-erősítéséről.

KERD. *Mivel erősítsem
hitemet?*

FEL. Az Isten igéjének
halgatásával. Mert a' hit az
Isten igéjének hallásából
vagyon.

vagyon. *Rom. 10. vers. 17.*

2. Az Ur. Christustól
rendeltetett Sacramento-
mokkal való éléssel-is.

XXIII. A' KERESZT- ségről.

KERD. *Hiszem meg-ke-
resztelkedtem Atyának, Fiua-
nak és Szent Léleknek nevébe?*

FEL. Jo ugyan, de nem
elég az idvefségre, mert a'
hypocrita ember is meg-ke-
resztelkedett azzal a' külső
vizzel való keresztséggel.

KERD. *Hát mi kívánta-
tik hozzá?*

FEL. Ez hogy, emlekez-
zél-meg micsoda fogadást
töttél Istennek, a' keresz-
ségben, hog' tudni-illik azt
az Istent

az Istent kinek nevében, megkereszteltéssel, holtig igazán, jámborul, hiven tiltán szolgálod, tőle el nem szakadsz, és az Ő Zászlója alatt hűségesen vitézkedél az Őrdög ellen, e' világ ellen, és a' testnek minden gonoszra való izgatási ellen.

KERD. *Nem emlékezem én arra, hogy olyan fogadást töttem volna?*

FEL. Hiszem annélkül a' keresztiséged semmi. Más az hogy, arra valok a' kereszt Atyáid Anyáid, kik komáknak mondatnak, az a' te keresztiségedről és a' keresztiségben lött fogadásodról, bizonyságoknak.

KERD

KERD. *Azt sem tudtam ez ideig; Mire valok a' Komák?*

FEL. *Elsőben.* A' Koma, bizonyság arról, hogy a' gyermek kereszttyén Atyától Anyától születtetett.

2. Bizonyság arról, hogy igaz Ecclesiának társaságában, igaz religioban, igaz vallásbā születtetett, és annak bizonyságára e' külső látható Sacramentommal úgy mint a' keresztiséggel, abba a' társaságba a' kisdéd gyermek bé-iktatik, bé-vé-tetik.

3. A' Koma arra való, hogy tehetsége szerént igyekezik aző, hogy a' gyermek azon kereszttyén vallásban és Ecclesiában melyben

K

ben

ben meg-keresztelkedett, nevelkedgyék fel-is. Ez az oka, hogy mondatnak más nevezeten-is, kereszt Atyáknak Anyáknak.

KERD. A' más vallásban lévő ember leheté efféle kereszttségben Koma?

FEL. Nem lehet különben, hanem ha ez három dolgot fel-vállallya, az az bizonyfág lesz arrol és meg-vállallya, hogy a' gyermek kereszttyén Atyától Anyától született. 2. Hogy igaz vallásban születet. 3. Hogy tehetsége szerént igyekezik azon, hogy a' gyermek azon vallásban nevelkedgyék-fel, melyben meg-keresztelkedik. Mel-

lyeket

lyeket a' más vallásu ember ha meg-vall, a' maga vallását czáfollya-meg, és lelke ifiméreti ellen áll elé a' Komafágra; ha pedig szivében mást gondol, hypocrita és szin mutatás képpen áll elé a' Komafágra, mely miat ő nem lesz bizonyfág, az az, sem Koma nem lehet, sem méltán a' kereszt Atya Anya nevet nem viselheti.

KERD. A' kisdéd gyermekeket mi haszna addig meg-keresztelni, míg fel-nevelkedvén vallást nem tészzen hitiről?

FEL. Miért nem? hiszem a' kinek Attya Anya az Istennek frigy kötélében és szövetségében ben vagyó, annak gyermeke is azon I-

K 2

sten-

Istene'nek szövetségében b
 vagyon, melynek bizony
 gára a' kiseded gyermek me
 kereszteltetik.

2. Ha az Atya Anya ke
 résztyén, a' születet gyer
 mek-is kereszttyé'nek mon
 datik; mint szintén, a' kin
 mes ember, a' gyermeke
 mihelt születik, nemes,
 nemesi szabadságban. va
 gyon, mint szintén az A
 tyá és Anya. Erre nézve
 annak-okáért, a' kisede
 gyermek a' külső jellel avag
 Sacramentumal, ugymin
 a' Keresztséggel méltán él
 het, és méltán-is él, sőt ve
 tek volna, ha nem élne.

3. Az ô Testamentom
 ban-is az Istennek népe

nem várta azt hogy a' gyer
 mek fel-nevelkedgyék, ha
 kőrnnyúl metélték
 nyolczad napon.

KERD. *Hát ha pogánynak
 gyermeke volna?*

FEL. A' pogánynak a'
 gyermeke-is pogány, azért
 fel-növését kel várni, ke
 kereszttyé'nné lenni, az hitnek
 ágazatira meg kel tanítani,
 arról vallást kell te'ni, és an
 nak utánna annak bizony
 ságára és meg-erősítésére,
 ugy kel ez külső és látható
 jellel avagy Sacramentum-
 al élni, az az, meg-keresz-
 telkedni.

KERD. *Hát ha öreglegény
 volna?*

FEL. Ugy-is a' kívántatik,

hogy a' hitnek ágazatit megtanulja, vallást tégyen meg-térjen, és annak bizonyosságára Sacramentumokkal éllyen.

KERD. Hát a' ki keresz- teletlen meghal, el-kárho- zik-e?

FEL. A' ki annyi időt ért, hogy a' Keresztfégnék Sacramentumát megtudgya gondolni, Isten rendelése- nek lenni, s' még is meg- veti, semmibe hajtya, az o- lyan ember el-kárhozik. De ha a' gyermek születik oly helyen, a' hol egyházi szolga nem lakik, avagy oly helyen, a' hol pogányság közt lakik, avagy oly he- lyen, a' hol az ellenkező

valla-

vallásuaktól tiltatik, s' a- zonban igyekeznék ugyan, de a' gyermek hirtelensé- gel kereszteleletlen meghal, azért el nē kárhozik, mert az Isten nem kötötte ma- gat ahoz a' külső es;közhoz.

KERD. Szabad-e ember- nek oktalan állat nevére ke- reszteltetni gyermekét?

FEL. Ha keresztyén embernek nem szabad po- gány névre kereszteleletni gyermekét, annál inkább oktalan állat nevére, miné- mű a' Farkas, Leo, Orosz- lán, Ursula, Nőstén med- ve, &c. nem szabad.

KERD. Miért hogy a' ke- resztséggel egyszer élünk; Az Ur. Vatsorájával sokszor?

K 4

F E L.

FEL. A' keresztség által születik az ember az Anyaszentegyházban; Az Ur-Vatsorájával tápláltatik lelké az Anyaszentegyházban, elég egyszer születni, sokszor kell tápláltatni.

2. A' keresztség által a' kisdéd gyermek az Istennek fiainak leányinak laistromába iratik-bé, és számláltatik száma közé. Elég egyszer bé-irattatni és bé-számláltatni.

XXIV. AZ UR-VACSORÁJÁROL.

KERD. *Miképpen erősítsém-meg hitemet az Ur-Vacsorájával?*

FEL. Azzal való gyakran éléssel.

KERD.

KERD. *Mit forgassak el-memben, mikor az Ur-Vacsorájához járulok?*

FEL. Ne világi dolgokat, hanem az Ur Jésusnak szenvedését, vére hullását, és a' keresztfán való halálát, mellyel a' te bűneidért eleget tőtt, az Atyával meg-békéltetett, az idvefégre el-pecsételt, és hogy erről bizonyos lehets, belől szivedbē hitet nemzet, külső-képpen pedig annak bizonyfágára, ez láthato Sacramentummal való élést engedett.

KERD. *Ha pörben vagyok valakivel, élhetek-e az Ur-Vacsorájával?*

FEL. Meg-lehet. Mert

K 5

két

két félnek valamely dolog felől való viszálykodását törvénnel el-igazítani, né tiltja az Evangelium.

KERD. *Hát ha haragosom vagyok?*

FEL. Békeséget szerezhete, ki-vetvén szivedből a' harag tartást, mert az Ur. Vacsorájával való élést több végei között a' Christushoz és felebarátunkhoz való szeretetünknek és egyetiségünknek mutató jelenléte.

KERD. *Ha amaz nem akarja a' békeséget?*

FEL. Ha nem akarja, annak vétke nem foghat meg téged az Istennek jó teteményivel való éléstől, és az

idvel

idveliségnek eszközitől.

XXV. A' JOCSÉ-lekedetekről.

KERD. *A' kegyelemnek országát mi követi?*

FEL. Az örök életnek országa, mellyet birunk ez életben hitnek általa, miglen jutunk Istennek ama' szemtől szemben való látására az örök életben. *1. Cor. 13. v. 12.*

KERD. *Honnét adatik az örök élet?*

FEL. Az Istennek kegyelméből; mert a' bűnek soldgya az halál, az az, Istennek pedig ajándéka az örök élet. *Rom. 6. r. utolsó v.*

KERD. *Ugy de miért adatik?*

K6

FEL.

FEL. A' Christufnak érdeméért.

KERD. *Ha a' Christufnak érdeméért; Nem kegyelemből adatik tehát?*

FEL. Immár oda fellyeb-is meg-mondottam, hogy a' Christufnak érdemét és elég térelét fontolod, mivel drága árron váltottunk-meg érdemlette Christus minékünk az örök életet, de mivel hogy az Atya Isten ingyen valo kedvéből küldötte szent fiát; a' Fiu-is szabad akarattya-ból vállalta fel váltságunknak meg-adását; Kegyelemből vagy on ez.

KERD. *A' bűnnek soldgya az halál, tehát, a' jo cselekedetek*

teknek soldgya az örök élet?

FEL. Nem, ugy mondgya szent Pál, hanem így: A' bűnnek soldgya az halál, az Istennek ajándéka az örök élet. Rom. 6. v. ult.

KERD. *Ha gonoszért büntet Isten, a' jo cselekedetért kegyelmez tehát azon Isten?*

FEL. Nem egy aránt vagy on a' dolog, mert az Istennek jo volta és irgalmasága az ő természetiből ki-hatnak másokra, minden érdemlés nélkül; de a' büntetés és boszszu állás azon Istenek természetiből nem hatnak soha senkire, a' megérdemlés nélkül; a' teremtésben az Istennek jo volta ki-hatott a' teremtetett álla-

tokra, az ő érdemlétek nélkül; de az ő büntető igazsága nem hatot senkire, a' meg-érdemlés nélkül, az az, nem büntet senkit, hanem ha meg-érdemli. Mint a' méh mézet ad természetéből, de nem csip ingerlés nélkül.

KERD. *Ha gonosz cselekedetekért kárhozik-el az ember; a' jó cselekedetekért idvezül tehát?*

FEL. Ez aránt sem ugy vagyon a' dolog. Mert a' gonosz cselekedetek meg-érdemlik igazság szerént a' kárhozatos: De a' mi jó cselekedetink nem oly tökéletesek hogy véghetetlen jutalmat örök életet érdemellyenek.

KERD.

KERD. *Miért nem?*

FEL. Azért, mert ha mikor jot cselekezzünk is, némely csak szokásbul, némely haragjában, némely félelemből, némely szégyenletiből cselekezik; ik jot, némely ismét tsak magamutogatásbol, némely kételenségből mint ama' hamis biro a' ki igazságot szolgáltatata a' szegény a' szszony-nak, de tsak azért mert elunta vala a' reá járást. Sok fogyatkozás sok hiba, va-

Luc. 18.

gyon cselekedetünkben.
2. Mert nem magunk erejéből vagyon ha mi jot cselekedhetünk, hanem Isten kegyelméből; azért a' jutalmat-is azon Isten kegyel-

gyelmének tulajdonitsuk.

3. Mert hogy jót cselekedgyünk, tartozunk véle; Annak-okáért micsoda érdemet várhat sz onnét a' mivelados vagy, és a' minek meg-cselekedésére köteles vagy? *Ha mind azokat cselekedénditek-is, a' mellyek néktek parancsoltattak, azt mondgyátok, hasonlā szolgák vagyunk, mert a' mit kellett cselekednünk azt cselekedtük, ugy tanit ldvezitōnk. Luc. 17. v. 10.*

4. A' mi hibás jo cselekedetink micsoda egyenlőséggel avagy illendőséggel érdemelhetnék a' tökéletes boldogságot. *2. Cor. 2. v. 16.*

KERD. *Lám az Isten jutalmát*

jutalmát igér a' jo cselekedetért?

FEL. Nem, hogy megérdemlenéd, hanem, csak atyai jövoltából igéri és adgya. Mint szintén az édes atya látván, gyermekének gyenge, hibás, és fogyatkozással elegyes jó igyekezetit, kedvelli mindazáltal, és érette (noha nem érdemlené) meg-is jutalmazza, az az atyai szeretetiből megajándékozza.

KERD. *Mire valok hát a' jo cselekedetek?*

FEL. Válamire valo az út, mellyen te még' és jut sz az örökségbe mellyet a' király kegyelmességéből adott tenéked; szintén ugy
a jó

Sunt
via reg-
ni, non
causa
regnan-
di. Bern
hard.

a' jó cselekedeteknek utain
méggy és jutsz az örök élet-
re, mellyet az Ur Jesus ke-
gyelmességéből szerzett
tenéked. Az örökség, a' ki-
rállynak ajándéka; az út és
úton valo menésed nem o-
ka, hanem eszköz azon ö-
rökségnek birására: Igy az
örök élet, az Istennek aján-
déka; a' mi jó cselekedet-
tink nem oka, hanem út
és eszköz azon örök élet-
nek birására. Eph. 2. 10.

KERD. Szükségessék tehát
a' jó cselekedetek?

FEL. Igen-is, a' mint
mondám, nem azért ugyan
hog' az által idvezűly, mert
arra nem elégleges, hanem
hogy azon, mint egy uton,
jus. bé

jus. bé az örök életre.

2. Szükséges, mert Isten
parancsollya.

3. Szükséges, mert hi-
szem jó életre nem gonof-
ságra teremttél.

4. Mert a' jó cselekedet-
tek mutato és láthato jelei
a' mi hitűnknek és hálá. ádo
voltunknak, mint a' jó gyű-
mölcs a' termőfának.

KERD. Hát a' gonosz em-
bernek-is néha valo jó cse-
lekedetire tekinté az Isten?

FEL. Teként bizonyára
sőt sokszor világi jokkal
meg-is jutalmazza, mint
Achábnak maga meg-alá-
zásáért, nem hozá-el Isten
a' veszedelmet házára az ő
idejében. 1. Reg. 21. v. ult.

KERD.

KERD. Azt hallottam,
egy jó emberért egész várost
meg-tart az Isten?

FEL. Ugy vagy, mert
az Isten maga mondgya Je-
remiásnál az ötödik részben,
az első versben. Tizigaza-
kért meg-kegyelmez vala
az Isten a' nagy Sodoma
városának. *Genes. 18. v. 32.*
Az egy szent Pálért, két-
száz hetvenhat ember tar-
taték-meg a' hajoban. *Act.*
27. v. 37.

KERD. Azt-is hallottam,
egy ember vétkeért sokakat
meg-vér az Isten?

FEL. Az-is igaz; mert
Achán vétkeért sokakat
meg-öle az Isten. *Josue. 7.*
Az egy Manassés király vét-
kiért

kiért, azt mondgya az Iz-
raelnek Ura Istenc. *2. Reg.*
21. v. 11. 12. Imé én oly ve-
szedelmet hozok az egész
népre, hogy mindennek a'
kiazthallya, meg-csendül
mind a' két füle beléje.

KERD. Egygyik ember jó
maga viselésiért, a' másik at-
tyafia nem idvezülheté?

FEL. Nem. Mert nincs
vérség a' menyországhoz,
mikor mondának a' Chri-
stusnak; otkin vadnak az a-
tyád fiai, azt feleli: kitsoda
az én atyámfia? a' kiaz én
beszédemet halgattya, az
énnékem atyámfia, néném,
és anyám. *Matth. 12. v. ult.*

KERD. Ugyde ezen a' vi-
lagon a' magunk jó viselése
hasz-

használ maradékinak?

FEL. Használ, mert irgalmaságot cselekeszik Isten ezernyen azokkal a kik őtet szeretik, mint a' tiz parancsolatból tanoltuk,

XXVI. A' BŐJTŐRŐL.

KERD. *A' bőjtölés kívánatiké valaha?*

FEL. Igen-is.

KERD. *Mikor és mi végre?*

FEL. Mikor a' szűkség kívánnya, egyébkor nem. *Matth. 9. 15.*

1. A' közelítő nyomorúságnak eleit vévére.

2. A' jelen való nyomorúságnak rolad el-fordítására.

3. El-vejendő joknak meg-nyeréséért.

4. Az

4. Az el-vött joknak meghálálásáért.

KERD. *Példának-okáért?*

FEL. Néha egész országul. Midőn dőghalál, fegyver, vagy egyéb nyomorúság közönségesen egész országul vagyom, rajtunk. Mint az Izraél népe cselekedett sokszor; ismét győzedelemnek vagy egyéb közönséges' joknak meg-nyeréséért, mint aző Izraéliták cselekedtenek régen. *Judic. 20. 26.*

2. Néha, az országban egy Város. Mint a' Ninive városbeliek bőjtölének.

3. Néha, A' városban egy háznak népe vagy családgye, ha az Istennek ki-váltképe-

váltaképpen való ostorát szenvedni, a vagy kiváltaképpen való szükséges jót akar Istentől megnyerni. Így bőjtőle Esther Aszszon' az ő cselédivel. *Est. 4. 16.*

4. Néha, magán személy szerint egy ember, midőn valamely ember ő magán érzi az Istennek csapását, avagy valami szükséges jót kíván Istentől megnyerni. Mint Dávid bőjtőle, mikor a' fia beteg volna. *2. Sam. 12. 22.* Es a' Samuel annya, hogy az Isten adgyon fiat néki. *1. Sam. 1.*

KERD. A' ki pénteken húst nem eszik, bőjté az?

FEL. Nem. Nem-is jól cselekedzi.

1. Mert

1. Mert Isten nem parancsolta, hijában való tisztelet pedig az olyan melyet Isten nem parancsolt, hanem emberek találmánya.

2. Mert csak étekben való válogatás. *1. Tim. 4.*

3. Mert a' napokban való válogatás, pénteken né csőtörtőkön. *Gal. 4. 10. 11.*

Mert a' szükség nem hozza, akkor kel pedig bőjtőlni, mikor a' szükség kívánja. *Matth. 9. 14. v. 15.*

5. Mert mindenek tiszták, a' tisztáknak, csak hála-adással vegye az ember, ha kinek pedig lelke ismeretete tisztátalan, étele itala-is tisztátalan. *Tit. 1. 15.*

L

K. Hi-

KERD. *Hiszem szabad jót cselekedni Húst nem enni?*

FEL. Még ha jó volna, más az hogy, jót sem szabad cselekedni olyat, melyet Isten nem parancsolt, ha csak szokás, ha csak emberi gondolat és emberi találmány, ha szintén jónak latczik-is, nem szabad azt cselekedni, mert nem vagyunk mi bölcsebbek az Istennél, a' ki meg-tudta gondolni mit kell parancsolni, s' mit nem.

2. Ha minden héten kétszer böjtölsz-is mint a' Pharisaus; ha az esztendőnek nagyobb részét böjtöléssel töltöd-is el szokásból mint az oláhok, haszontal-

lan.

lan, mert hijába tisztelnek engemet az emberek olly tisztelettel mely emberek parancsolati, azt mondgya Ildvezitőnk. *Matth. 15. v. 9.*

KERD. *Azt-is mondgyák a' mi az embernek száján bémégyen, nem véték az?*

FEL. Christus' Urunk mondgya. *Matth. 15. 11. 17*

KERD. *A' részegség az ember száján mégyen-bé?*

FEL. Nem a' részegség; hanem az ital mégyen-bé, annak-utánna az italból jő inkább-ki embernek szájából a' részegség; A' bor ital mint szintén a' viz ital, a' menyibé ital, és embernek száján bémégyen, nem bűn, hanem az ital után kö-

L 2

vet-

vetkező mértékletlenség,
az a' részegség, és az itallal
való gonoszul élés, az a'
vétkefség.

XXVII. AZ ATYAK

Anyák magok visé-
léséről.

*KERD. Vétkezik az édes
Anyá, igaz elég ereje lévén
reá, ha idegen dajkával szop-
tattya magzattját?*

FEL. Vétkezik.

KERD. Bizonyíts meg ezt!

*FEL. I. Vétkezik a' Ter-
mészet ellen. Mert a' ter-
mészet nem hijába adta az
Anyának a' tejet, akar mi-
némű rendű Afzonyi állat
légyen.*

2. Az Anyai téjjel szija

a' mag-

a' magzat az anyai szerete-
tet; nem csuda tehát ha né-
melyben nincsen Anyá-
hoz való szeretet.

*3. A' föld az ő termését;
a' fa az ő gyümölsét; min-
den oktalan. állat az ő te-
nyészését, így az édes anya
az ő gyermeket, maga ne-
velye, éltefle, azt kívánnya
a' természet.*

*II. Vétkezik az édes Anya
az Isten ellen.*

*1. Mert az emlők és téj-
jel tellyes kebelek, Isten ál-
dása. Vétek hát meg-fojta-
ni az Isten áldását, nem a'
karván szopratni. Gen. 49.
25. Ellenben, a' téj nélkül
való kebelek, Istennek át-
ka ostora, vétek tehát szánt*

szándékkal magára vonni az Istennek ostorát, nem akarván szoptatni.

2. Szent Pál is dicsiri az ollyatén aszszonyi állatot a' ki magzatokat nevelt, nem dicsiret tehát, a' ki mással nevelteti.

III. *Vetkezik a' Példák ellen.*

Mosest, az édes Anyja szoptatta, nevelte, úgy igazgatá az Isten. *Exod. 2.*

Sámfont, az édes Anyja szoptatta nevelte, úgy tanítá az Angyal.

Samuelt, az édes Anyja az Anna aszszony, szoptatta nevelte. *1. Sam. 1. 22. 23.*

Dávidot, az édes Anyja szoptatta nevelte. *Pf. 22. 10.*

KERD. *Tudszé több példát*

FEL

FEL. Mondok még ketőt. *Sára* az Abrahám felesége, maga szoptatta *Isá* kot; *Mária* ő maga szoptatta *Jésust*. Nézzed. A' *Sára* gazdag aszszony vala, mint egy fejedelem, aszszony, *Mária* szegény aszszony vala, utban vala; *Sára* öreg aszszony vala, *Mária* iffiu gyenge uj aszszony vala; E két példával azért, mind szegény mind gazdag, mind iffiu mind öreg, maga menthetetlen, valaki magzattyát ereje lévén reá, maga nem szoptattya.

Végezetre.

Amaz Aszszonyi állat, a' kia' sereg között fel-kiálta és monda *Jésus*nak: bődög

Luk. 18
v. 27.

L 4

a' méh mely

mely tégedet hordozot, és az emlők a' mellyeket szoptál, fel teszi azt, hogy annak emlőit szopta, a' ki méhében hordozta. De magas helyen, boldog és jámbor a' ki méhében hordozza, parázna a' kinek emlőit szoptja. Azért méhében se hordozza, a' ki magzatját, ereje lévén reá, szoptatni nem akarja.

KERD. *Nem héjába tehát hogy némely atyának el-fajult fia, leánya, vagyon?*

FEL. Hogy a' jó atyának-is gyakorta gonosz fia vagyon, azzal jelentetik, hogy a' jó erkölcs nem természet szerént való nemzéssel adatik, sem születé-

sével

sével nem hozza az ember; hanem Istennek ajándéka, Isten osztogattya a' kinek akarja.

2. Igyekezzenek azért az atya, járjon-el atyai tisztiben, a' dolognak végét bizzan Istenre.

KERD. *Jól viselyle hát bár magát az Atya s' Anya, gyermekei előtt?*

FEL. Jól bizonyára, ha büntetést nem akar vonni mind magára s' mind maradékira.

KERD. *Lám azt mondják: A' fiu nem viseli az atyának terbét?*

FEL. Nem viseli, az az, nem kárhozik-el a' fiu az atya vétkeért.

KERD. *Hát e' világon szenved a' Fiu az Atya vétkejert.*

K

FEL

Exodi
17. v.

FEL. Igen bizony. Mert az Isten az atyáknak vét két meg bünteti a' fiakban, harmad és negyed iziglenis. Példának-okáért. Az Amalek akkor vétkezék Isten ellen, mikor az Isten népe ki-jöve Ægyiptomból, az után sok száz esztendőkkel talám negyedik izben bünteté meg Isten érette őket, a' Saul által, el-törölvén mind magokat, mind barmokat. 1. Sam. 15.

2. Látod, meg-hal a' fia az atya vétkiért. Mint Dávidnak kis gyermetskéje meg-hal, az atya parázna-fága miatt. 2. Sam. 12.

KERD. Szegény ártatlan kis gyermek, hiszem nem egy gyezet

gyezett ő az attyának vétkébe?

FEL. Ha nem is. Az Attya büntetődöt a' fiában, az édes atya szenved mikor a' fia szenved, mivel ez a' testi halál e' világi büntetések közzé számláltatik.

2. Más az hogy, a' gyermek sem ártatlan az Isten előtt, mivel hogy bűnben fogantatik, bűnben melegiti az anyja az ő méhében bűnben születtetik, eredendő bűnben; erre nézve is tartozik a' halállal.

AZ EREDENDŐ
bűnről.

KERD. Mitsoda az, az eredendő bűn?

FEL. Természete szerint

rént való véle született ve-
szettség, hajlandóság a' go-
noszra.

KERD. *A' mai született
gyermek, sem gondolattal sem
cselekedettel nem vétkezett?*

FEL. Ha nem-is, ugyan
még-is bűnös természetű-
nek kell mondanod, mint
a' kígyónak fajzattya no-
ha még senkit meg nem
csipett, de affelől ugyan
mérgező állatnak kell mon-
danod: Es mint az oroszlán
avagy farkas fiu, noha
még senkit meg nem mart,
de azért ugyan véle szüle-
tett a' ragadozás, és raga-
dozó állatnak kell monda-
nod; így az emberi állat
nak-is nemzélét bűnös ter-
mésze-

mészetűnek kell vallanod.
Esa. 11. 8. Psal. 58. 4. 5.

KERD. *Ha fel-neveke-
dik?*

FEL. Ha fel-nevelkedik
ki-mutattya természetit,
mit hozott születésével,
meg látod hogy mind gon-
dolattal, beszédével,
cselekedetivel, vétkezik I-
sten és emberek ellen.

KERD. *Nem hibába mond-
gyák; romlott az emberi ter-
mészet?*

FEL. Meg-ítélhedd e-
zekből.

*Csecsemő korában; bűnben
fogantatik, bűnben szü-
lettetik.*

*Gyermek korában; Mind-
gyárt ki-tettkik foga fejéri,*

mérgező természete mint a' kígyónak; gonoszra hajlandósága mint a' farkas fiának.

Fel-serdült korában; minden indulattya és gondolatnya izünetlen gonosz. *Gen. 6. 5.*

Iffjuságában; annak virágját szenteli a' Sátánnak, ez világnak, és a' testnek kívánfáginak

Férfjui korában, hordozza Zászlóját a' Sátánnak, nem annak a' kinek nevében megkeresztelkedett.

Vénységében; a' vénységnek coronája a' tanácsadás, de többször a' gonoszra hogy nem a' jora.

KERD. *Mihez tartsam*
ezaránt

ezaránt magamat?)

FEL. Kicsiny korod felől mondgyad az Istennek: kitsoda ad tisztát a' tisztátalanból Uram! mos-meg engemet.

Gyermek korodban; mint a' hajlando csemetét hajtogassad Ur Isten szívemet lelkemet.

Fel-serdült korokban; teremts uj szivet Uram én bennem, és az engedelmeségnek lelkével ajándékozz meg engem.

Iffjuságodban; Iffjuságonak vétjét kérlek hogy meg ne emlited, sőt nagy kegyességedet én Istenem megtekintsed.

Férfjui korodban; Az erős vitézek-

vitézeknek karjokat te tanítod Uram, vezérellyed az én életemet-is. *Psal. 144.*

Vénsegedben; te benned biztam az én anyámnak méhétől fogva, ne hadgyel engemet az én megőszülésemnek és vénségemnek idején Uram! *Psal. 71. v. 19.*

KERD. *A' mint ezekből eszemben veszem, Szükség és a' gyermeki elmét tanítani?*

FEL. Igen-is bizony, mert az ember e' világra születésével semmit nem hoz, tudatlanságban születetik, hanem Isten után tanulással, gyakorlással, jut a' mire juthat. *Job. 11. 12.*

2. Születtetvén az ember,

ber; az emberi elme olyan mint az iratlan tábla, az után irnak reá a' mit irnak.

3. Születtetvén; az emberi elme olyan mint a rozskönyv, melyből sokat kell ki-törülni, hogy jó könyv legyen, sokat kell belé-irni hogy egész könyv legyen.

4. Születtetvén; az emberi elme olyan mint a' műveletlen szántó föld, melyben magától sok gaz terem, munkával, irtogatással, forgolódással, tanítással, oktatással, kell hozzá nyulni: hogy *excultus* ember legyen; *Prov. 4. 3.*

KERD. *Mert nem Pap vagyok én?*

FEL.

FEL. Minden keresztyén ember az Ő házában, lelki Pásztor, Király és Pap.

Lelki pásztor azért. Mert vagyon egy kicsiny nyájja, tudni illik a' lelke.

Király azért. Hogy uralkodgyék a' maga rosz indulatin, és hogy szépen rendelye, igazgassa háza népét.

Pap. Nem azért hogy Őkörrel áldozzék, hanem hálá adásnak áldozattya mutatá Istennek. 2. Hogy megöllye a' testnek gonosz kívánságit. 3. Hogy oktassa háza népét.

KERD. *Irás tudatlan ember vagyok?*

Pfal. 19 FEL, Nem vagy tudatlanabb

lanabb az égnél, az egek hirdetik az Istennek dicsőségét, te pedig okos lelekből állasz.

KERD. *Minden Szamár a' maga terhét viseli?*

FEL. Ugya' Szamár, de a' keresztyén ember egyik a' másik terhét-is viseli, úgy parancsollya. Szent Pál. Galat. 6. v. 2.

KERD; *Szégyenlek a' tanító rendel társalkodni?*

FEL. Miért? Lám Isten megparancsolta vala; El ne hadd a' Lévitát életednek minden idejében. Deut. 12. 19. Lám a' Szerecsen Királyné a' szszony Komornyikja fő ember lévén nem szégyenlé szekerébe fel ültetni a'

tetni a' Philep Apostolt.
Act. 8. 38.

KERD. *Lám némelly ember keveset hajt az Isten tiszteletire, még-is elég gazdag ember?*

FEL; Ugy vagyon, de tanul meg; nem áldás az Ő rajta, ha gonoszul él véle, hanem tőő gyanánt vagyon nála. Mint a' mádárnak sok eledele hintetik eleibe, de nem eledel hanem étető, mellyel megfogatik; így vagyon az ember kinek sok jovai vannak s' gonoszul él véle.

2. Mint a' vad állatnak eledelt téznek a' verem szélire, de nem eledel hanem tőő mellyel megfogatik.

3. Mint

3. Mint a' halaknak eledelt hánnak eleikbe, de nē eledel hanem maszlag avagy horog, mellyel megfogatnak: Így a' javaival gonoszul élő emberek a' gonosznak idein megfogatnak. *Prédik. 9. v. 14.*

4. Mint a' barom hizlaltatik a' mézárásokra, így a' javaival gonoszul élő ember a' veszedelemre. *Jer. 12*

KERD. *Ellenben ismét, némely elég Isten felő ember, s' még sincs Isten áldása rajta?*

FEL. Nincs oly Isten felő ember, kin Istennek áldása nem volna. Mit tudsz te belé, mivel áldotta meg Isten, ha szép termettel nē, talám jó erkölcsökkel: ha
gazdag-

gazdaglással nem, talán maga forrával való megalégedéssel: ha deáki tudománnyal nem, talán jó kezi mesterféggel, ha egészséggel nem, talán jó lelkiismeréttel.

KERD. Némely ismét éjelenappal fáradoz, még-is szegény?

FEL. Szintén az annak büntetése, rabotalággal, nyughatatlanfággal verte meg Isten.

KERD. Némely könnyen gazdagul?

FEL. Istennek áldása gazdagit-meg.

KERD. A keresztyén ember is sok nélkül szükölködik?

FEL. Mert jól latta Isten, hogy

hogy ha volna néki, mire vetemednék miatta, jobb azért hogy nincs, mint hogy ha volna. Erről mongya a bölcs: Szegénységet se gazdagfágot ne adgy énnekem Istenem, hogy megszegényedvén, ne lopjak és gonoszul éllyek az én Istenemnek nevével, vagy meg gazdagodván, meg ne tagadgyalak tégedet, hanem táplály engemet hozzám illendő eledellel. *Prov. 30. 8.*

KERD. Némely házasok mely szépen élnek, még-is keserűséggel látogattya az Isten?

FEL. Naomi szépen él vala az ő édes férjével, de affelől meg-fosztá Isten őtet férjétől, és két szép fiát.

col.

tol, úgy hogy azt mondgya
vala a' szegény aszszony; ne
hijatok engemet Naomi-
nak, az az, gyönyörűség-
nek, hanem *Máranak*, az
az keletiűségnek, mert ke-
serűséggel illetet engemet
a' mindehato.

2. Hogy a' házasokat ke-
serűségnek kenyeréveléte-
ti az Isten néha néha, azért
cselekedzi, hogy e' világi
házaságnak gyönyörűsé-
gétől el ne vonattassék az
ember, hanem jusson eszé-
be annak el-mulása, és igye-
kezzék az Angyalok társa-
ságába, holot sem éiznek,
sem isznak sem házasodnak

KERD. *Némely ismét feles-
sege miatt el-viselhetetlen in-
ségben vagyon?*

FEL.

FEL. Mert a' gonosz asz-
szonynak sémbeledése,
olly szenvedhetetlen mint
a' háznak szüntelen csepe-
gése. *Prov. 19. v. 13.*

2. A' tékozló aszszony
a' házban, olly káros mint
a' szú a' fában..

3. A' versenyos aszszo-
nyiállat gonoszabb a' ne-
gyed napi hideg lelésnél,
mert ennek két nap közi
vagyon, de amannak soha
egy nap szüneti nincsen.

KERD. *Ha Isten ollyan rosz
feleséggel meg nem vert volna
jól volna dolgom?*

FEL. Bálám-is csak mind
a' szamarát veri vala, azon-
ban maga a' férfiuvala a'
vétkes?

M

XXVIII.

XXVIII. A° SZOLGÁKROL.

KERD. *Szolga lévén, mihez tartsam magamat?*

FEL. Ha Szolga vagy, kérdeztvén szólly, mint a 1. Reg. 10. §. 8. Salamon szolgái.

2. Mindenben belé ne szólly, mint Péter a' Christus tanítványa. Joh. 21. §. 22.

3. Reá vigyázz az alkalmatosságra mikor szólly.

4. Reá vigyázz, az Urad mit szólly, mint Eliézer az Abraham szolgája.

5. Urad felől távol létébē is böcsületesen szólly mint azon Abraham szolgája. Gen. 24.

KERD.

KERD. *Mikor szóllyon a' szolga kérdeztlen-is?*

FEL. Mikor nem értette jól, mit parancsolt az Ura. Igy a' tanítványok megkérdeék Jést, hol készítcsük-el a' vég vacsorát?

2. Mikor láttya a' szolga, hogy az Urának nagy hasznára vagyon. Mint az Námán szolgáló leánya. Szólla kérdeztlen-is az Ura jóvára.

3. Mikor az Urad vakmerőségből nem akarja azt cselekedni, a mi ō néki jóvára vólna, akkor-is szolhatcz szolga lévén, kérdeztlen-is, mint azon Námának szolgái. 2. Reg. 5. §. 3.

4. Mikor az Urad olly dolgot

M 2

dolgot parancsol melyben nagy akadály vagyon, akkor is szólhat a' szolga kérdésen is, mint Eliézer az Abrahám szolgája mikor küldetnék hogy feleséget hozna Isáknak, monda a' szolga; *Medgyek Uram ha a' leány én velem el nem akar jöni. Gen. 24. v. 5.*

5. Mikor a' szolga az Ura előtt gyanoba vagyon, ártatlan lévén szabad magát menteni kérdésen is, mint Dávid menti vala magát a' Saul Király előtt. *1. Samuel. 24. v. 10.*

KERD. *Hát a' hazug szolga felől mit mondasz?*

FEL. A' hazug szolga, Géhazi, ha kérdik, hol voltál?

rál? Azt feleli, nem mēt a' te szolgádfohová? *2. Reg. 5. 25.*

KERD. *Miért hogy némely jámborul szolgál, még sincs semmi kedvessege Ura előtt?*

FEL. Mert az Ura kedveért hátra hadgya az Isten is; annak-okaért az Isten is nem hajtya hozzá az Urának szivét. *Prov. 21. 29.*

KERD. *Mert az Uram ne nézné azt, mint szolgáltam az Isten, hanem mint szolgáltam őtet?*

FEL. Mert az Isten szintén az által büntet tégedet, a' ki kedveért hátra hadgyad Istenedet. Az Isten a' fő oka' kedvessege találásra, a' te szolgálatod csak eszköz.

KERD. *Hites szolga vagyok.*

FEL. Hittel köteleztet magadat a' keresztlégnek Sacramentomában. az Istennek szolgáltyára-is; de affelől inkább engedez embernek hog' sem az Istennek.

KERD. *Engednem kell az Uramnak?*

FEL. A' jo dologban.

2. Inkább az Istennek a' ki mind kettőknek bírja, és meg-ítél jövendőbē.

3. Mert az Urad csak testteddel bir, de az Isten testtől lelkestől a' gyehennára vethet.

4. Előbb valo a' tiz parancsolatban az első tábla, hogy nem a' második.

KERD. *Lám inkább meg-büntet-*

büntetik, a' ki a' második táblán levő parancsolatok ellen vét?

FEL. Mert az emberek inkább szeretik magokat, ugy mint szüléiket, életeket, feleségeket, külső jóvokat, hireket neveket, mellyek az második táblán vannak, hogy nem mint az Istent kiről szól az első tábla. Mint Jonás meg-adá a' hajobért, az emberek igazát; s' elébb álla az Isten parancsolatya mellől. *Joh. 1.*

KERD. *A' Herodes szolgálai vétkeztek-e meg-ölvén a' Berlehemigyermekeket?*

FEL. Igen-is.

KERD. *Hiszem az Urok parancsolta, adgyon ő számotrola?*

FEL. A' szolgák is számot adnak mert inkább kelengedni Istenek hogy nem az Uradnak.

2. A' tiz parancsolatban vagyon, ne ily, nem szabad senkit megölnöd, ha az Urad parancsollya is. Ezaránt jól tselekedének a' Saul szolgai, kik az Urok parancsolattyára is nem ontának ártatlan vért.

KERD. *Az Isten csak a' szolgaságban szakasztja nyakamat?*

FEL. Ne mond azt; tudodé, az Isten senkit gazda voltáért nem szeret, így senkit szolga voltáért nem utál, mert az Istennél nincsen személy válogatás.

2. Ha

2. Ha nincs tutorod ez földön, vagyon egy nagy eselédes Gazda menyégbé, kinek ha igaz szolgája leszel, ha kedvét keresed, azt fogja jövendőbē mondani, jól vagyon jó és hű szolgám, jer-bé a' te Uradnak örömébe.

KERD. *A' jogazda a' gonosz szolgából is jot tehet?*

FEL. Nem könnyen, kiváltképpen ha gonoszságban meg-rögzöt. A' fa, mely görbén nőt-fel, nehezen egyenesithetik meg, inkább el-török.

KERD. *Hiszem nem köthetem a' lábamhoz?*

FEL. A' kötél az ökröt, a' fenyték és félelem a' go-

M 5 nosz

nosz szolgát, meg-kötik,

KERD. *Eő dolga hol vészi,
csak hozzon énnékem?*

FEL. Nem azt mondga
vala Tobiás, mikor halla-
ná házánál a' ketske rivást,
hanem, talám lopot mar-
ha, nem szabad semmilo-
pottat meg-enni. *Tob. 2. v.
11. 12.*

KERD. *Jo szolga volt, de
el-betegesült?*

FEL. Mikor jo szolgádat
bunteti az Isten; Gazda,
gondolkodgyál állapotod-
rol.

2. Mikor barmaidat ōli
az Isten; Gazda, gondol-
kodgyál magadrol.

3. Mikor a' mezőt jég
eső el-veri; Gazda, gon-
dollyad bűneidet.

4. Mi-

4. Mikor a' tornyot a'
menyő meg-üti; egész vá-
rost gondold az Istē harag-
jának tűzének fel-lobbaná-
sát bűneid miatt.

KERD. *Hallottam ollyat,
a' ki miben, vétkezik azzal
büntetődik?*

FEL. Ugy vagyon; Né-
mely marháiban gyönyör-
ködik, s' azokban valo kár-
vallással büntetődik; né-
mely prédál, s' ő-is el-pré-
dáltatik; némelynek hasa
Istene, hasával vétkezik, s'
ő-is hasával büntetődik a'
szorulás miatt. Az Ægyi-
ptomiak, a' vizben vétke-
zének, belé-hanyván a' Si-
dók férfi gyermekit, s' ők-
is azzal büntetődének, a'

M 6

vizben

vizben veszénck. *Exod. 14.*

XXIX. E' VILAGI birodalomrol.

KERD. *Az Istentől vött
külső jok ki-jelentiké ki legyen
Istennek kedves népe?*

FEL. Nem mindenkor,
sőt inkább a' pogányoknak
nagyobra terjett birodal-
mokat láttjuk szemünkkel.

KERD. *Miért ad Isten a'
pogányoknak olyan nagy biro-
dalmat?*

FEL. Mert a' pogányok
ollyaténok mint a' szolgák,
a' kik szeretik Urokat csak
bérért, jutalomért, és fize-
tésért; így az Isten is ki-ad-
gya kívánságok és szerete-
tek szerint az Ő béreket és
jutal-

jutalmokat ez életben: A'
kereszttyének pedig ollya-
ténok mint fiak, a' kiknek
noha ez életben keveseb-
javok vagyon, de azért az
mennyei örökség a' fiaké,
nem a' szolgáké vagy idege-
neké.

KERD. *Dicsérhetié Istent a'
ki semmi jot nem vött Istentől?*

FEL. Nem gondoltat-
hatik soha oly ember, mert
ha fel-tészed hogy ember,
Istentől vagyō annak élete
lehellete, mozgása és létele
mert Ő általa élünk, moz-
gunk, és vagyūk. *Act. 17. 28.*

KERD. *Tartozik tehát min-
den ember dicsérni az Istent?*

FEL. Tartozik bizonyá-
ra minden teremtet állat

dicsirni és félni teretőjét.

KERD. *Miért?*

FEL. I. Hatalmas Ur voltáért; mert Ő az Ur ki nek kezei formálták az eget, a földet, a tengert, és ezekben lévő minden állatok engednek ez hatalmaságnak.

2. Bőséges jóvoltáért, mert az Isten fel-hozza a napot, holdat, jokra gonoszokra, esőt ad e földre, fűvet a barmoknak eledelek, ételt ruházatot az emberi nemnek szükségére.

KERD. *Köz ez a jokkal és gonoszokkal?*

FEL. Köz eddig.

KERD. *Egy aránt dicsiriké tehát Istent a hivek és hitetlenek?*

FEL

FEL. Inkáb a hivek mert vannak a hiveknek magán való privilegiomi Istentől, mellyek nem közösek a hitetlenekkel.

KERD. *Ki az oka, egy nép romol, másik épül?*

FEL. Az Isten. Tudodé Dan. 2. 29. 21. köz beszédben mit mondanak: Király választás, hadverés, házasulás, Istenen ál.

KERD. *Hát az erős vitézek?*

FEL. Nem okai a győzelemnek. Mert ha Isten Jos. 2. meg-rémiti, meg-olvad a szivek, mint a Ráháb mondgya vala, el-vész erjek, el-szakad az inok és mint a bölcs mondgya: Nem a könnyű emberké a futás.

futás, nem az erősséké a viadal, az az, nem ő rajtok áll. *Préd. 9. 13.*

KERD. *Hát a' Tanácsok?*

FEL. Azok sem, mert a tanácsadokat meg-bolondította Isten mikor akarja, mint Achitofelnek lón-dolga.

KERD. *Hát a' sokaságuseg?*

FEL. A' sem oka a' győzedelemnek, mert nem néhez az Istennek sok avagy kevés által meg-szabadítani. *1. Sam. 14. 6.*

KERD. *Hát a' jó ló?*

FEL. A' ló el-készítetik az útközetnek napjára, de az Uré a' meg-tartás. *Prov. 21. v. 31.*

KERD.

KERD. *No tehát nem kell hadat fogadni?*

KERD. Vaj kell, mert az Isten úgy adgya a' győzedelmet, hogy az eszkö-zőket is meg ne vessük, hanem fogadni kell, vitéz-kedni kell, az eszközökkel élnünk kell, de remén-tésünket és bizodal-munkat nem azokban, hanem az Istenben kell helyhez-tetnünk, hogy azokat meg-álgya, az Istennek esede-zünk, a' dolognak ki-me-netelit azon Istenre biz-nunk.

KERD. *Jobb volna ez egész világon mindenütt békeség volna?*

FEL. Nem volna. Mert el nem

el nem hinnők hogy Isten
vagyon, hanem csak a' ter-
mészetnek tulajdonitat-
nék minden.

2. Az ember-is elhinné
magát, mint az hizlalt ló
hozzá rugna gazdájához.

3. A' Cananéusokat sent
üzé-ki mind az Isten az Iz-
rael népe elől, hanem még
hagya közöttök, hogy len-
nének őszton gyanánt az
ő oldalakban.

4. Az Istennek hatalma
sem volna olyan láthatós,
de hogy az égen változás
vagyon; az esztendőnek
nég' részeiben változás va-
gyon; az országokban vál-
tozások lesznek, tapasztal-
ható jele az, hogy az Isten

szaba-

szabadoson. uralkodik.

Dan. 2. v. 20. 21.

*KERD. Az Izraelfiai Æg-
yiptomból negyven esztendőre
érkeztek Canaán földére, ugy
tetszik az idő alatt e' világot is
bé-járhatták volna?*

*FEL. Ne-is gondold azt,
mint ha Ægyiptomhoz a'
Canaán földé negyven esz-
tendőig járo föld volna,
mert az igaz, hogy annyi
esztendő el-forgása alatt,
e' világnak egygyik végéről
a' másakra mehetnél, hanē
más volt annak az oka,
tudni-illik, hogy az Isten
őket nem akarta hamar bé-
vinni, hanem a' negyven
esztendőt a' pusztában el-*

tábor-

akarta vélek tölteni, innét
vagyon, hogy nem szabad
akarattyok s; erént mentek
utokban, hanem hol jobbra
hol balra, hol elé, hol hát-
ra, hol két nap, hol egy hol-
napig, hol esztendeig-is
nyugottak egy helyben,
ismét ugy indultak, táborot
ugy jártak a' mint Isten ve-
zérlette. *Num. 9. v. 22. 17.*

*K E R D. Isten hordozza
tehát a' táborot?*

*F E L. Járások, kelések,
hálások, valamint esik, Isten-
től vagyon, Isten még ár-
nyékot is a' napnak hévse-
ellen az Isten szerez. *Esa. 4. 5.**

*2. Ugyan is ki adna e-
elégleges eledelt egy sűrű
tábornak, ha az Isten nem
adna*

adna csudálatos képpen,
mint a' Sido népnek a'
pusztában? Ki adna elég-
leges öltözetet, ha az Isten
nem adna csudálatos kép-
pen, mint a' Sido népnek
a' pusztában? kiknek ruhá-
jok meg nem kopott, lá-
bok meg nem dagadozott,
negyven esztendeig a' pusztá-
ban. *Deut. 8. v. 4.*

*K E R D. Elhiszem mikor
a' pogány ellenség meg veretik,
Istentől vagyon; de mikor a'
kereszttyénség vesz-el, kitől
vagyon?*

*F E L. Mindenik az Isten-
től, megverék a' Philisteu-
sokat sokszor, de meg-ve-
rék az Isten népét is sok-
szor, ugy annyira, hogy
egyszer*

egyben, az Izrael népe köz-
zül harmincz ezer vesze, az
Isten. Adáját is nyerék,
az Eli papnak két fia is ott
halának. *1. Sam. 4. v. 18.*

KERD. *Hallottam olyat is
A' mitől fél a' gonosz ember,
szintén az esik rajta?*

FEL. Igaz, mert Saul
fél vala hogy helyette Dá-
vid uralkodnék, s'ug-is lön.
A' Sidók félnek vala, hogy
el-jönek a' Romaiak, és el-
rontyák mind a' várost, s'
mind önnön magokat, s'
ugy-is lön. *Joh. 12.*

KERD. *Mert nehezen fe-
letkezik el az ember édes ha-
zájáról?*

FEL. Ugy vagyon. Mint
a' szegény Lóth felesége
nem

nem tűrheté, hogy hátra-
ne tekintene az ő hazájára,
Sodoma városára, mely-
ben született vala.

KERD. *Nem érdemlett
volna tehát olyan rettenetes
büntetést, hogy só bálványjá
változzék miatta?*

FEL. Ugy, ha parancso-
lattyá nem völt volna rola.

KERD. *Vallyon ugyan va-
logóságos só oszloppá változott-é?*

FEL. Némelleyek azt
mondgyák, hogy kővé vál-
tozott, olyan forma kővé
mint a' sói. Némelleyek is-
mét, hogy valóságos só
völt, só oszlop, sőt olly c-
tős oszlop, hog' a' Sidok azt
tartyák felőle, hogy annak
a' só oszlopnak egész világ-
vége-

végezetig fen kell állani és emleketre maradni.

KERD. *Vagyonsé elsőfőleg minden rendek között?*

Matth. 25. FEL. De azt kérdgyed, minden teremtetett állatok között. Mert vagyonsé elsőfőleg az Angyalok között, az Archangyal főebb a többinél; vagyonsé elsőfőleg az örögök között; a vadak között az oroszlány; a madarak között a Sas; a halak között a Czethal. Job. 38.

KERD. *Ugyde; az ember mennél fellyebb hág az állapotban, annál nagyobbat esik?*

FEL. Ugy vagyonsé, mert az orczán vagy a szemén való mocok hamarébb meg-látczik, hogy nem az egyéb

egyéb tagokon való: így az nagy rend nagyot esik tudod-é.

Prepositioni quot accidunt? Unum; Casus tantum. Quot casus? duo, Accusativus, accusari aliquo crimine; Ablativus, auferri à regimine.

KERD. *A' szegényből lött gazdag fellyeb lát?*

FEL. Mint a' hideg vette kigyót, meg-foghatod és kezében bátorfággal forgathatod, de ha meg-melegül, meg-érzed mérges fülkáját; Így a' szegénységnek hidegitől fázo ember, reszket és szelid; de ha valami böcsületnek és érteknék fén'es napja reá virrad, neki melegül, és ki-mutatya foga fejerit. N K. Az

KERD. *Az Anyám ha a saba-is Nemes ember volt a én?*

FEL. Ne kérkedgyél az-
zal, mert az Isten nem kö-
tötte magát senki nemes-
ségéhez.

2. Az Isten, alaton ren-
dű embert szokot gyakrab-
ban választani nagy dolog-
nak végben vitelére. *Amos*
barom pásztor vala, s' lelki
Pásztorrá lön. *Eliféus* az e-
ke mellől hivaték hogy
szent Illyésnek *successora* les-
gyen. *Jephthe* fattyufi vala,
csavargo vala; s' az Isten
népinek lön az ellenfégtől
meg-szabadito hadnagya.
Judic. 11. *Moses* gyilkos va-
la, juhász vala; s' az Isten
népének lön. *Ægyptom-*
bol

bol ki-vezető elől-jároja,
Istennek kedves embere.

3. Minden nagy rend-
nek a' leg első elei, ha vé-
gére mehetnél, szegény a
vagy alaton rend volt.

KERD. *Nem szorultam
senkire?*

FEL. Amaz iffiu szol va-
la ugy: En lelkem sok esz-
tendőre el tött jovaid van-
nak, egyél, igyál, gyönyör-
ködgyél, de bolondnak
mondgya Idvezitőnk éret-
te, ne szoly azért bolond
nyelven.

KERD. *Hát ki nyelvén
szollyak?*

FEL. Az Abrahám szol-
gájának *Eliezernek* nyelvén;
az Isten meg-áldotta az én

Gen. 24
v. 31

Uramat: *a' Jákobnak nyelvén*, ki kérdettetvén, ki gyermeki ezek? így felele, En gyermekim kiker az Isten adott a' te szolgálodnak, *A Dávidnak nyelvén*; a' te kezeidből vöttük ô Uram és mind ezek tiéid.

KERD. *Meg-elégeszem tehát a' magam sorsával?*

FEL. Ha meg-elégeszel, boldogabb lész az Angyaloknál, kik meg nem elégedvén sorsokkal lehányatának az égből. Boldogab lész Adámnál, Evánál, kik meg nem elégedvén sorsokkal ki-űzetének a' kertből. Boldogabb lész a' Sidoknál, kik meg nem elégedvén sorsokkal

ki-tud

ki-tudák magokat az Isten népe között.

KERD. *En a' magam fundusán lakom?*

FEL. Nincs annyi jussod hozzá, mint Abrahamnak a' Canaán földéhez, még-is azt mondgya vala: jövény és idegen vagyok ezen a' földön.

KERD. *Magam jóságomban lakom?*

FEL. Csak úgy mint a' Tiszt a' Király vagy Fejedelem jóságában, ha a' Király vagy Fejedelem akarja, ma ki-ter, holnap mást állit helyedbe: Így ma meg-halhatasz, holnap az Isten más embert állat helyedbe, az is meg-hal, s' mást

N 3

állasz

állatnak helyébe, és így egygyiteknek sem örökös jöszága.

2. Köszönd, ha temető hely, adattatik fundusodó.

KERD. *Mondgy errőleg szép példát?*

FEL. Hadakozván Sándor Perfiában, találta ama jó emlékezetű Cirusnak, ki a' Sidoknak hazájokba való visszsa menetelt engedtet vala, koporsojára, melyet Sándornak egy Pelleus nevű vitéze fel-ásot vala, a' koporson ez szók valóának írva: *ó virum! quisquis es, &c. ó te fersiu valaki vagy, és valahonnat jövendő vagy, mert bizonyos vagyok el-jöves teled felől; En vagyok Cirus ki a' Per-*

a' Persáknak a' birodalmat szerzettem; E kevés földet mellyel az én tetemim bé fedettek; kérlek ne irigyeljed. Elolvaván Sándor, láttya e' világi birodalomnak változását, úgy meg-szomorodék, hogy azt a' Pelleus nevű vitézt, a' ki fel-ásta vala, noha sok harczokon véle egyűt forgot vala, maga kezével meg-ölé. *Quintus Curt. de vitâ Alexandri.*

XXX. AZ ESZKÖZÖKKEL VALÓ ÉLÉSRŐL.

KERD. *Ha Isten gondviseléséből lesznek mindenek, miért tehát hogy történetből esnek némeltyek?*

FEL. Az Istenre nézve

történetből soha semmi sem esik, ha az ember sorsot vét, azt mondgya Salamon, az Urtól vagy onnak-is esete; sorsot vetének a hajók, a sors esék Jónásra; sorsot vetének az Apostolok, a sors esék Mátyásra; de mi reánk nézve, mivel sok dolgok okait nem tudgyuk, sok dolgoknak váratlan ki-menetelét láttyuk; szerencsének és történetnek mondgyuk. *Prov. 16. 33. Jon. 1. 7. Act. 1. 26. Ruth. 2. 3.*

KERD. *Mondgy ezeknél kisebb dolgot, mely nem történetből esik?*

FEL. Az hal szabadoson úszik a vizben, azomban a ho-

a horogra akad, Istentől vagy on, noha mi szerencsének és történetnek mondgyuk. *Matth. 17. 27.*

2. A verébféle esik a fészekből, Istennek akaratyából függ, noha mi meg sem gődollyuk. *Mat. 10. 29.*

3. A kordéra el-lött nyíl, valamibe meg-akad, Istentől vagy on, noha mi szerencsének és történetnek mondgyuk. *1. Reg. 22. 34.*

KERD. *Ha a Sz. Lélek vezérel engemet, mit kell hátfélnem a bűnbe eséstől?*

FEL. Az Istennek vezérlése nem viszen tégedet testibátorfágra, hanem megkivánnya tőled lelki vigyázásodat: mint szintén ha

kielőtted a' fetétségben világot tartván vezérel tégedet, annál inkább kell magadra vigyáznod, és hogy el ne efsél, utánna menvén egyenesen követned.

KERD. Ha az Isten igazságot mindeneket, miért kellett hát ezzel s' amazzal élnem?

FEL. Azért mert az Isten meg-kivánnya a' te tisztet, hivatalodat, melyben Ő felsége nem hijába állított; Az első embert Adámot az Isten nem a' végre teremte és helyhez teté a' Paradicsom kertébe, hogy csak alügyék a' fák alatt, hanem hogy művellye a' kertet, noha az a' mivélés munka, fáradtság nélkül való lőtt

lőtt volna, és győriűléges. De az eset után immár, A' te orczádnak veritékjével egyed kenyeredet.

2. A' Manna az égből száll vala alá az Izraélitáknak, de azért nékik-is munkálkodniok kellett valamit; mert minden reggel szedik vala a' földről, nem hul vala a' szájokba.

3. A' szent Péter. hálojába a' mely Isten sok halakat rekeszte, megcselekedette volna, hogy munka nélkül a' vizből a' hajoba szögdőssenek a' halak; de nem cselekedte Idvezi tönk, hanem meg-kivánta tisztit hivatallyát, hogy háloval, munkával, hajoval,

evezéssel, jusson hozzá Péter. *Luc. 5.*

KERD. *Ha az Isten igazgat mindeneket, miért kellett hát eszközöket szereznem.*

FEL. Azért, mert a'kit Isten igazgat, annak igazgatására eszközöket is rendelt, az Isten adgya a' királynak a' győzedelmet; de de ugy ha harczol az ellenféggel; az Isten táplállya életedet, de meg-kivánnya munkáidat, ha meg-veted azért az eszközöket, az Istent és annak rendelését veted-meg, az Istent késérted, és vétkezel igen.

KERD. *Talán az Isten sem lehet eszközök nélkül?*

FEL. Az Isten magát né
kötö

kötötte az eszközökhöz, ném-is él mindenkor azok által ha akar, mint Mosest tartá az hegyen negyven. éjjel és nappal étel és ital nélkül: de mireánk nézve rendelte Isten az eszközöket, hogy azok által és azokban az ő szegítségit szemekkel látnok, és látható képpen. mi kik testi emberek vagyunk, az ő jóvoltát eszünkben vennénk.

KERD. *Mihez tartsam ez aránt magamat?*

FEL. I. Ez regulákhöz. A'hol a' rend szerént való eszközök meg-vannak, ne kívány ott tsuda tételt Istentől. Igy mihelt az Izrael népe bé-jutott a' Canaán.

földére, mindgyárt meg-
szűnt a' Manna szállani az
égből, azért mert rend sze-
rént való eszközökkel is,
ugy-mint szántással, vetés-
sel, élhettenek és kereshe-
tenek magoknak eledelt.

2. Tisztod szerént járj-
el dolgodban, bizzad az
Urra a' dolognak és mun-
kának végét és ki-mene-
telit.

3. Tiltott eszközökkel
ne ély, ne keres effélével
magadnak előmenetelt.

4. Az Istét ne késértсед.

*K E R D. Mikor késértsem
az Istent?*

*F E L. Mikor meg-veted
az eszközt mellyet Isten
rendelt, példának-okaért:*

En

En nem élek orvossággal
mert az Isten annélkül is
meg-gyogithat, szintén ol-
syan, mint ha azt monda-
nád, én nem észem kenye-
ret mert az Isten annélkül
is el-tarthat. Ismét, én nem
megyek a' hidra, mert e'
vizen annélkül is által me-
gyek. Meg-veted az eszkö-
zöket, és ekképpen az Is-
tent késérted.

2. Semmi szükség nem
adván, vakmerőségre és ve-
szedelemre hogy ha veted
magadat, az Istent késér-
ted, példának-okaért; ha
Isten akarja hogy a' harczó
meg ne hállyak, nem ha-
lok-meg; szintén az, hogy
nem tudod az Isten vége-
zését.

zését, azért nem szabad vakmerőségre és veszedelemre s;ánt s;ándékkal vét. néd magadat.

XXXI. AZ ANYA- szentegyházról.

*KERD. Leheté ott Anya-
szentegyháza Istennek a' hol
csak a' sok istentelen emberek
találtatnak;*

*FEL. De, leheté inkább
valahol Anyaszentegyháza
Istennek, melyben gonosz
hitetlen emberek nem ta-
láltatnának? Az Anyaszent-
egyháznak első sengéjében
mindgyárt el-szakadának
Istentől Adám és Eva; A'
Noé bárkájában benn vala
az édes Attyát meg-csufo-
lo Chám;*

lo Chám; az Abrahám háza népe között vala, az ígéretnék fiát Isákot kergető Ismael; az Isák házában vala ama' világi Eláu, a' Christus és Apostolok seregében vala a' fősvény és árulo Judás; és hogy fellyeb menyek szintén a' szent Istennek udvarában valának a' pártütő Angyalok, kik meg nem tartván az ő credeteket, el-hadgyák az ő helyeket.

KERD. En-is az Ecclesiának tagja vagyok?

FEL. Lehet. Talám olyan tagja vagy, minémű tagja az ember testének a' fa láb. Midőn a' több tagok fájdalmat szenvednek, a' fa láb

láb nem szenved, melynek okáért igaz tagnak nem tartatik: Így az Ecclesiában valamely ember egygyszível lélekkel, segítettéssel, nem viseli magát, sőt másnak is kárt téshen, igaz tagnak nem tartatik.

KERD. *Ensis idvezülni akarok?*

FEL. Bálám-is az igazaknak halálával akar valameg-halni, de nem akar az igazaknak életével élni. Minden ember akar idvezülni, de arra rendeltetett eszközökkel és Isteni rendelésekkel, nem minden ember akar élni.

KERD. *Mikor kezdetett az igaz vallás;*

FEL

FEL. Az igaz vallás kezdetett mindgyárt a' teremtés után, a' Paradicsomba, az aszszonyi állat magvának ígérethben, és abban való idvezüendő hitben.

KERD. *El-fogyhat-e tellyességgel az Istennek Anyaszentegyháza?*

FEL. Ugy vagy on hogy az üldözések miatt néha az Istennek Anyaszentegyháza igen meg aprósodik; de mindazáltal megtart az Isten magának mindenkor választottakat, a' Pogány-ságnak és bálványozóknak sűrű sokasága közöttis, kiknek az ō térdek meg nem hajol a' Bálnak, le-nyomatatnak ugyan, de el nem nyo-

nyomattatnak, és világ vé-
gezetig el nem fogynak so-
ha, a' pokolnak kapui nem
vehetnek azon diadalmat.

KERD. *Lám azt mond-
gyák; mikor Christus el jő az
ítéletre, hitet nem fog találni
ez földön?*

FEL. A' hitetleneknek
fokaságára nézve értsed
azt, nem hogy nem talál-
tatnék tellyességgel egy
hivember-is, de hogy ha a'
hitetleneknek fokaságával
egybe vetnéd a' hiveknek
kevés számát, láttatnának
ezek el-fogytaknak és sem-
minek lenni.

KERD. *Miért hadgya Isten
az ő Anyaszentegyházát ke-
reszt alatt nyomorgani?*

FEL.

FEL. Azért hogy Isten
az ő hatalmát ki-jelentse
az Anyaszentegyháznak a'
kereszt alatt való meg-tar-
tásában, és abból ki-szaba-
dításában, mert mint hogy
amaz égő csipke bokor. Exod. 3.
meg nem emésztették noha 3.
ég vala; így az Istennek A-
nyaszentegyháza meg nem
emésztethetik noha kefer-
gettetik.

2. Hogy a' hivek a' kereszt
alól annál inkább vágyód-
gyanak az mennyei szabad-
ságra.

3. Hogy az üldözőknek
gonoszságoknak mértéke
bé-telleyék.

KERD. *Miért fogja-el Is-
ten az ő népétől néha, szent
igéjének hirdetését?*

FEL.

FEL. Mint a' cselédes gazda midőn meg-haragszik fogja néha a' gyertyát gyertya tartóftul, ki-viszi a' házból, és sötétben marad a' cseléd: Így a' nagy Isten midőn haragra ingereltetik, fogja néha szent Igéjének lámpását, ki-viszi a' Gyülekezetből, és így az emberek az idvefség felől tudatlanfágban maradnak. *Apoc. 2. 5.*

2. Nem kötötte Isten magát egy helyhez vagy egy nemzetiséghez.

3. Szintén olyan ditsőséges az Istē, egy népnek elofzlatásábā mint másíknak őszve gyűjtésébē; ugy megdicsőítette magát az Ægyptomi-

ptomiaknak el-veszésékbē mint az Izraélitáknak megtartattatásokban. *Exod. 9.*

4. Mikor a' testi büntetéssel nem gondol az ember, nagyobb büntetést lelki sötétiséget bocsát Istenreájok, annyira hogy, azt sem tudgya az ember, mit imád. *Joh. 4. v. 22.*

KERD. *Miért enged Isten a' világon annyiféle vallást?*

FEL. Azért, hogy a' választottak ki-teszenek és nyilván legyenek, és a' kik álhatatosok meg-esmértészenek. *1. Cor. 11. 19.*

2. Azért, hogy megprobállya Isten kik ízeretik őtet tellyes szivekből lelkekből; és kik végig megmarad-

maradandók s' kik nem,
Deut. 13. v. 3.

3. Mert azt akarja Isten hogy vitézkedgyünk az Ur Jézus zászlója alatt, mert senki nem koronáztatik meg hanem ha vitézkedik; nem vitézkedhetik pedig, hanem ha léssen ellensége. A' kik azért hivek lésszenek mind halálig, amaz nemes harczot meg-harczolván, a' hitet meg-tartván, elveszik az igazságnak koronáját, mellyet meg-ád az Ur ama' napon amaz igaz bíró azoknak kik várják az ő dicsőséges' el-jövetelét.
2. Tim. 4. 7.

KERD. Elég-e az, ha én is hiszem azt a' mit közönségesen ke-

sen keresztyényi hittel vallanak?

FEL. Hogy ha az a' te hited tudásból és a' dolognak értéséből vagy, elég a' te idvefségedre; de hogy ha nem értvén a' dolgot, avagy magad tisztit másokra bizván, csak vak szerencsére hiszed azokat a' melyeket mások közönséges keresztyéni hittel vallanak, másoknak hitek semmit sem hoz tenéked az idvefségre, mert az igaz az önön maga hitivel él.

KERD. Kivántatik-e az, hogy szóval is vallást tudgyak tenni hitemről?

FEL. Kivántatik, mert szível hiszünk az igazságra,
O szájjal

Szájjal tévzünk pedig vallást az idveiségre. *Rom. 10. 10.*

KERD. *Akar ki kérdésére vagy kényszerítésére megkellé hitemet vallanom?*

FEL. A megisméért igazságtól nem kell ugyan soha elszakadnod, de akar ki előtt személy válogatás nélkül, példánakokáért oly helyen életed után azért lefelkedő ember előtt, vallásodott megmondani né tartazol, mert Idvezitőnk azt mondgya: *Ne adgyátok azt a mi Szent az ebeknek hogy reátok fordulván meg ne szaggassanak titeket. Matth. 7. 6.*

KERD. *Hát ki előtt tartozom vallásomat meg nem tagadni?*

FEL.

FEL. Valamikor Magistralustol avagy azoktól kiknek arra hatalom adattott, kérdettetel, tartozol hitedről vallásodról tétozás nélkül igazán megfelelni, és abban álhataton mind halálig ha úgy hozná az idő, megállani, mert az lenne az Istennek dicsőségére, másoknak az igazságba meg erősítésére. *1. Pet. 3. v. 15.*

KERD. *Ezt is mondgyák; mindenét adgya el ember s' kövesse a Christust, de hogy hogy viselnék gondot annak utanna magamra, s' házám népére?*

FEL. Ha ténéked személy szerint adatnék Isten-

től olyan parancsolat, meg kellene cselekedned életedet Istenre bizván, hogy ō felsége más mondot mutat életedre, mint Abrahám személy szerint vett vala parancsolat, fiának meg-áldozása felől: De köszönégesen azt a parancsolatot így értsed, ha mikor az idő úgy hozván, a meg-ismért igazságért és Isteni igaz vallásért, minden jovaidtól meg-kellenék válnod, ha hív vagy, meg-kellene cselekedned és az igazságtól soha el ne szakadnod.

XXXII. A' FOGADÁS TÉTELÉRŐL.

KERD.

KERD. *Szabad-é fogadást tenni valamiről az Istennek?*

FEL. Szabad, szabados és lehetséges dolgokról, nem más végre hanem Istennek dicsőségére, a' bűnek el-távoztatására, hálaadó voltodnak meg-mutatására, idve ségednek e-
lébb mozdítására. *Prædik. s. v. 4. Psal. 76. v. 12.*

KERD. *Jól tselekeszik-é, a' ki utra indulván illendő fogadást teszzen Istennek?*

FEL. Jól, mert az illendő fogadás, serkengető eszköz és őszton lézzen a' hálaadásra; ilyen fogadást tón Jácob, mondván: *Ha az Isten meg-öriz emgemet ez uton a' mellyen én most megyek.*

O 3

ba. etc.

ha ételemre való kenyere
adand és öltözetemre való ru-
hát, és ha meg-térendek béke-
séggel az én Atyámnak házá-
hoz; tehát e' kö mellyet oszlop-
gyanánt fel emeltem, Isten
háza lesz en, és valamit adan-
dász énnékem, annak tizedit
néked adom. Gen. 28. vers.
utolsók.

KERD. *Jól tselekeszik-e
a' ki fogadást tesz en hogy bi-
zonyos ideig bort nem iszik?*

FEL. Hogy ha valaki
akar csak kevés bor italtól
gonofságra való hajlando-
ságát érzi és tudgya, jól
cselekeszi, ha azon bűnek
el-távoztatására a' bor ital-
tól magát meg-olja, és fo-
gadással arra kötelezi bizo-
nyos

nyos ideig, miglen az Iſ-
teñek nagyobb kegyelmét
vélzi. Jerem. 35. v. 6. 18.

KERD. *Vagyoné oly, ki soha
fogadást nem tött Istennek?*

FEL. Minden valaki meg-
keresztelkedett, fogadást
tött Istennek a' keresztfé-
ben, hogy igaz hive lé-
szen annak az Istennek ki-
nek nevében meg-kereszt-
telkedett; Es hogy holtig
vitezkedik annak Zászlója
alatt a' Sátán ellen, ez vi-
lág ellen, a' testnek izga-
tási ellen..

KERD. *Meg-kellé ezt a'
fogadást állani?*

FEL. Megbizony minden
embernek valaki meg-ke-
resztelkedetnek és kereszt-

tyénnek tartya és vallya
Önnön magát.

KERD. *Ezen kívül tötte-
mé valami fogadást az Isten-
nek, az mely kötelézne?*

FEL. Beteg lévén; mi-
kor azt mondottad, ha Is-
ten meg-gyógyét, ezt s'
ezt cselekeszen, fogá-
dás ez! Szegény lévén, mi-
kor azt mondottad, ha il-
lyen ember lehetnék, &c.
fogadás ez.

Hadban, vagy egyéb
rablágban, nyomoruság-
ban; mikor azt mondot-
tad, *ha Isten meg-szabadit,*
&c. fogadás ez!

KERD. *Tsak mondottam
azt, nem fogattam?*

FEL. Az Isten előtt af-
féle

féle mondás, fogadás; láf-
lad azért ha az Isten előtt
el-kötheted, az Isten meg-
nem jáczottatik, azt
mondgya a' Szent Irás.

KERD. *Hát mire nem sa-
bad fogadást tenni?*

FEL. 1. A' bűn tételre.
Ez ellen vétkezének a' Si-
dó férfiak, kik fogadást töt-
tenek vala hog' sem észnek
sem isznak addig mig Pált
meg nem ölik. *Act. 23. 1. 2.*

3. Játékba vagy tréfáló-
dásba sem szabad, mert
nem jó az Istennel jádzani.
Gal. 6. v. 7.

3. Arra sem szabad, a'
mellyel nagyob jó meg-
gátolodnék, vagy tsak
meg-akadályoztattatnék.

XXXIII. AZ ESKÜ- véfről.

KERD. *A' kigonosz fogadást tött, vagy hamissan meg- eskütt, tartoziké bé-telleyesíteni?*

FEL. Nem. Mert két képpen vétkeznek, elsőben, hamis esküvéssel; másodszor, annak bé-telleyesítéssel.

KERD. *Mikor tolvajkezeben akad az ember, és kételesség alatt meg-esküszik azoknak, tartoziké bé-telleyesíteni?*

FEL. Hogy ha esküvéssel oly dologra kötelezi magát, a' mely szabados dolog, tartozik kár vállalásával-
val-is

val-is esküvéset bé-tölteni, és meg nem változtatni. *Pfal. 11. v. 4* példának okáért, ha pénzt ígértél, tartozol bé-telleyesíteni, sőt ha nem volna-is, másonnat szeréte tenni; mert jobb pénzednek el-fogyni, hogy sem Istenednek nevét káromlásban hadni; jobb esned szegénységben, hogy sem a' meg-haragutt Istennek kezébe.

KERD. *Hát ha illy dologra esküszik, a' mely törvény ellen, vagyon bé-kellé telleyesíteni?*

FEL. Nem, mert két-képpen vétkeznek, példának-óakért, ha arra eskütt, hogy várost fel-égesse vagy valakit meg-öllyön, &c.

Vétkezett igen afféle eskü-
vétre bocsatván magát;
vétkeznek annális inkább
ha annak bé-telleyesíté-
vel edgyik bűnre más bűnt
rakna.

2. Ha ki oly dologra es-
kűtt, mely az Istennek ki-
jelentet akarattya ellen va-
gyon, nem kell bé-telleyesi-
teni; mint Dávid-is eskűvé-
sétmellyel meg-eskűt vala
Nabálnak halálára, bé nem
telleyesíté, sőt áldotnak
monda Abigailt és annak
tanácsát; mellyel meg-tar-
toztatta vala Dávidnak ke-
zét a' vérontástól. Ellen-
ben pedig, vétkezék Hé-
rodes az ki goromba és
vétkes eskűvélét bé-telleye-
síté.

1. Sam.
25.

sité, edgyik bűnt másikkal
toldván, keresztelő Já-
nosnak fejét vétetvén.
Matth. 14.

XXXIV. A' HAZUG- ságrol.

K E R D. *Féltében-is ha-
zud az ember?*

F E L. *Feletéb-is'. Még
Abrahám-is féltében a' fe-
leségét hugának monda. A'
Sára Aszszony-is hazudván
el-tagadá hogy nem moso-
lyodott, A' Dávid-is félté-
ben bolondá tévé magát.
*1. Sam. 21.**

K E R D. *Notehát, hasz-
nos a' hazugság néha?*

F E L. *Vétkes példáról
nem kell himet varrani.*

Hafznos vala-é Géházinak,
hazugságával szép köntös-
főket nyere, s' meg poklo-
sula miatta? 2. Reg. 5,

Achán, hazudván el-
rejté a' Babyloniai köntöst,
s' kövel verék agyon miat-
ta. *Josue. 7.*

Ananiás', mind felesé-
gestől hazudának, hol mi
pénz fölött, s' mind ket-
ten szörnyű halállal halás-
nak meg miatta. *Act. 5.*

KERD. *A' tiszteséges ha-
zugság nem véték?*

FEL. Mondgyák; de
Christus azt mondgya,
minden hivolkodo ízo, vé-
tek, sőt számadásra mégye.

KERD. *Mikor hazugság-
gal jól*

*gal jól tehetek fel barátom-
mal, meg-eselekedhetem-é?*

FEL. Nem. Mert nem sza-
bad semmi szin alatt vét-
kezned.

2. Mert az Isten nem kö-
tötte az ő segedelmét ol-
lyan rossz eszközkhöz.
Nem szabad lopnod hogy
abbol szegényeket táplály,
nem szabad hazudnod hog'
felebarátodnak használj.
Rom. 3. v. 8.

3. Az hazugság, az ha-
zugságnak attyától az ör-
dógtól vagyon, ne légy
annak tanítványa.

XXXV. A' VARAS-
lokrol.

KERD. *Miért intselkedik
az ör-*

az ördög anyyera, az ember után?

FEL. Azért, mert gyűlöli az Istent; és az Istennek való embert; mivel Isten az embert az esetből felvette, az ördögöket pedig nem, immár megengesztelhetetlen irigységgel viseltetik az emberhez.

2. Mert örül a' gonosz lélek azon, midőn az Istennek valami munkáját elronthatya, az emberben.

3. Mert telhetetlen kívánsággal vagyon, hogy az Istennek nemes teremtet állatyát az embert kiből vagyon az Istennek képe és hasonlatossága; az ő

utála-

utálatos és veszett természetéhez hasonlová tégye és formállya.

KERD. Nem hiába mondják, minden jonak irigy vagyok?

FEL. Mihelt a' Christus születik szivedben, mindgyárt támad Herodes' ki igyekezik azt megölni.

Mihelt jó gondolat ötlék elmédbe, mindgyárt támad ellenkező, ki azt megfojtsa jó igyekezetedben, avagy a' Sátán mást sugall, avagy a' magad gonosz indulatya másra vonson, avagy az emberek elvernek róla; és eképpē az ember megbántodik jó szándékában.

KERD.

KERD. *Hallottam hogy nagy dolgokat cselekedhetik az ördög?*

FEL. Ugy vagyon, ha az Isten reá bocsátta. Nagy dolgokat cselekezik néha maga az ördög, de gyakrabban inkább az ő tagjai által kikkel kötése szövetségé vagyon.

KERD. *Kitsodák azok?*

FEL. A' varásló, az ki jövendő l viazbol, embernek kőrméből, a' mádárnak béliből.

2. A' vesztő; a' ki az embert vagy a' barmot megveszti, s' ismét meggyógyítja.

KERD. *Nem hittem eddig hogy az embert megvesztetik?*

FEL.

FEL. Miért nem, megölhette a' Jónak gyermekit, könnyebb megveszteni az embert, mint megölni.

KERD. *Mert Isten bocsátotta az ördögöt Jónak?*

FEL. Enis úgy mondom, ha az Isten reá bocsátta.

KERD. *Igaz-e az, hogy az emberben, valakihez gyűlölséget a' vag' éktelen szerelmet indithasson az ördög?*

FEL. Bésmene a' Sátán a' Judás Iscariotesbe, és a' Christus ellen halálos gyűlölséget indita a' gonosz emberben; így gyakorta ma is a' házas személyekbē

KERD. *Hallottam azt is, hogy*

hogyan az embert felveszi egy helyből, s' másúvá viszi?

FEL. Még a' Christus' kéférteti felől-is ugy értenek némellyek, hogy a' Sántán fel-vőtte a' Christust, és állatta a' Templom tetejére. *Matth. 4.*

KERD. *Egy állatot más állattá változtathat-e az ördög?*

FEL. Nem, mert Isteni hatalom az.

KERD. *Lám Ægyiptomban a' Varáslók a' botot kigyóvá változtatták?*

FEL. Ha az a' Varáslók kigyója, valóságos kigyó volt, mint szintén a' Mosefé, tehát az így lehet meg; hogy az ördög, mint
gyors

gyors lélek, hirtelenséggel hozta valahonnan azt a' kigyót, és ugy csalta meg az embereket, mint ha a' bot változott volna kigyóvá: De hihető inkább hogy csak szemfény vesztés volt, mert a' Moses kigyója elnyelte a' varáslók kigyóját, a' kigyó pedig a' valóságos kigyót el nem nyeli.

KERD. *Talán a' Moses dolga is csak afféle szemfény vesztés volt?*

FEL. Nem, mert megtetűzik a' több csudákból, mikor a' békákat egy rakásra hánták, az egész föld meg-bűszöött miattok, valóságos béka volt tehát a' Moses csudatétele; de a'
varas-

varáflók békái csak el-tűn-
tenek, mint afféle tündér-
állatok. *Exod. 8. v. 7. 14.*

KERD. *Hallottam azt is,
hog' meg jelenik ember képében?*

FEL. Mind férfiu mind
afszony ember képében,
mind oktalan állat képében,
de leggyakrabban oktalan
állat képében jelenik-meg;
elég példa erre a' Saul Őr-
döge, ki meg-jelenék az
meg holt Samuel képében,
és ma-is oktalan állat képé-
ben valo Őrdögi jelenések
gyakor helyen láttatnak.

KERD. *Láttam azt is, a'
Nézőhöz el-ment a' káros em-
ber, s' jó utban igazította a'
Néző?*

FEL. Így lehet-meg,
mivel

mivel a' Nézőnek kötése
vagy az Őrdöggel, hogy
egymásnak engednek, egy-
másnak szolgálnak; ettől
a' kötéstől és' szövete-
ségeitől viseltetvén az Őrdög
mivel hogy Ő gyors és se-
bes lélek mint a' villámás;
hirtelē nagy földet el járva,
és az el-tévedett marhát
meg-tudván, meg-sugallya
fülébe a' Nézőnek mint
czimborájának, és ekkép-
pen a' Néző gyakran igazat
tud mondani.

KERD. *Nem híjában fut-
nak hát a' Nézőhöz?*

FEL. Lássa, a' ki Őrdög-
től kérd tanátsot és annak
segítségéhez folyamodik,
te azt ne cselekedgyed.

KERD.

KERD. *Csuda dolgot hallottam ha igaz; a' varásló az farkast bésidezte törvényre a' mezőrül a' faluba?*

FEL. Ez-is nem oly dolog hogy meg nem lehetne. Mert a' Sátán a' varáslóval való köteles szövetségéről viseltetvén, engedd a' varásló kívánságának, bémegy a' farkasba, és a' farkas a' benne lévő őrdög-től ketelenség alatt indítatván, el-megy a' varáslónak hívására, ekképpen jádzottattya az embereket a' farkas, avagy inkább az őrdög a' farkasban.

KERD. *Mondgy vagy két regulát mihez tartsam ezaránt magamat?*

FEL.

FEL. Soha csak mikicsiny dologban-is tiltott dologgal ne élly, ha nagy hasznod fordulna is belőle.

2. Annál inkább az őrdöghöz avagy azzal cimborálokhoz ne folyamodgyál, mert jövődöben kinnál fizet.

3. Ne vitess senkit az őrdöggel, mert elég gondgya néki arra.

4. Félyed az Istent, és imátkozzál hogy késértetbe ne jusz.

5. Akar mint igyekezzék az őrdög, ha az Isten meg-tiltya, nem mehet Matt. 8. csak a' disznoba-is.

P XXXVI.

XXXVI. LELKED

esméreti ellen tse.
lekedésről.

KERD. *Lelkem isméreti.
nek meg-sértésével tseleked-
gyemé valamit?*

FEL. Semmit ne. Mert
leked meg-sértésével tse-
lekedni, olyan mint arany
horoggal horgászni, mely-
nek elszakadását semmi fo-
gott hal meg nem éri.

KERD. *Lelkem esméreti
ellen szabadé valamit tsele-
kednem?*

FEL. Noha az emberek
nek lelke esméreti téve-
lyeg gyakorta némely do-
lognak értésében, nem sza-
bad mindazáltal ellene tse-
leked-

lekedni mind addig, mig
nem az Isten igéjéből a' do-
lognak szabados vagy nem
szabados volta felől értel-
mesen meg-tanéttatik; an-
nak utánna tartozik köve-
telét el-hadni, a' dolgot
értvén, a' szerént járni,
meg általkodot képpen
magát ellenül nem vetvén.

KERD. *De ha még-is ké-
lekedem?*

FEL. Valamig kételke-
vel a' dolognak szabad vag'
nem szabad volta felől, né-
mell leked esméreti ellen.
lekedned. Példának o-
kéért, a' húsnak meg-étele-
séről mely sokakban meg-
szögöt, nem kell ugyan-
meg-enned kételkedő lé-

lekkel ha immár a nyéra jutottál. Rom. 14. 23. de nem kel mind ebbe meg maradnod, hanem a' dolognak meg-tanulására és derekas-fon valo meg-értésére kell sietned halogatás nélkül, és az után életedet a' szent rendelned.

KERD. Mert ha végére nem megyek, hanem csak a' magam itéleti szerént élek?

FEL. Vétkezel igen. Mert a' te tselekedetidnek regulája melyhez kell szabnod életedet, nem a' te tet-szésed, sem a' te itéleted, hanem az Isten törvénye, melyed lelked ismérési penig annak alája vettetett; ha az Isten igéjét meg-vetvén.

csak a' magad itéleti szent viselned életedet, sok dolgokban tévelygven. Mit hasonlásokra és balgag értelmekre fakadnál. Phil. 3. 6. 7.

KERD. Micsoda embernek iragabjava e' világon?

FEL. A' jo lelki isméret.

KERD. Hát a' jo egészség?

FEL. Nem ér véle.

KERD. Micsoda hát az élet?

FEL. Istencsen s' egészsé-esen élni. Mert a' bünben élni, s' betegen élni, nem, hanem halál.

KERD. Miképpen tarthat ember jo lelki isméretet?

FEL. Artatlan étlettel.

KERD. *Hogy hogy élhet ártatlan életet?*

FEL. Ha az Istennek törvényt mindenkor szemelőt tartya, mint egy tükört, és abból nézi mit kellesték cselekedni, és mit távoztatni. *Psal. 119.*

2. Ha az ember nem vágyódik mindgyárt arra, a mit szemével lát, és füleivel hal, hanem megőldökli a' testet kívánságiban.

3. Ha az édeséges ígéretekéről mellyeket Isten ígér az engedelmeseknek; és a' büntetésekről mellyekkel Isten fenyegeti az engedetleneket, éjjel nappal gondolkodik.

4. Az utolsó ítéletnek

meg-

meg-gondolása is, midőn Isten megfizet kinek kinek az ő cselekedete szerént, nem kitsiny őszton az ártatlan és fegyhetetlen életre, mert ha az erős Isten felkél az ítéletre, mit fogsz felelni néki, azt kérdi Jób az ő könyvében. *Job. 31. v. 13. 14.*

XXXVII. A' NYOMORUSÁG SZENYVEDÉSÉRŐL.

KERD. *Ha oly igen szereti Isten az ő fiait leányit, miért badgya tehát meg-betegedni?*

FEL. Csak olyan az, mint ha azt mondanád, ha te oly igen szereted fiadat leányodat, miért vered te-

hát meg néha néha.)

KERD. *Ugy de! sok szennyvedési vannak a kereszttyén embernek?*

FEL. Vannak, de sok vigasztalási-is vannak.

KERD. *Mellyek azok?*

FEL. I. Az Isten bocsátja reád.

2. Azon Isten el-vészi rolad. Az Úr meg-szebesít és meg-gyogyít. *Deut. 32. v. 39.*

3. Bűneiddel vontad magadra a' nyomoruságot, annak-okáért szenvedgyed békével, ezt mondván; *Az Urnak keze vert-meg engemet?*

4. Nem büntetés rajtad a' meg-cselekedett bűneidért,

dért, hanem atyai oktatás hátra maratt életed felől, mellyel Isten el-vonszon-tégedet e' világtól és a' bűntételtől; mint az orvos doktor keserű orvosságot ad sokszor, nem az el-múlt nyavalyáért, hanem az emberre következhető nyavalyának eleit vévéféért; ezért mondgya Salamon: *Prov. 30. v. 11.* Az Urnak tanétását szerelmes fiam ne utáld-meg, se ne unnyad az ő dorgálását, sőt inkább őrvédezz az Urnak látogatásában, mondván Dáviddal; *A' te veszfzöd és a' te botod meg-vigasztalnak engemet én Istenem.*

5. Mert a' nyomoruság

szenvedés, és az Istennek szereteti, megálhatnak egyűt. A' Bétánia Lázár betegsége és halála nem, tótt vala szakadást a' maga és a' Christus szeretete között, a' mellyet meg-bizony' ita mikor síraldvezitőnk, halván Lázárnak halálát. *Joh. 11. v. 35.*

6. Mert a' szenvedés keveslé tart. Az Ur haragja egy szem-pillantásig valo, de az ő jo akarattya örökké valo. *Psal. 30. v. 6.*

*Néha oly dolgom érkezik,
Kin estve szívem bánkodik,
De reggel mihelyen felkelek,
Azonnal vig örömet lelek.*

7. Jelen vagy on sokszor a' segítség, de nem láttya-
azem-

az ember az Istennek segítségét mint Hágár a' vizet, hanem csak jajgat hogy meghal a' gyermek.

8. Mert többet s' nagyobbbat érdemlenénk, de nem a' mi bűnünk szerént bánik Isten velünk, és nem fizet minékünk a' mi álnokságink szerént.

9. Mert jobb e' világon szenvedni, jaj pedig annak a' ki ez után fog szenvedni, hogy ama' szókat ne hallja. *El-vetted úgy-mond a' te javaidat a' te életedben. Luc. 16*

KERD. *Mivel vigasztaljam magamat, ha atyám fiaival el-hagyattatom?*

FEL. *Azzal, a' mit mond Dávid maga felől; az én a-*

tyám és az én anyám el-
hagynak engemet, de az Ur
Pfal. 27. hozzá vészen engemet.

KERD. *Ha átkoznak enge-
met?*

FEL. Nem minden átok
foganatos. Ha a' bírót ki
meg-bünteti a' gonosz té-
vőt, átkozza a' lator em-
ber, nem hallatik menyor-
szágba.

KERD. *De ha más átkoz?*

FEL. Ha a' szolga, kinek
bérit megtartottad, átkoz,
fel-hat az égbe. Jac. 5. v. 4.

2. Ha kit igaz igyében
meg-fojtanak, annak-is
kiáltása fel-hat az égbe.
Exod. 22. v. 23.

3. Az ártatlan vér kiált
az égbe. Gen. 4. 10.

4. A'

4. A' kit attya, anyja, ta-
nitoja, meg-átkoz, az-is fo-
ganatos. Miképpen a' Pát-
riárkáknak áldások fogana-
tos volt, ugy a' kit meg-át-
koztak, átkozot volt.

KERD. *Ha mások háládat-
lanok hozzám?*

FEL. Te-is elég háladat-
lan voltál Istenedhez, azért
szenved békével mint Jo-
seph a' fő pohárnok hálá-
datlanfágát.

KERD. *Az háládatlan-
ságnak hány garádsi van-
nak?*

FEL. Hat. 1. Midon
az ember el-feletkezik a'
véle tött jó teteményről.

2. Midon az ember nem
felejtette ugyan-el, de nem

P 7

vallya-

vallya-meg a' véle tött jo-téteményt.

3. Midőn az ember ki-csinyíti. *Valami keveset adott ugy-mond Isten?*

4. Midőn el-tagadgya a' véle tött jo-téteményt.

5. Midőn gonofzra magyarázza. *De ugy mond más fekütt az alatt hogy velem is jól tött.*

6. Midőn a' jo-téteményt gonofzszal fizeti-meg. *Ez a' háládatlanságnak legnagyobb graditsa.*

KERD. *Ha igaz igyemet törvény-tételben el-fordétyák?*

FEL. *Hadgyad az Urra a' te utaidat, és a' te igazságodat nap fényre hozza. Psal. 37.*

2. Idve-

2. Idvezitőnk-is hamisan vádoltatott, ítélterett, nyomorgattatott, ruháiból ki-fosztattatott, a' hamis tanukrol, a' fő Paptól, Magistrátus Pilátustól, Vitézektől.

XXXVIII. AZ HALÁLROL.

KERD. *Miről gondolkodom hogy boldogul készüllyek halálomhoz?*

FEL. *Boldog, az ki ez négy dologrol gondolkodik.*

A' halálrol, ez életnek végéről.

Az ítéltről, ez világnak végéről.

A' pokol-

A' pokolrol, az kárho-
zatnak helyéről.

A' menyországrol, az
idvezülteknek helyéről.

KERD. *Mitsodás házban
lakol?*

FEL. Földből tsinált
házban, tudni-illik, a' test-
ben..

KERD. *Hát a' Lélek?*

FEL. A' Lélek a' mi tes-
tünkben, mint a' viz a' tő-
rdékeny üvegben; el-ro-
mol az ōveg, ki foly a' viz,
igy a' lélek ki-mégyen a'
testből. 2. Sam. 14. vers. 14.
*Imé Uram Király olyanok va-
gyunk mint a' viz, mely a' föld-
re ki öntetik és fél nem szed-
hetik, emberi kézzel tudni-
illik.*

KERD.

KERD. *A' vén ember kön-
nyen meg-hal?*

FEL. A' meg ért alma kön-
nyen le-hull, ha igen nem
rázzák-is a' faját: A' tűz mi-
dön el-fogy rola a' mivel
élezgetik, magátol el-alu-
szik.

KERD. *Hát az iffiak?*

FEL. Az éretlen gyū-
mólts nehezen szakad-le a'
fárol. Az erőssen égő tűz
nehezen oltatik-meg.

KERD. *A' sok keserűség
miatt meg-untam életemet?*

FEL. Meg-vagyon az
gyakorta, mint Illyes meg-
fáradván és le-ülvén egy fe-
nyő fa alatt mondgya vala:
ő Uram! elég immár az én
életem, vedd-el az én lel-
kemet,

1. Reg.
19.

kemet, mert nem vagyok jobb az én atyáimnál; de nem kell zugolodo szokra fakadnod.

KERD. *Miért nem?*

FEL. Mert a' keresztyén-
ségnek két oszlopi vannak;
a' hit és békeség estürés. A' hit
neveli a' békeséges tūrést;
a' békeséges tūrés probája
a' hitnek; ha a' keresztyén
nem viseled meg-hólt a' hi-
ted-is. *Phil. 1. 20.*

KERD. *Mert la némelly
egész életében csak az ágyban
sénlik?*

FEL. Hogy im; annak
vége örök nyugalom lé-
szen.

KERD. *De ha csak az, hi-
szem*

*szem a' gonosz ember beteg sé-
gének-is vége lesz en?*

FEL. Nem egy gyaránt
Mert a' gonosz ember egy
nyomorúságból más nyo-
morúságra, egygyik kinbol
más örök kinra mégyen; de
a' keresztyén ember az ő
betegségéből örök életre
mégyen. Nagy külömbség
tehát!

KERD. *Szabadé halálo-
mat kérnem Istentől?*

FEL. Boszszu ságból vag'
fellobbant hirtelenségből
nem szabad, látván élete-
det természet ellen meg-
vetni az Urto! rendeltetet
áldásodat el-hagyni; mig
nem hivattatol immár fut-
ni; hanem bizonyos idő-
ben,

ben, ilyen okalatt, ha ō felségének úgy tetszik, Istenre bizván életedet halálodat, szabad. *Phil. 1. 23.*

KERD. *Vagyoné valami haszna, ha ember gyakorta meg-emlekezik haláláról?*

FEL. Vagyon, mert nem rohan oly vakmerő képen a' vétkekre, eszébe jutván életének napjainak rövid volta, meg-szomrodik, és magát a' bűn teltől inkább meg-olja.

KERD. *Ha nem örömezt emlekezik ember haláláról?*

FEL. A' keresztyén ember könnyen várja a' halált, mint szenvedésének és fáradtságos bujdosásának végét, és az által örök életre
valo

valo menését siet mint a' fáradt szolga a' nyugodalomra; a' beteg a' gyógyulásra; a' tengerihajos a' csendes partra; a' bujdosó édes hazájába.

KERD. *Hát a' gonosz ember?*

FEL. Nem örömezt gondolkodik a' halálról, mint a' lopó az executionerul, nem is jó kedvel gondolkodik az Istenről, mint azon lopó a' sententiát ki-mondó Bíróról.

2. Ha penig reá kél a' halálra, meg-adná akkor a' mit el-vont életében, innet vagyon, hogy sokaknak az ō javokat mutogatván halálos ágyokban, azt
mond;

mondgyák; *ne hozd ide
vidd-el előlem, ne lássam &c.*

Matth.
27.

De azt feleli a' Sátán, az
mit felelének a' Sidók Ju-
dásnak; *mit gondolunk mi vé-
le, ám te lássad.*

KERD. *Szabad-é valakit
kinzással erőltetni, hogy val-
lyaz-meg vét két, s' hallyon-meg
miatta?*

FEL. 1. Nem szabad, mert
nem tartozik ember hogy
maga magát el-árulja.

2. Mert soha senki az ő
tulajdon. testét nem
gyűlölte, azt mondgya Sz.
Pál. *Eph. 5. v. 29.* nem sza-
bad tehát annak gyűlölésé-
re, annál inkább el-árulá-
sára valakit erőltetni, ki-
zással.

3. A' ter-

3. A' természetbe óltot-
ta Isten, hogy életét oltal-
mazza; nem szabad hát ter-
mészet ellen. erőltetni,
még penig kinzással.

4. Mert Isten afféle esz-
közzel való vallást sohol
sem parancsolt.

KERD. *Hát mit kell csele-
kedni?*

FEL. Tanuk által győ-
zetteffék-meg, bizonyit-
csák reá, a' mint Isten pa-
rancsollya, és úgy hallyon
meg. Valaki meg. ől vala-
kit, a' tanuknak szavára ől-
lye-meg. Akar minémű
bűnben vétkezzék valaki,
ne álhasson egy tanu valaki
ellen, hanem két vagy há-
rom tanu szája vallásán ál-
lyon-

lyon-meg minden dolog.
Mos. 4. K. 35. 30. 5. K. 19. 15.

KERD. Szabad-e arra
 erőltetni a meg-sententiázott
 embert, hogy maga magát fel-
 akassza?

FEL. Nem szabad. Mert
 Isten tiltya a gyilkosságot;
 Gyilkos pedig a ki maga-
 magát meg-öli, akar mi-
 uton, modon.

2. Vétek magát meg-
 ölni. Nem szabad hát sen-
 kit a vétekre erőltetni.

3. Nem szabad ember-
 nek maga testén kegyet-
 lenkedni; nem szabad hát
 arra erőltetni.

4. A természet ohajtya
 a maga életét. Nem szabad

hát

hát a természetet a maga
 el-vesztésére erőltetni.

KERD. Mit kell hát azok
 felől itélni, kik önnön mago-
 kat meg-ölik, senki bántása
 nélkül?

FEL. Más képpen va-
 gyon azoknak dolgok. Né-
 mellyek oly nyavalyában
 vannak, minemű a hagy-
 mázbéli embernek állapa-
 tya; el méjek meg-bán-
 todván, eszeken nem lé-
 vén, értelem nélkül, hol
 tűzbe, hol vízbe, hol e-
 gyeb vézedelemre futnak
 és úgy vesznek.

2. Némellyeknek pedig
 elméjek helyén lévén,
 szánt szándékból, csak va-
 ami haragjokból, vagy va-

Q

lami

lami félelemből, meg-foj-
tyák magokat, által lövik
magokat, fel - akasztják
magokat, megmetszik tor-
kokat, vagy egyéb képpen
ölik-meg magokat.

KERD. *Vallyon el-kárhoz-
naké?*

FEL. Az első rendbé-
liek hogy mind el-kárhoz-
nának, nem mondom. Mert
a' mely Isten a' nyavalyát
reájok bocsátotta, azon
Isten abból következet
vétkes halált - is meg-bo-
csáthatya. A' másik rend-
béliek, mivel épp el-mével,
tellyes akaratból cseleke-
nek, mint Achitofel és Ju-
dás, el-kárhoznak.

KERD. *Ha Isten el-ren-*

*elte halálomat, mit kell hát
nom magamat az ellen?*

FEL. Azért; mert nem
tudod az határt, mellyet
Isten vetett életednek ha-
meg-jelentetőt volna te-
kéked, hogy ez vagy amaz
égyen az a' nap, nem szük-
leg volna tovább magadat
talmaznod; de mivel
gogy nem tudod, meg-ké-
antatik tehát a' te tisztéd;
gogy magadra legyen gon-
od, és a' szűklég nem kén-
eritvén szerentsére ne
esd fejedet; ha külömben
selekeszel, az Istent ké-
ted és vétkezel igen.

KERD. *Ez képtelen dolog-
k látszik; némely majd e-*

életet gonosságbán tölti-el,

egy keves idővel halála előtt
 tér meg és még-is azon jutalmat
 veszén a' mit egyéb Isten-
 nes emberek?

FEL. Szintén így zúg-
 lodnak vala a' szőlő mive-
 sek, kikről szól Idvezítőnk
 az Evangeliumban; hogy
 jó reggel menvén az munka-
 kára, az napnak terhét és
 hévségét szenvedték, még
 is egyenlő jutalmat vőttek
 az utolsokkal. De ebből
 ezt vedd eszed-be, hogy a'
 mennyei gazda a' nagy Isten-
 ten, nem a' mi érdemünk-
 re és munkánkra fizet mink-
 nekünk, mint oda fellye-
 a' jó cselekedetekről mon-
 dottam, ha nem az ő ke-
 gyelmességének gazdag-
 ga

Szerint, avagy az te sze-
 ned nem gonosz-é hogy
 Isten jó és bőséges ke-
 relmü? A' ki annyit akar

ni az utolsónak mint az
 sőnek; nem de nem egy-
 kraft vártálé fáratfágod u-
 az az, örök nyugodal-
 at? és ha el-vőtted, mit
 vá n h a t z e g y e b e t ?
 atth. 20.

KERD. *Viszsa tet szik ez-
 A' jó ember sokszor hama-
 bb meg-hal, hogy nem a' go-
 sz ember?*

FEL. Abel az Istennek
 első földén. első virág-
 ala, hamarébb ki szárada
 hogy nem mint Kain, de az
 ten ebben jó végeket néz
 1. Avagy a' reá követ-

Q; kezen-

kezendő veszedelem, elő-
ragadgya-el, mint a' Jéro.
boámnak fiát, a' kiben
egyedül a' több ház nép
közzül, talált vala kedves
dolgot az Izraélnek Ura I.
tene, s' még-is az hala-meg
először. *1. Reg. 14. v. 13.*

2. Avagy másoknak pél-
dajokra és tanúságokra tse-
lekeszi azt az Isten. Mint a'
szegény Prophétát meg-ő-
lé az uton az orosz lány. *1.
Reg. 13. 25.*

3. Avagy azért, hogy
az idején valo halál által el-
kerüllyék az örök halált
1. Cor. 11. v. 32.

4. Avagy azért hogy e'
gonosz világ meg ne vesz-
tegesse őket. Avagy egyéb

oka-is

okai-is lehetnek, mellye-
ket Isten maga bölcseségé-
ben tud, te tőled penig s'
én tőlem el-titkolt.

KERD. *Hát a' gonosz em-
ber miért él némellyik olyan so-
káiig?*

FEL. Várattatik a' jó I-
stentől, hogy meg-térjén,
ha penig ugyan nem; tehát
kéncset gyűjt ő magának,
haragot a' haragnak napjá-
ra, az Istennek igaz itéleti-
nek meg-jelenésének nap-
jára. *Rom. 2. 5.*

KERD. *Mihez tartsam
kerlek ez aránt magamat?*

FEL. 1. Ne forgassád az
Istennek decretomát, nem
te dolgoz az, hanē az Iste-
né. *Dent. 29. v. 29.*

Q4

A mi

2. A' mi a' te tisztod hivatalod, járj-el abban, a' dolognak s' életednek végét, hadgyad az Istenre.

3. Tégy jól mig élsz.

4. Készítsed mindenkormagadat, akar hamar, akar későn, kellefsék ki-menned e' világból.

5. Ne neheztely addig élni, meddig Isten rendelte; ne-is kívány többig élni mint az Isten rendelte.

XXXIX. A' TEMETÉSRŐL.

KERD. Szabadé a' holt testet egy helyből másra vinni temetésnek okáért?

FEL. Szabad. Az Izraél fiai el-vivék a' Jácob testét, Ægyp-

Ægyptomból, hogy el-temetnék Canaan földén. Joseph-is meg-parancsolá az ō atyafiainak, hogy ha ō is meg-hal, és az Isten ōket ki-viszi Ægyptomból, tehát a' tsontyait-is el-vigyék vélek, mellyet meg-is cselekedének, mikor Isten ōket kihozá Ægyptomból. Gen. 50.

KERD. A' Moses testét ki temette-el?

FEL. Az Isten ōnnón maga, és senki nem tudgya annak temetésének helyét.

KERD. Miért temette-el Isten olyan titkon?

FEL. Hogy a' nép bálványt ne emeljen belőle,

Qs mivel

mivel igen hajlandok valának a' bálványozásra.

KERD. *Hogy hogy temette-el Isten, kicsoda áfött sirt?*

FEL. Nem ástak annak sirt, hanem az Isten parancsolt a' földnek, és megnyilatkozván, bevőtte a' Moses testét.

XL. AZ EMBER lelkéről.

KERD. *Soha meg nem foghatom, micsodás az embernek lelke?*

FEL. Az Istent; az Angyalt az emberi lelket; meg nem foghattya elméjével senki.

KERD. *Ugyan szép teremzetű állatya Istennek, az emberi lélek?*

FEL.

FEL. Igazán mondod. Mert a' lelket nem földből sem vízből teremte hanem lehellé Isten az emberbe.
Gen. 2. 7.

2. A' lélek olyan mint egy Isten a' testben. Mert Isten után a' lélek ad a' testnek életet, és mozgást.

KERD. *Talán nintsen egyéb lélek az emberben - is mint a' baromban, lám ő is él és mozog?*

FEL. Ha nem volna, tehát te sem volnál különb az baromnál de mivel hog' különb vagy, okos vagy, értelmes vagy, az a' jele, hogy különb lélek lakozik te benned.

2. Más az hogy, meg-
háborod.

Q6

háborodik meg - csendese-
dik, a' te lelked de a' ba-
romé nem: jele az, hogy
okos értelmes lélek lakik
az emberben.

KERD. *Meg-hal-é a' lélek?*

FEL. Nem.

KERD. *Hát a' ki el-kár-
hozik, annak lelke meg-hal?*

FEL. A' lélek meg nem
hal soha, hanem mikor a'
lélek el-hadgya a' testet ak-
kor a' test meg-hal, így mi-
kor Istē el-hadgya a' lelket,
és örök kínra veti az mōda-
tik a' lélek halálának, az az,
kiñyának s'kárhozatáynak.

KERD. *Mit gondollyak itt
magam felől?*

FEL. Ne légy olyan,
mint a' lo avagy őszvér,
kiknek

kiknek nintsen értelmek, Pfal.
azt mondgya Dávid. 320

2. Gondolkodgyál ha a'
lélek az Egbe megyen, a'
test-is jövendőben véle
edgyütt lészzen, ha a' lélek
pokolra alá száll, a' test-is
jövendőben utána érkezik.

KERD. *Azt mōdgyák, némely
meg-holt ember lelke haza jár?*

FEL. Ne hidd. Mert ha
idvezült a' menyországbol
haza nem jár. 2. Sam. 12.
v. 23. ha el-kárhozott, a'
pokolbol szabadság nem
adatik hogy széllyel kova-
lyogjon vagy az attyafia-
hoz haza jőjön mint az Luc. 16.
gazdag a' pokolbā kéványa
vala, de nem engedték.

2. Ha pedig valaha va-

lahol afféle dolog hallatott
a' nem egyéb volt, hanem
a' tsintalan. Őrdögnek je-
lenése és jadczottatása.

XLI. A' FEL-TAMA- dásrol.

KERD. *Miképpen lesz en-
vége e' világnak?*

FEL. A' föld és minden
azokbā lévő alkotmányok
meg-égnek, az egek nagy
csikorgással el-mulnak, a'
nap fekete lesz mint a'
fekete sák és akképpen az
ég el takarodik mint mikor
a' papiroffat egybe hajto-
gattyák. *Apoc. 6. v. 12.*

KERD. *Ez a' világ sem-
mivé lesz ené?*

FEL. Nem, hanem el-
vált

változik és meg-ujjul. Ujj-
eget és új földet fogunk
látni. *2. Petr. 3. v. 12.*

KERD. *Nem érem én azt?*

FEL. Kitudgya, remén-
telen az a' nap. 2. Más az
hogy, mindenkor inkább
akar egyél akar igyál, akar
járj kelly, a' forogjon el-
médben: kellyetek fel ha-
lottak, jövetek az itéletre.

KERD. *Nagy csuda a' fel-
támadás?*

FEL. Nagy csuda; hogy
az eleven ember fel-tá-
masztotta a' holt embert,
mint Illyés és szent Péter
fel-támasztották a' holt
embereket.

2. De nagyobb csuda;
hogy a' holt ember fel-tá-
masztot-

masztotta a' holt emberr.
Mint az Eliseus koporsojá-
ba bé-vetének egy Moábita
holt embert, ki meg-illet-
vén az Eliseusnak holt te-
temit meg-elevenedék a'
Moábita holt ember.
2. Reg. 13. 21.

3. De még annál-is na-
gyob csuda; hogy a' holt
maga magát fel-támasz-
totta. Ezt senki nem cse-
lekedhetett, hanem a' ki azt
mondgya, én vagyok a' fel-
támadás, és az élet, tudnia
illik a' Christus.

4. Ha ezek meg-lőtte-
nek, hasonloképpen a' mi
testeink-is a' földből fel-tá-
madnak.

KERD.

KERD. *Ezen test támad-é
fel az itiletkor?*

FEL. Ezen test, noha
sok változásokkal, mert
az Apostol azt mondgya:
ezen romlando test öltözi-
fel a' romolhatatlánfágot,
ezen halando test az halha-
tatlanfágot Jób Pátriárcha
azt mondgya: *En-is tudom
hogy az én meg-váltom él, és
ebben a' testben meg-látom az
Istent, ugyan ennen magam
látom meg nem más, és az én
szemeim lattják-meg. 1. Cor.
15. Job. 19. 25.*

2. Az Istennek igazsága-
is azt kívánnya, hogy a'
mely testben gyakorolta
ember a' jófágot azon test
vegye el-is a' boldogságot;

ismét,

Ísmét, A' mely testbē cselekedte ember a' gonofzágot, azon test és nem más, mely soha nem vétkezet, viselyle a' büntetének kényát.

KERD. Hogy hogy támad-fel a' vízbe holt ember teste, avagy a' vadaktól meg-emésztetett test, holott azon halakat és vadakat ismet meg-ettek más állatok vagy emberek, es így edgyik ember teste a' másikévá lött?

August.
& ex eo
Lud.
vives.

FEL. Nem tudod az, Istennek hatalmát. Ha e' világi czüst vagy arany mives el-tudgya választani szépé és egy mástól, azon egy darabból az aranyat, földet, czüstöt és egyéb metallumokat,

mokot; menyivel inkább az Isten el-tudgya és el-választja egygyik testet a' másiktól, a' földtől, víztől, egyéb állatoknak testétől, egy embernek testét a' másiktól, úgy hog' mindeniknek az ő tagjai helyére állattasának éppen.

KERD. Ha el-rothad és porrá lesz en a' test, hogy hogy támad-fel?

FEL. Goromba! a' buza mag el-rothad a' földben, mindazonáltal szép új buza neveddik belőle.
1. Cor. 15. 36.

KERD. Az haj szálak, és a' kéznek, lábnak körmei fel-támadnak e' fel-támadáskor?

FEL.

FEL. A' hajszalak és körmeid, mellyeket most minden kárnélkül és testednek fogyatkozása nélkül el vehetcz, fel nem támadnak; hanem a' fel-támadt uj testnek uj haja és körmei lesznek.

KERD. *Mitodás fog lenni a' fel-támadt embernek teste?*

FEL. Halhatatlan, mert többé soha meg nem hal.

2. Olly fényesek lesznek mellyekre mostani szemekkel alig nézhetnél, minémű a' napnak és csillagoknak fényessége, melynek jelenlégét mutatá Idvezitónk midőn el-vátoztatván

Dan. 12
v. 3.

tatván. Izzinét a' hegyen fénlík vala az ō orczája mint a' nap, és ruhái mint a' fényesség. *Matth. 17.*

KERD. *Hát a' hitetlenek?*

FEL. Azoknak-is testek halhatatlan leszzen, de férgek meg nem hal, és tűzök meg nem aluszik. *Mark. 9. vers. 44.*

XLII. AZ ITELETRŐL.

KERD. *Ki léssen ítélő Biro?*

FEL. A' Christus.

KERD. *Hát az Atya?*

FEL. Az Atya a' Christus által. Mert az Atya nem ítél senkit, hanem a' tellyes ítéletet adta a' Fiunak, hogy a' ki tiszt-

a' ki tiszteli az Atyát, tisztelje a' Fiut-is. *Joh. 5. 22.*

KERD. *Az Angyaloknak mi dolgok lesznek az ítéletkor?*

FEL. Az Angyalok nem ítélnék senkit, nem lesznek ōk ítélő bírák, az ō reájok nem bizatik, hanem lesznek szolgáló lelkek, kik ōszve gyűjtik az embereket az ítéletre, az Egnek egyik részétől fogva a' másikig. *Matth. 24. 31.*

2. Lesznek bizonyfágok arról, hogy a' Christus igazán ítél mindeneket.

3. Őrülnek és Őrvendeznek a' hiveknek boldogságokon, a' miképpen Őrültenek e' világon egy bűnős ember-

embernek meg-térésén. *Luc. 15.*

KERD. *Mi haszna hogy ítélet lesz, holott kinek kinek halálakor el-válik dolga, id-veféségére vagy kárhozatra?*

FEL. Az a' haszna, hogy az utolsó ítéletkor lássák az Angyalok és az egész emberi nemzet, az Istennek igazságát.

2. Hogy az Ur Jésus a' ki alázatosságban szenvedett ez földön, megjelenek az ō dicsőségében, ez egész világ előtt.

3. Hogy azoknak kik ez világon méltatlanfágot szenvedtenek, igazságok mindenek előtt ki-tesék.

4. Hogy a' kik ez világon képa

gon képmutatok voltak, megismértesenek és mīd ez világ előtt megszégyennüllyenek.

5. Hogy a' lélek a' fel-támatt testeledgyesülvén, mennyen a' kárhozatra, avagy boldogságra.

KERD. *Miért hogy örökké kinlodik az el-kárhozott ember?*

FEL. Mivel hogy ő teremtetett állat, nem elégés arra, hogy a' meg-bántódott véghetetlen Isteni felfégnek eleget tehesen. Ioha, szükséges hogy az ő gyötrelme örökké fen tartson.

KERD. *Mind egy aránt*
való

való kinszenvedések lészene az el-kárhozotaknak?

FEL. Nem, hanem kinek kinek e' világon tött gonofz cselekedeti szerént. Añak-okáért egy nemzetnek nagyobb büntetése lészen inkább hogy sem másnak, a' kik között az Evangelium, prædikáltatott, mint a' kik között nem.

2. Egy városbélieknek nagyobb hogy sem más városbélieknek. *Matth. 11. 22.*

3. Egy embernek-is nagyobb büntetése lészen, hogy sem, másiknak. A' mely szolga tudta az ő U-rának akarattját, és magát ahoz nem szabta, többel büntettetik, a' ki pedig nem

R

tudta,

tudta, és büntetésre méltó dolgokat cselekedett, kevesebbé büntették. *Luc. 12. v. 47.*

KERD. *Hogy hogy kerül-lyem-el az ítélet napját?*

FEL. Soha semmiképen nem.

KERD. *Mit tudgyakott felelni, hol még az igaz-is nem bátor?*

FEL. A' te meg-váltod ki vérével váltott-meg tégedet, a' léssen az ítélő biro; ne fély, mert hijába nem hadgya az ő vérét.

2. A' te fejed, kinek te tagja vagy a' léssen az ítélő biro; ne fély, el nem vét tégedet mint ő testének tagját.

3. A' te

3. A' te Mestered kinek engedelmes' tanítványa voltál, a' léssen az ítélő biro; ne fély, meg-ismér tégedet mint tanétványát.

4. Ama jo pásztor kinek juha voltál, a' léssen az ítélő biro; ne fély, jobb kéz felől állat, és el-választ a' hitetlenektől.

5. Ama mennyei vőlé-gény kinek te jegyese voltál, ki Szent lelkével mint egy gyűrűvel el-jegyzet tégedet, a' lésszē az ítélő biro, ne fély, mert szeret tégedet, neveden hi tégedet, örök életre viszen tégedet.

KERD. *Bezzeg emberül meg-bátorétál?*

R 2

FEL.

FEL. Ugy társ de! mig
élsz te is ezt cselekedgyed.

Ha váltot vagy; a' te
meg-váltodnak vérét lá-
bad alá ne tapodgyad.

Ha tagja vagy; tisztán
tarts magadat.

Ha tanétványa vagy;
kövessed Mesteredet.

Ha Juh vagy; szelid légy.

Ha jegyese vagy; szere-
tetedet másnak ne adgyad,
se a' Sátánnak, se e' világ-
nak, se a' bálványnak.

XLIII. A Z Ő R Ő K életről.

KERD. *Meg-is mérjüke
egymást az örök életben?*

FEL. Ugy itélem. Mint
hogy Adám az ő boldog ál-
lapatyá-

lapatyában az eset előtt
meg-ismeré Evát, kit soha
nem látott vala, az ő tson-
tyából valonak lenni. Az
Apostolok is a' Christus
szine változásokor meg-is-
merék Mofest és Illyést, ki-
ket soha az előtt nem lát-
tanak vala.

KERD. *Mivel rekeszed-
bè feleletidet?*

FEL. Ha miben felele-
timmel épültél, áldott az
Ur neve; ha minek végére
nem mehettél: azt mond-

gyad Sz. Pállal. *Oh Istennek
bölcsességének mélységes gaz-
dagsága, mely igen meg-tud-*

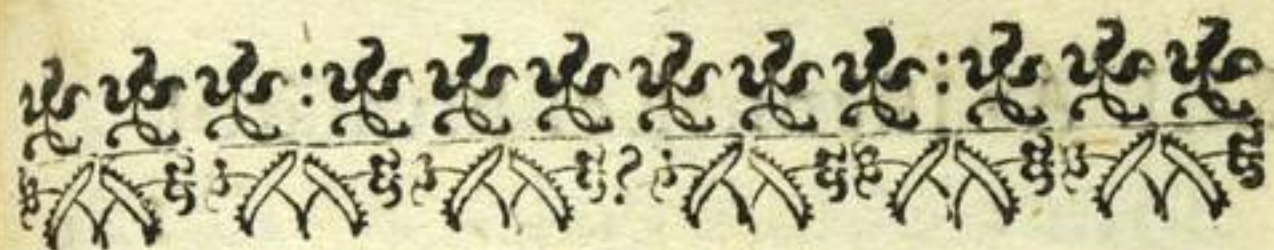
*hatatlanok az ő itéleti, es vé-
gére mehetetlenek az ő utai!*

azt mondgyad Mofessel: Az
el titkolt dolgok a' mi Urunk-
nál Istenünknel vannak, a' ki
nyilatkoztatott dolgok mié-
ink és a' mi fiainké;
mind örökké.

Deut.
29. §.
29.

V E G E.

Rendi a' kivált - képpen valo
dolgoknak.

Titulus.	Levél.
I. Az Istenről.	I
II. Az Istennek ésmiretiről.	II
III. Ez világnak igazgattatásáról.	
IV. A' Szent Irásról.	40 (19)
V. Az embernek esetéről.	50
VI. Az el-választásáról.	52
VII. A' bűnről.	59
VIII. A' bűnben meg-keményült emberről.	75
IX. Az Szent Lélek ellen valo vétekről.	83
X. A' véteknek gradusáról.	96
XI. A' vétkes embernek fok féle maga mentségiről	105
XII. Az Istennek várakozásáról.	125
R 4	XIII. Az

XIII. Az Istennek el-hivásáraol.	129
XIV. Az Istenhez valo meg-té- résről.	137
XV. A' meg-igazulásról.	151
XVI. Az hitről.	156
XVII. Az ujjá születésről.	170
XVIII. A' bűn bocsánatrol.	175
XIX. A' fiuva fogadásnak lelke- ről.	180
XX. A' lelki késértetekről.	185
XXI. Az embernek külső meg- probáltatásáraol.	197
XXII. A' hitnek meg-erősíté- séről.	204
XXIII. A' keresztségéről.	206
XXIV. Az Ur-Vacsorájáról.	215
XXV. A' jo cselekedetekről.	218
XXVI. A' bűjtről.	229
XXVII. Az atyak anyák magok viseeléséről.	235
Az eredendő bűnről.	242
XXVIII.	

XXVIII. A' szolgákrol.	257
XXIX. E' világi birodalomrol.	267
XXX. Az eszközökkel valo élés- ről.	286
XXXI. Az Anyaszentegyházrol.	295
XXXII. A' fogadás tételről.	307
XXXIII. Az esküvésről.	313
XXXIV. A' hazugságról.	316
XXXV. A' varáslokrol.	318
XXXVI. Lelked esméreti ellen- tselekedésről.	330
XXXVII. A' nyomoruság szeny- vedésről.	335
XXXVIII. Az halálrol.	343
XXXIX. A' temetésről.	360
XL. Az ember lélkéről.	362
XLI. A' fel-támadásról.	366
XLII. Az itéletről.	373
XLIII. Az örök életéről.	380

S Z E N T
D A V I D N A K
Hét Pœniten

tia - tarto

S O L T A R I.

Meg ne emlekezzél Uram vét-
keinkről, sem a' mi Atyánk vétkeiről,
és bosszút ne ály rajtunk, bűneinkért.

PATAKON,

Nyomtattatott ROSNYAI JANOS által.
Anno M. DC. LXII.

VI. SOLTAR.

MEg ne fedgy engemet,
Uram fel gerjedet

Haragodnak tűzében:

Es meg ne ostorozz,
Bűneimnek gonosz
Erdeméért mérgedben.

De könyörűly rajtam,
Mert meg-nyomorottam
Meg-bűzhöt sebeimben.

2. Meg-rekedet fölta,
Fel-dagadot habja,
Lelkem csendesz vizének.

Meddig halgatz, Uram
S' nem könyörűlsz rajtam,
Helt nem adtsz kérésémek.

Forduly hozzám immár

R 7

Mert

Mert lelkem téged vár:
Adgy erőt betegednek.

3. Mert a' föld gyomrában,
Pokolnak torkában,
Nem említnek tégedet.

Nints ott a' ki vallya,
Nints ki magasztallya,
Ditsérvén Szent nevedet.

Mert vóltak, s' meg-hóltak,
Világból ki-múltak,
Erzik itéletedet.

4. Meg-száradot bennem,
O hajtástól szivem,
Szemem könnyhullatástól.

Mert éjjenként ágyam,
Nyugodalmas házam,
Azik fok síralmimtól.

Tőled el-vettettem,
S' csak bé nem nyelettem
Ellenségim torkától.

5. De már gonosz tévők,
Artatlan vér-szopók,

Fuffa-

Fuffatok távul tőlem:

Mert a' magos menybe,
Isten eleibe

Hatot síralmas versem.

Meg-halgatot engem,
Pirúly ellenfégem,
Es távozzál el-tőlem.

6. Dicsőség Attyának,
S' az ō Szent Fiának,
Dicsőség Szent Léleknek.

A' három személyben,
Es egy természetben,
Egy igaz Istenfégnék.

Miképpen kezdetben,
Most, és jövendőben,
Dicsőség az Istennek.

XXXI. SOLTAR.

BOldogok a' kiknek
Undok vétkeinek
Sebét az Ur bé-fedte.

Mint idegen bűnnek,

Tulaj-

Tulajdon vetkének,
Büntetését nem vette.

De sőt, jó vóltából,
Bűneit lelkéből
Az Isten le - törölte.

2. En pedig vétkeimet
Födőzvény sebemet
Bánatban el - száradtam.

Mert éjjel és nappal
Szent kezed ostorral
Sullyos terhet hágy rajtam.

Azért sok kinomban,
Tövis közt ültömben
Már csak meg nem fonnyadtam.

3. De te hozzád térek,
Bocsánatot kérek.
Előtted vallást tészek.

Sebeim rútságá,
Bűnöm undoksága,
Vádlója magam lészek.

Az te jó vóltodból,

Tudom,

Tudom, szerelmedből,
Bocsánatot hogy vészek.

4. Valaki te hozzád,
Bűnből hogy ki hozzád,
Sirván imádkozhatik,

Még az víz özönnek
Fel - indult tengernek
Habja közt - is bizhatik:

Látván sok infégből,
Ellenség kezéből,
Dávid hogy ki hozatik:

5. Azért őszvérekhöz
Bűnösök, s' lovakhoz
Hasonlók ne legyetek,

Mert ha szép intésnek
Isten kérésének

Nem enged keménységtek.

Hám, fék, zabla, s' ostor,
Délczeg lovat meg - tör,
Bűnötökben el - vesztek.

6. Ostoni azoknak
Soha el nem fogynak,

Kik

Kik hevernek az bűnben:

Kik pedig az Urban
Biznak bátorságban
Léiznek tellyes éltekben.

Azért, örüllyetek,
Es ditsekedgyetek
Igazak az Istenben.

7. Dicsőség Attyának, &c.

XXXVII. S O L T A R.

MEg ne fedgy engemet,
Uram fel-gerjedett
Haragodnak tűzében.

Es meg ne verj engem
Kér nyomorult igyem,
Boszszulág üzésedben

Mert meg-sebesitnek
Nyilai mérgednek,
Szomorodott szivemben.

2. Nincs épség testemben,
Oly nagy rettegeésben
Haradod miatt estem.

Csonta-

Csontaim velejét

Ki-vonták erejét
Bűneim, jól érzettem,

Mert fejemen fellyül
Hatott sok vétkektül,
Sintén meg-terheltettem.

3. Meg-nyilatkozattak
Ismét meg-ujjúltak
Bé-forradott sebeim.

Ugyan ki-rodhadtak
Es ki-fakadoztak,
Esz nélkül nyert fekélyim.

Fejemet le-sűtvén,
Kiért gyázban űlvén,
Könyvben usznak szemeim

4. Agyékom genyetség
Testem sok betegség,
Kinnyaival, ugy meg-tölt:

Hogy vad oroszlánként
Ordit, és az nagy kint
Viselvén, csak meg nem holt.

Szemeid jól láttyák,

Szive

Szivemet mint rágják,
Nincs testemben egy épp folt.

5. Meg-hervadt bus szívem,
Meg-változott színem,
Homály fogta szememet:

Mert, mind ellenségim
Mind régi barátim
Sziúlnak pöknek engemet.

Szembe szépen szólnak;
Hátam megett rágnak,
Törbe csallyák fejemet.

6. De én néma voltam,
Fülemet bé dugtam,
Békeféggel szenvedtem.

Csak te túled vártam
Uram, benned biztam,
Erteed mindent fel-vöttem.

Ne szenvedd hogy lássák,
Örömmel kik várják,
Vesztemet, mert el-estem.

7. Ostort, pálczát, méltán
Szenved bűnös hátán

Gonosz

Gonosz szolgád, meg-vallom.

Jo-tétért haragját
Rágalmazó szavát
Ellenségimnek hallom.

De te jó-vóltodból,
Lelkemet sok kinből
Vidd-ki, bűnben ne hallyon.

8. Dicsőség Atyának, &c.

L. S O L T A R.

V Egtelen irgalmu,
O te nagy hatalmu
Isten, légy már kegyelmes.

Eöncs-ki mindeneftül
Jódat reám kebledből,
Mert lám melly veszedelmes:

Bűnöm miatt lelkem,
Ki titkon rág engem,
Mert nagy sebbel sérelmes.

2. Mosd-el rolam immár,
Kit lelkem alig vár,
Mosd-el bűnöm rutságát.

S'eggyüt

S' együtt a' rút hirrel
Mint rút büzt enyhítsd-el
Fertelmem büdős szagát.

Ismerem vétkeket,
Kiért Nap engemet
Rettent, mutatván magát.

3. Csak néked vétkeztem,
Bűnt ellened töttem,
O kegyelmes Ur Isten.

Kit semmi ravaltság
Nem csalhat, s' álnokság,
Rejtve előtted nincsen.

Mert az nagy két Egből,
Mint Királyi székből,
Látod mit mivel minden.

4. Ha érdemem szerént
Reám eresztesz kint;
Veszek, s' jaj hová legyek.

Ha tellyes éltemben
Estem lok vétkekben,
Bizony pokolra megyek.

Mert még létem előtt

Lelkem

Lelkem meg-fertezett:

O Istenem, már medgyek?

5. Még Anyám méhében
Esém nagy vétekben,
Erdemlém haragodat.

De te, ki vétket bánysz,
Igazt szeretsz kíványsz,
Mutatván jo-vóltodat:

Hogy életre adál,
Azonnal oktatál,
Mint érteném titkodat.

6. En rút háládatlan,
Azért, foghatatlan
Isten, hozzád kiáltok:

Tisztés Isópoddal,
Irgalmafságoddal,
Mert la ki nagy kint vallok.

Hogy undok vétkeimből
Meg-tisztulván belől,
Légyek szebb, hogy sem vagyok.

7. Légyek fejérb honál,
S' öröm mondásoddal

Tölts-

Tölts-bé az én fűlemet.

Vigasztald lelkemet,
Küldvén örömedet,
Ne szárazd-ki velőmet.

Csontomból, bánattal,
Ne nézz rám haraggal:
Mofd-el inkább vétkeket.

8. Teremcs ismét bennem,
Teremtő Istenem,
Tiszta szívet kegyesen.

Fujd belém ismégént,
Hogy nagy szívem szerént
Lelkem igazt szeressen.

Engem romlott szegényt
Rofz érdemem szerént
Haragod el ne vessen.

9. Ne fosz-meg Lelkedtől,
Sőt üdvösségemről
Mondgy örömet már nékem.

Szentelő Lelkeddel
Hadd éppüllyön-még fel,
Mint az előtt bús lelkem.

Hogy

Hogy fok tévelyedtek
Te hozzád terjenek,
Követvén bizvást engem.

10. Az követér áldozat
Jó kedvet nem hozhat,
Jól tudom Uram néked:

Mert ha a' kellene
Eörömeft tisztelne
Bús fejem azzal téged.

Tördelmességgel
Buzgo könyörgéssel
Szollok azért tenéked.

11. Imé ki-öldoztam,
S' te elődbe hoztam
Fene ötté sebemet.

Kit csak te gyógyithatsz,
Eletre fordithatsz:
Szánd keserves fejemet.

Bűncim kinnyával,
Testem fájdalmával,
Ne gyötörd életemet.

12. Ha előbb nem hadtad,

S

Sőt

Sőt hozzád fogadtad,
Tehát mostan se hadd-el.
Jó-voztodból szegényt
Jó szokásod szerént
Sion falát támazd-fel,
Hogy, mint áldozatot
Adgyak úgy hálákat:
Ki néked leg inkább kell.
13. Dicsőség Atyának, &c.

CI. S O L T A R.

URam, hald-meg szomat,
Nézd nagy siralmomat,
Adgy helt imádságimnak.
Orczád el ne fordítsd
Haragodat enyhítsd
Hald-meg szavát szolgádnak.
Eltem, mint fűst, el-mult,
Serpenyőben meg-fűlt,
Csontim el-szárattanak.
2. Mint le-kaszált zöld fű,
A' meg-epedt bús szű,

El-her-

El-hervadt bánattyában.
Ereje testemnek
Veleje csontomnak
El-száratt kiáltásban.
Mint Pellikán madár,
Mely csak vad helyen jár,
Bujdosom a' pusztaban.
3. Mint éjjeli varju,
Farkasok közt a' juh,
Nap fényt bátran nem látom:
Mert sokan kergetnek,
Fejemre eszkűsznek,
Kiért, kedvetlen voltom,
Izit kenyeremnek,
Erzi, mint hamunak,
Könyvel elegy italom.
4. De méltán ostoroszs
Haragodban, mert roszs
Eltemmel érdemlettem:
Engem fel-emelél,
Viszontag le-vetél,
Mert ellened vétkeztem.

S 2

Kiért

Kiért élttem el-mult,
Mint árnyék: és meg-fűlt
Mint kaszált fű, bús testem.

5. Te, ki örökké élsz,
Es semkitől nem félsz,
Nézz kegyessen Sionra,
El-romlot kő-falát
Radg-meg szép bástyáját,
Téritsd ismét utadra,

Mert most pusztafága,
Indittyá rutfága,
Szolgaidat sírásra.

6. Akkor meg-rémülnek.
Tőled félni kezdnek,
Uram, minden nemzetek.

Pogányok áldoznak,
Tisztefséget adnak
Sionban felségednek.

Látván könyörgését
Meg-alázot ízivét
Hogy kedvelted népednek.

7. Ezek meg-iratnak,

Kiért

Kiért jó-vóltodnak
Hiveid halát adnak:

Mert meg nem utáltad,
De Egből meg-láttad
Siralmit foglyaidnak.

Kik meg-szabadulván,
Szent nevedet áldván,
Sok népet hozzád vonsznak.

8. Nagy irgalmu Isten,
Kinek vége nintsen,
Kitől most büntettetem.

Erőm jobb-korában,
Van fogyatkozásban,
Meg-rövidült életem.

Ha vissza szolítasz
Engem, ki most tartasz,
Felbe szakad életem.

9. A földet kezdetben
Te teremted, s' menyben
Csillagidat fondálád.

Ezek mind el-kopnak:
Az űdők nem ártnak

S 3

Néked

Néked, mert nagy hatalmad.

A' te szolgaidnak

Fiai, maradnak

Bátorfágban alattad.

10. Dicsőség Atyának, &c.

CXXIX. SOLTAR.

SOk háborufágban
Szivem nagy bánatban
El-merült síralmában.

Kiált Szent nevedhöz:
Kér, erezd füledhöz
Könyörgését, buában.

Halgass kérésemre,
Ne nézz bűneimre,
Uram, fogagy kedvedben.

2. Ha gonofzfáginkat
Sok álnokfáginkat
Erdem szerént bünteted.

Nints oly, ki el-túrje
Haragodat s' nyerje,
Üdvőségét előtted.

Dea'

De a' bűnőft hozzád
Hogy könyebben vonnád,
Bisztattya igéreted.

3. Azért benned bizom,
Mert te vagy oltalmom,
Uram, nagy jo voltodból.

En szabadulásom,
Bövséges váltságom
Te vagy őrdög torkából.
Izraëlt vétkéből,
Undok álnofágból
Te mentéd ki fogfágból.

4. Dicsőség Atyának, &c.

CXLII. SOLTAR.

HAjcs meg-füleidet,
Kérem felségedet,
Hald-meg könyörgésemet.

Kemény itéletre;
Ne vidd, nagy veszélyre,
Szegény bűnös fejemet.
Mert nincs senki oly szent,

S s

Kit

Kit bűnnel bé nem kené
Gyarlofág, s' meg nem ejtet.

2. Látod ellenségem
Földre nyomott engem,
Szomjuhozza véremet.

Setét ballangokban
Mint eleven sírban
Szoritottak engemet.

Csak régi jó-voltod,
Atyánkhoz irgalmad,
Bátorittyá szívemet.

3. Ki-terjesztett kezem
El-száradott szívem,
Mennyei harmatot kér,
Hald-meg kiáltását,
Oles-megy szomjuságát,
Mert nincs már testemben vér,

Mint egy száraz kútban,
Kietlen ballangban,
Irgalmat csak tőled kér.

4. Uram, irgalmadat
Mutasd jó-voltodat

Benned

Benned bizó szolgádhoz.

Igazgasd utamat,
Minden szándékimat,
Téricsd akaratodhoz.

Biztasd szent Lelkeddel,
Es vidd hatalmaddal,
Lelkemet felségedhez.

5. Bizom jó-voltodhoz,
Nyavalyámból ki-hofzsz,
Bűnőmből ki-tisztulok.

Verd-meg kemény szívét,
Ellenségem vétjét,
Kik miatt én bűt vallok.

Noha bűnős vagyok,
Ugyan tiéd vagyok,
Uram, s' néked szolgállok.
Dicsőség Atyának, &c.

REGGELI ENEK.

Dicsérlek Uram téged, hogy
ez el-múlt éjjel életem,
meg-őrizted, hatalmas kezeddel

Setét-

Setétségnek töriből, mely kör-
nyúl vött vala, imé engemet ki-
vől, oh mindennek Ura!

Néked adok hálákat, én kegyes
Istenem, és kérlek mint Atyámat
ma-is tartsz meg engem, Hogy
szolgálhassak néked, akaratod sze-
rént, életemet vezérlyed, légy
velem oránként.

Hogy el ne téveledgyem a' te
Ősvényidről, ne ártson ellenfé-
gem, őrizkedgyem bűntől, őrizz-
meg jovoltodból, Uram téged
kérlek, őrdögálnokfágától, hogy
semmit ne félljek.

Adgyad hogy erős hittel, biz-
hassam szent Fiadban, bűneimet
töröld-el, tartsz meg irgalmadban,
hiszem hogy ezt meg-adod, a'
mint meg-igérted, bűnünket
meg-bocsátod, ha könyörgünk
néked.

Szeres

Szeres jó reménféggel, mely
nem ejt szégyenben, atyafi szere-
tettel éppits életemben, hogy
szivből szerethessem, felebará-
tomat, és ebben ne keressem csak
az én hasznomat.

Engedd hogy szent igédet, bá-
tran meg-valhassá, tisztében hű-
ségemet, néked meg-tarthassam,
senki engem e' földön túled el ne
vonnyon, hiveid scregében fel-
séged meg-tartson.

Hogy szent dicséretedre, vé-
gezzem ez napot, túled ne térjek
félre, vezérlyed utamat, áld-meg
termő földünket, őrizz éle-
tünkben, mert minden sze-
rencsénket, ajánlyuk
kezedben.

V E G E.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

